

KIRKKO: *YHTEISTÄ NÄKYÄ KOHTI*

SUOMEN EKUMEENISEN NEUVOSTON JULKAISUJA CII

World Council
of Churches

SUOMEN EKUMEENINEN NEUVOSTO

KIRKKO:
YHTEISTÄ NÄKYÄ KOHTI

Suomen Ekumeenisen Neuvoston julkaisuja CII

Faith and Order -asiakirja n:o 214

SUOMEN EKUMEENINEN NEUVOSTO

KIRKKO

Yhteistä näkyä kohti

Suomen Ekumeenisen Neuvoston julkaisuja CII

Englanninkielisen alkuteoksen *The Church: Towards a Common Vision* julkaissut WCC Publications, Geneve
2013

Suomennos: Minna Hietämäki

Suomenkielisen laitoksen toimittaneet: Tomi Karttunen ja Heikki Huttunen

Kustantaja: Kirkkohallitus, Ulkoasiain osasto

Kansi: GPS Publishing ja Emma Martikainen

Ulkoasu: GPS Publishing

Taitto: Emma Martikainen

ISBN: 978-952-9529-53-7 (nid)

ISBN: 978-952-9529-62-9 (PDF)

ISSN: 0784-350X

Suomen Ekumeeninen Neuvosto

sen@ekumenia.fi

www.ekumenia.fi

+ 358 9 1802369

SISÄLLYS

<i>Kirkkojen Maailmanneuvoston pääsihteerin saatesanat</i>	v
<i>Faith and Order -komission johtajan ja puheenjohtajan esipuhe</i>	vii
Johdanto	1
Luku I - Jumalan lähetys ja kirkon ykseys	5
<i>A. Kirkko Jumalan suunnitelmassa (1–4)</i>	5
<i>B. Kirkon lähetystehtävä historiassa (5–7)</i>	7
<i>C. Ykseyden merkitys (8–10)</i>	8
Luku II - Kolmiyhteisen Jumalan kirkko	11
<i>A. Jumalan kirkkoa koskevan tahdon ymmärtäminen (11–12)</i>	11
<i>B. Kolmiyhteisen Jumalan kirkko koinoniana (13–24)</i>	12
<i>Kolmiyhteisen Jumalan, Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen aloite (13–16)</i>	12
<i>Profeetallinen, papillinen ja kuninkaallinen Jumalan kansa (17–20)</i>	13
<i>Kristuksen ruumis ja Pyhän Hengen tempeli (21)</i>	15
<i>Yksi, pyhä, katolinen ja apostolinen kirkko (22–24)</i>	15
<i>C. Kirkko Jumalan maailmaa koskevan suunnitelman merkinä ja palvelijana (25–27)</i>	18
<i>D. Yhteisö ykseydessä ja moninaisuudessa (28–30)</i>	19
<i>E. Paikalliskirkkojen yhteys (31–32)</i>	20
Luku III - Kirkko: Kasvaminen yhteisöksi	23
<i>A. Jo nyt mutta ei vielä (33–36)</i>	23
<i>B. Kasvaminen kirkollisen yhteyden perusasioissa: usko, sakramentit, virka (37–57)</i>	24
<i>Usko (38–39)</i>	25
<i>Sakramentit (40–44)</i>	26
<i>Kirkon virka</i>	29
<i>Vihkimysvirka (45–47)</i>	29
<i>Auktoriteetin lahja kirkon virassa (48–51)</i>	30
<i>Kaitsentavirka (episkopē) (52–57)</i>	32

Luku IV - Kirkko: maailmassa ja maailmaa varten37
<i>A. Jumalan suunnitelma luomakuntaa varten: valtakunta (58–60)</i>	<i>.37</i>
<i>B. Evankeliumin moraalinen haaste (61–63)</i>	<i>.39</i>
<i>C. Kirkko yhteiskunnassa (64–66)</i>	<i>.40</i>
Johtopäätös (67–69)43
Asiakirjan syntyvaiheet: Miten Kirkko: yhteistä näkyä kohti syntyi45

Kirkkojen Maailmanneuvoston pääsihteerin saatesanat

Vieraillessani kirkoissa eri puolilla maailmaa olen nähnyt kuinka haasteellista kirkon ykseys on sekä kirkkojen välillä että kirkkojen sisällä. Kirkkojen ja kirkkoperheiden kahdenvälinen ekumeeninen vuoropuhelu edesauttaa myös kirkkojen ja kirkkoperheiden välisiä monenkeskisiä suhteita. Ekumeeninen vuoropuhelu auttaa luomaan uusia suhteita. Varsin ymmärrettävästi monet ovat kuitenkin kärsimättömiä ekumeenisten dialogien ja sopimusten reseption eli kirkoissa tapahtuvan vastaanottamisen suhteen. Jotkut kirkot ja kirkkoperheet katsovat, että perinteisten kysymysten rinnalle on noussut uusia, kirkkoja mahdollisesti jakavia kysymyksiä. Joissakin kirkoissa ekumeenisella liikkeellä on aikaisempaa vähemmän voimaa ja harvempia puolestapuhujia. On suuntauksia kohti pirstoutumista ja kiinnostus kohdistuu enemmän siihen mikä yhdistää joitakin harvoja, ei monia. Nämä haasteet eivät tietenkään poista kutsua ykseyteen, päinvastoin. Meidän tulee ymmärtää ykseyskutsumuksen monet ulottuvuudet ja muistuttaa itseämme siitä, että olemme jatkuvasti rakkauden ympäröimiä ja kutsuttuja rakastamaan (1. Kor. 13).

Tähän asiayhteyteen Kirkkojen Maailmanneuvoston Faith and Order -komissio lahjoittaa monivuotisen työnsä hedelmänä julkilausuman kirkosta. *Kirkko: yhteistä näkyä kohti* juontaa juurensa Kaste, ehtoollinen ja virka -dokumenttiin (1982) ja kirkkojen siihen lähettämiin vastauksiin. Kirkkoa käsittelevä teksti hyväksyttiin keskuskomitean kokouksessa 2012 ja lähetettiin kirkoille edistämään niiden pohdintaa kirkon luonteesta ja tehtävästä. Samalla kirkoilta pyydettiin virallisia vastauksia tekstiin. Tulevina vuosi-

na tällä tekstillä ja siihen saaduilla vastauksilla tulee olemaan merkittävä asema etsittäessä uusia askeleita kohti näkyvää ykseyttä. Kirkko-opillinen työskentely liittyy kaikkeen, mitä kirkko on ja mitä kirkon saama tehtävä merkitsee maailmassa ja maailmalle. Käsillä oleva dokumentti kirkosta perustuukin kirkon olemukseen ja kirkon saamaan tehtävään. Se heijastelee Kirkkojen Maailmanneuvoston perustamisasiakirjojen tavoitetta ja KMN:n itseymmärrystä olla yhteisö, jossa kirkot kutsuvat toisiaan kohti näkyvää ykseyttä. Ykseys on elämän ja rakkauden lahja, ei yksituumaisuuden ja yksipuolisuuden periaate. Kirkkojen yhteisönä meitä kutsutaan ilmaisemaan sitä elämän ykseyttä, joka on annettu meille Jeesuksessa Kristuksessa, hänen elämässään, ristissään ja ylösnousemuksessaan, niin että rikkonaisuus, synti ja pahuus voidaan voittaa. Kuten *Kirkko* -dokumentissa todetaan: ”Jumalan valtakunta, jota Jeesus julisti ilmoittamalla Jumalan sanan vertauksin ja joka pantiin alulle hänen voimallisten tekojensa kautta – erityisesti pääsiäisen salaisuuden, hänen kuolemansa ja ylösnousemuksensa kautta – on koko maailmankaikkeuden lopullinen päämäärä. Jumala tarkoitti kirkon olevan, ei itseään varten vaan palvelevan maailman muuttamiseen tähtävää jumalallista suunnitelmaa” (§ 58).

Olav Fykse Tveit

Kirkkojen Maailmanneuvoston pääsihteeri

Faith and Order -komission johtajan ja puheenjohtajan esipuhe

Kirkko: yhteistä näkyä kohti on kirkkojen lähentyneitä opillisia näkökulmia ilmentävä lähentymis- eli konvergenssiteksti, joka heijastelee raamatullista näkyä kristittyjen ykseydestä: ”Kristus on niin kuin ihmisruumis, joka on yksi kokonaisuus mutta jossa on monta jäsentä: vaikka jäseniä on monia, ne kaikki yhdessä muodostavat yhden ruumiin. Meidät kaikki, olimmepa juutalaisia tai kreikkalaisia, orjia tai vapaita, on kastettu yhdeksi ruumiiksi. Yksi ja sama Henki on yhdistänyt meidät, kaikki me olemme saaneet juoda samaa Henkeä” (1. Kor. 12: 12–13).

Faith and Order -komission ensisijainen tehtävä on ”palvella kirkkoja niiden kutsuessa toisiaan näkyvään ykseyteen yhdessä uskossa ja yhdessä ehtoollisyhteisyydessä, joka ilmenee jumalanpalveluksessa ja yhteisessä elämässä Kristuksessa, todistamalla ja palvelemalla maailmaa; ja niiden edetessä kohti tätä ykseyttä, jotta maailma uskoisi (2012 ohjesääntö).¹

Tämä vastavuoroinen kutsu kohti näkyvää ykseyttä edellyttää välttämättä kirkkojen vastavuoroisen tunnustamisen kirkkoina eli todellisina ilmentyminä siitä mitä uskontunnustuksessa kutsutaan ”yhdeksi, pyhäksi, katoliseksi ja apostoliseksi kirkoksi”. Kirkon ollessa olemuksensa vastaisesti jakautunut tämä pohdinta kirkon luonteesta ja tehtävästä on herättänyt epäilyksen siitä, että erilaiset tunnustukselliset kirkkokäsitykset eivät ole ainoastaan toisistaan poikkeava-

¹ Ks. *Baptism, Eucharist & Ministry* 1982-1990: Report on the Process and Responses, Faith and Order Paper No. 149 (Geneva: WCC, 1990), 147-151

via vaan myös yhteen sovittamattomia. Tästä syystä yhteisymmärrystä kirkon luonteesta on pitkään pidetty keskeisimpänä tavoitteena kohti kristittyjen ykseyttä. Käsillä oleva Faith and Order-komission toinen konvergenssiteksti seuraa ensimmäistä *Kaste, ehtoollinen ja virka* -tekstiä (Baptism, Eucharist, Ministry = BEM, 1982) sekä siihen saatuja vastauksia, joissa nostettiin esiin jatkotyöskentelyä vaativia keskeisiä kirkko-opin alueita. Se heijastelee myös niitä kirkko-opillisia kysymyksiä, jotka nostettiin esiin kastetta käsitelleessä *One Baptism: Towards Mutual Recognition* (2011) -tekstissä.

Kahdenkymmenen vuoden ajan ortodoksisten, protestanttisten, anglikaanisten, evankelikaalisten ja helluntailaisten kirkkojen sekä Roomalaiskatolisen kirkon virallisesti valtuuttamat edustajat ovat kokoon-tuneet Faith and Order -liikkeen maailmankonferenssiin (1993), kolmeen Faith and Order -komission täysistuntoon (1996, 2004, 2009), kahdeksantoista Faith and Order -pysyväiskomission tapaamiseen sekä lukemattomiin luonnostelutapaamisiin etsien globaalia, monenkeskistä ja ekumeenista näkyä kirkon luonteesta, tarkoituksesta ja missiosta. Kirkot ovat lähettäneet kriittiset ja rakentavat vastauksensa kahdesta valmisteluasiakirjasta ennen lopullisen tekstin valmistumista. Faith and Order -komissio tuotti kirkkojen vastausten perusteella tekstin *Kirkko: yhteistä näkyä kohti*, joka esiteltiin yhteisenä kirkko-opillisena konvergenssi- eli lähentymistekstinä. Konvergenssi, johon päädyttiin nyt käsillä olevassa *Kirkko: yhteistä näkyä kohti* -tekstissä on poikkeuksellinen ekumeeninen saavutus.

Kirkko: yhteistä näkyä kohti on lähetetty kirkoille tutkittavaksi ja virallisesti kommentoitavaksi kahdesta erillisestä, mutta toisiinsa liittyvästä syystä.

Ensimmäinen syy on uudistuminen. Koska Kirkko on monenkeskinen ekumeeninen teksti, se ei edusta yksinomaisesti mitään tiettyä kirkollista perinnettä. Vuosien 1993–2012 välisenä aikana useiden eri kirkkojen teologisia ilmaisuja ja kirkollisia kokemuksia on tuotu yhteen tavalla, joka haastaa tekstiä lukevat kirkot elämään täydempää kirkollista elämää. Jotkut saattavat löytää tekstistä (omassa perinteessään) laiminlyötyjä tai unohdettuja käsityksiä ja kuvauksia kirkollisen elämän muodoista; toiset saattavat löytää tekstistä vahvistusta omalle ymmärrykselleen. Kun kristityt kasvavat elämänmittaisella matkallaan kohti Kristusta, he tulevat samalla vedetyksi lähemmäs toisiaan ja kohti raamatullista kuvaa yhdestä ruumiista: ”Meidät kaikki, olimmepa juutalaisia tai kreikkalaisia, orjia tai vapaita, on kastettu yhdeksi ruumiiksi. Yksi ja sama Henki on yhdistänyt meidät, kaikki me olemme saaneet juoda samaa Henkeä” (1. Kor. 12:13).

Toisena tavoitteena on kirkkoa koskevan teologisen yhteisymmärryksen saavuttaminen. Yhtä merkittävää kuin *Kaste, ehtoollinen, virka* -dokumentissa (BEM) saavutettu lähentyminen oli dokumenttia seurannut prosessi, jossa kirkot valmistelivat virallisia vastauksia tekstiin. Vastauksista kootut kuusi julkaisua ilmentävät eritasoisia yhteisymmärryksen muotoja kasteesta, ehtoollisesta ja virasta eri kirkkojen välillä. BEM-asiakirjan esille tuoman kirkollisen lähentymisen vaikutukset kirkkojen ykseyspyrkimykseen on hyvin dokumentoitu ja ne jatkuvat edelleen. *Kirkko: yhteistä näkyä kohti* -dokumenttiin saatavat vastaukset tulevat paitsi arvioimaan Faith and Order -komissiossa saavutettua teologista lähentymistä myös heijastelemaan kirkkojen keskuudessa ilmenevän kirkko-opillisen yhteisymmärryksen tasoa. BEM-asiakirjassa esitetty yhteisymmärrys kasteesta on edesauttanut kasteen vastavuoroista tunnustamis-

ta. Vastaavalla tavalla kirkkoa koskeva yhteisymmärrys on keskeisessä asemassa kirkkojen vastavuoroisessa tunnustamisessa, kun kirkot kutsuvat toisiaan kohti näkyvää ykseyttä yhdessä uskossa ja yhdessä ehtoollisyhteydessä.

Faith and Order -komission näkökulmasta ”kirkkojen vastauksia” edustavat ne vastaukset, jotka on saatu komission jäsenkirkoilta sekä Kirkkojen Maailmanneuvoston yhteydessä olevilta kirkkoilta. On toivottavaa, että myös ne kirkot, joille ekumeeninen liike on uusi, voisivat vastata kutsuun tutustua tekstiin ja kommentoida sitä. Komissio ottaa vastaan reaktioita myös muilta kirkollisilta toimijoilta kuten kansallisilta ja alueellisilta kirkkojen neuvostoilta sekä globaaleilta kirkkojen yhteisöiltä, joiden viralliset kahdenväliset dialogit ovat merkittäväällä tavalla myötävaikuttaneet *Kirkko* -dokumentissa ilmenevään lähentymiseen. Faith and Order -komissio on muotoillut listan teologisia, käytännöllisiä ja pastoraalisia kysymyksiä ohjaamaan kirkkojen pohdintaa. Nämä kysymykset ovat *Kirkko* -tekstin johdanto-osuudessa s. 3. Komissio pyytää, että viralliset vastaukset lähetettäisiin Faith and Order -komission toimistolle Kirkkojen Maailmanneuvostossa viimeistään 31. joulukuuta 2015.

Käsillä olevaa tekstiä valmisteltiin kaksi vuosikymmentä. Haluamme kiittää kaikkia niitä, joiden työn, rukousten ja teologisten lahjojen varassa teksti on: Faith and Order -komission jäseniä, kirkkoja ja teologeja, jotka lähettivät vastauksensa *The Nature and Purpose of the Church* (1998) -dokumenttiin ja *The Nature and Mission of the Church* (2005) -dokumenttiin; Faith and Order -komission toimiston työnteki-

jöitä sekä allekirjoittaneita edeltäneitä puheenjohtajia ja Faith and Order -komission johtajia.

Canon John Gibaut,
Faith and Order
-komission johtaja

Metropoliitta Vasilios,
Konstantia-Ammohostoksen
piispa,
Faith and Order -komission
puheenjohtaja

JOHDANTO

”Tapahtukoon sinun tahtosi” – lukemattomat uskovat kaikissa kristillisissä kirkoissa rukoilevat näillä sanoilla joka päivä. Jeesus itse rukoili samalla tavalla Getsemanen puutarhassa vähän ennen vangitsemistaan (ks. Matt. 26:39–42; Mark. 14:36; Luuk. 22:42). Johanneksen evankeliumissa hän lisäksi osoitti tahtonsa Kirkkoaan kohtaan rukoillessaan Isää, että hänen opetuslapsensa olisivat yhtä, niin että maailma uskoisi (Joh. 17:21). Herran tahdon toteutumisen rukoileminen edellyttää välttämättä, että täydestä sydämestään hyväksyy hänen tahtonsa ykseyteen ja ykseyden lahjan. Käsillä oleva teksti – *Kirkko: yhteistä näkyä kohti* – käsittelee yhtä monien mielestä vaikeimmista kysymyksistä, joita kirkot kohtaavat pyrkiessään voittamaan jäljellä olevat esteet Herran antaman yhteyden lahjan elämisessä todeksi – ymmärrystämme itse kirkon luonteesta. Tämän lahjan ja tavoitteen suuri merkitys korostaa seuraavilla sivulla käsiteltyjen kysymysten tärkeyttä.

Tavoittemme on tarjota lähentymis- eli konvergenssiteksti, toisin sanoen teksti, joka ei vielä ilmennä täyttä yksimielisyyttä kaikissa käsitellyissä asioissa, mutta jonka on tarkoitus olla enemmän kuin jatkotutkimuksen innoittaja ja väline. Seuraavilla sivuilla halutaan ennemminkin tuoda ilmi, kuinka pitkälle kristilliset yhteisöt ovat päässeet yhteisessä käsityksessään kirkosta. Teksti ilmentää saavutettua edistystä ja osoittaa, missä kohdin työtä on vielä jatkettava. Käsillä olevaa tekstiä on työstetty Faith and Order -komissiossa, jonka tavoitteena - kuten myös Kirkkojen Maailmanneuvoston tavoitteena kokonaisuudessaan - on palvella kirkkoja niiden kutsuessa toisiaan kohti näkyvää ykseyttä yhdessä uskossa ja yhdessä ehtoollisyhteydessä. Näkyvä ykseys ilmenee

maailmalle annetun yhteisen todistuksen ja palvelun kautta jumalanpalveluksessa ja yhteisessä elämässä Kristuksessa. Kirkot pyrkivät kohti tätä ykseyttä, niin että maailma uskoisi.¹

Tällainen näkyvä ykseys ilmenee puhuttelevimmalla tavalla ehtoollisen vietossa, joka kirkastaa Kolmiyhteistä Jumalaa ja jonka kautta kirkko voi osallistua Jumalan lähetykseen maailman muuttamiseksi ja pelastamiseksi. Käsillä olevassa julkilausumassa on hyödynnetty kirkkojen vastauksia Faith and Order -komission viime vuosien kirkko-opilliseen työskentelyyn sekä aikaisempia ekumeenisia dokumentteja, joissa on etsitty lähentymistä mietiskelemällä yhdessä Jumalan sanaa siinä toivossa, että Pyhän Hengen ohjaamana Herran antama ykseyden lahja voisi täysin toteutua. Tämä teksti on tulos monenkeskisistä, multilateraalista dialogeista, erityisesti kirkkojen antamista vastauksista *The Nature and Mission of the Church* -dokumenttiin, Faith and Order -täysistunnon Kreetalla 2009 tekemistä esityksistä sekä Kyproksella 2011 pidetystä ortodoksisten kirkkojen konsultaatiosta. Tämän lisäksi tekstissä hyödynnetään kahdenvälisten kirkkoa käsitelleiden dialogien saavutuksia.²

Toiveemme on, että *Kirkko: yhteistä näkyä kohti* voisi palvella kirkkoja kolmella tavalla: (1) kokoamalla yhteen keskeisiä kirkko-opillisia teemoja käsitellessä dialogien tuloksia viimeisten vuosikymmenten ajalta, (2) kutsumalla kirkkoja arvioimaan tämän dialogin tuloksia – vahvistamaan myönteistä kehi-

tystä, osoittamaan missä kohtaa esitys on puutteellinen ja/tai ilmaisemaan, mitkä asiat eivät ole tulleet riittävästi huomioiduksi, sekä (3) auttamalla kirkkoja pohtimaan omaa käsitystään Herran tahdosta kasvaa kohti syvempää ykseyttä (Ef. 4:12–16). Toivomme, että tällainen tiedon jakamisen, reagoinnin ja kasvun prosessi voi vahvistaa, rikastuttaa ja haastaa kirkkoja ja näin myötävaikuttaa tai jopa mahdollistaa joidenkin ratkaisevien askeleiden ottamisen kohti ykseyden täyttämistä.

Tekstin rakenne perustuu käsiteltyihin kirkko-opillisiin teemoihin. *Kirkko: yhteistä näkyä kohti* alkaa luvulla, jossa selvitetään kristillisen yhteisön perustumista Jumalan lähetykseen maailman pelastamiseksi ja muuttamiseksi. Kirkko on olemukseltaan lähetetty, ja ykseys liittyy olennaisesti tähän lähetykseen. Toisessa luvussa kuvataan keskeisiä piirteitä kirkosta kommuuniona, yhteisönä. Tämä luku tiivistää suuren määrän yhteistä pohdintaa pohdintaa sekä siitä, kuinka Raamattu ja myöhempi traditio liittävät kirkon Jumalaan että joistakin tämän suhteen seurauksista kirkon elämän ja rakenteen kannalta. Kolmas luku keskittyy kirkon kasvuun pyhiinvaeltavana kansana, joka kulkee kohti Jumalan valtakuntaa, sekä erityisesti useisiin kirkkoja jakaneisiin vaikeisiin kirkko-opillisiin kysymyksiin. Kolmannessa luvussa osoitetaan, kuinka joissakin näistä kysymyksistä on pystytty etenemään kohti suurempaa yhteisymmärrystä ja esitetään selvennyksiä niihin kysymyksiin, joita kirkkojen tulee edelleen käsitellä. Neljännessä luvussa esitellään useita merkittäviä tapoja, joilla kirkko toimii maailmassa Jumalan rakkauden merkkinä ja ilmentäjänä, esimerkiksi julistamalla Kristusta uskontojenvälisessä kontekstissa, todistamalla evankeliumin moraalisisista arvoista sekä vastaamalla inhimilliseen hätään ja tarpeeseen.

¹ L.N. Rivera-Pagán, ed., “God in Your Grace...Official Report of the Ninth Assembly of the World Council of Churches” (Geneva: WCC, 2007), 448.

² Prosessia on esitelty laajemmin tämän asiakirjan lopussa olevassa katsauksessa asiakirjan syntyhistoriaan.

Faith and Order -komission *Kaste, ehtoollinen, virka* -dokumenttiin (1982) saadut monet vastaukset osoittivat, että lähentymistekstin vastaanottoprosessi kirkkoissa voi olla aivan yhtä tärkeä kuin prosessi, jonka seurauksena itse teksti tuotettiin.³ Jotta kirkot voisivat toimia välineenä aidolle kirkko-opilliselle dialogille, jossa kaikilla on merkittävä rooli, kirkkoja pyydetään ensi tilassa ei vain keskustelemaan käsillä olevasta tekstistä vaan myös lähettämään Faith and Order -komissiolle virallinen vastaus seuraavien kysymysten pohjalta:

1. Missä määrin teksti heijastaa kirkkonne kirkko-opillisia näkemyksiä?
2. Missä määrin teksti voi tarjota perustan ykseyden kasvamiselle kirkkojen kesken?
3. Mitä muutoksia tai uudistuksia (oman) kirkkonne elämässä tämä teksti haastaa kirkkoanne tavoittelemaan?
4. Missä määrin kirkkonne pystyy rakentamaan läheisempiä suhteita kirkollisessa elämässä ja lähetyksessä niiden kirkkojen kanssa, jotka voivat vastata myönteisesti tässä tekstissä esitettyyn käsitykseen kirkosta?
5. Mitä kirkon elämän puolia voisi käsitellä edelleen ja miten kirkkonne haluaisi ohjeistaa Faith and Order -komissiota sen jatkaessa työtä kirkko-opin parissa?

³ Ks. Max Thurian, ed., *Churches Respond to BEM: Official Responses to the "Baptism, Eucharist and Ministry" Text* (Geneva: WCC, n.d.); *Baptism, Eucharist and Ministry 1982-1990: Report on the Process and Responses* (Geneva: WCC, 1990).

Näiden yleisten kysymysten lisäksi tekstin sisällä on kursiiivilla ladottuja ja sisennettynä kappaleita, joissa käsitellään niitä erityisiä kysymyksiä, joissa kirkkoilla on vielä erimielisyyksiä. Näiden kysymysten on tarkoitus innoittaa ajattelua ja rohkaista kirkkoja suurempaan yksimielisyyteen matkalla kohti ykseyttä.

LUKU I

Jumalan lähetys ja kirkon ykseys

A. Kirkko Jumalan suunnitelmassa

1. Kristillinen ymmärrys kirkosta ja sen tehtäväs-
tä perustuu näkemykseen Jumalan suunnitelmasta
koko luomakuntaa varten (*ekonomia* eli *armotalous*).
Tämä on Jeesuksessa Kristuksessa luvattu ja hänes-
sä ilmi tullut valtakunta. Raamatun mukaan ihminen
luotiin Jumalan kuvaksi, mieheksi ja naiseksi (vrt.
1. Moos. 1:26–27), ja näin ollen heillä on luontainen
kyky yhteyteen (lat. *communio*, kr. *koinonia*) Juma-
lan ja toisten ihmisten kanssa. Jumalan luomakuntaa
koskeva suunnitelma vahingoittui ihmisen synnin ja
tottelemattomuuden takia (vrt. 1. Moos. 3–4; Room.
1:18–3:20). Ne rikkoivat Jumalan, ihmisten ja luomis-
järjestyksen välistä suhdetta. Ihmisen synnistä ja er-
heestä huolimatta Jumala pysyi uskollisena. Jumala
toimi historiassa dynaamisella tavalla korjatakseen
yhteyden (*koinonia*). Tämän työn lopullinen saavutus
on Jeesuksen Kristuksen inkarnaatio ja pääsiäisen
salaisuus. Kristuksen ruumiina kirkko toimii Pyhän
Hengen voimasta ja jatkaa hänen elämää antavaa työ-
tään profeetallisessa ja myötätuntoa osoittavassa pal-
velutehtävässään. Näin se osallistuu Jumalan työhön
rikkoutuneen maailman parantamiseksi. Yhteys (*com-
munio*), jonka lähde on Pyhän Kolminaisuuden oma
elämä, on sekä lahja, jonka varassa kirkko elää, että
lahja, jota Jumala kutsuu kirkkoa tarjoamaan haavoit-
tuneelle ja jakautuneelle ihmiskunnalle, joka toivoo
sovitusta ja parantumista.

2. Maanpäällisen toimintansa aikana Jeesus ”kul-
ki [...] kaikissa kaupungeissa ja kylissä. Hän opetti

synagogissa, julisti ilosanomaa taivasten valtakunnasta ja paransi kaikki ihmisten taudit ja vaivat. Kun hän näki väkijoukot, hänet valtasi sääli...” (Matt. 9:35–36). Kirkon saama valtuutus perustuu Kristuksen itsensä tekoihin ja lupaukseen. Hän ei ainoastaan julistanut Jumalan valtakuntaa sanoin ja teoin, vaan myös kutsui sekä miehiä että naisia ja lähetti heidät Pyhän Hengen voimassa tehtävänsä (Joh. 20:19–23). Apostolien teoissa kerrotaan, että Jeesuksen viimeiset sanat opetuslapsilleen ennen taivaaseen astumista olivat: ”Te saatte voiman, kun Pyhä Henki tulee teihin, ja te olette minun todistajani Jerusalemissa, koko Juudeassa ja Samariassa ja maan ääriin saakka.” (Ap.t. 1:8) Kaikki neljä evankeliumia päättyvät lähetyksäskyyn. Matteus kertoo: ”Jeesus tuli heidän luokseen ja puhui heille näin: ’Minulle on annettu kaikki valta taivaassa ja maan päällä. Menkää siis ja tehkää kaikki kansat minun opetuslapsikseni: kastakaa heitä Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen ja opettakaa heitä noudattamaan kaikkea, mitä minä olen käskennyt teidän noudattaa. Ja katso, minä olen teidän kansanne kaikki päivät maailman loppuun asti.’” (Matt. 28:18–20; ks. myös Mark. 16:15; Luuk. 24:45–49; Joh. 20:19–21). Tämä Jeesuksen käsky antaa viitteitä siitä, minkälaisen hän tahtoi kirkkonsa olevan, jotta kirkko voisi toteuttaa sille annetun lähetystehtävän. Kirkon tulee olla todistava yhteisö, sen tulee julistaa sitä valtakuntaa, jota Jeesus oli ensin julistanut, kutsua ihmisiä kaikista kansoista pelastamaan uskoon. Sen tulee olla jumalanpalvelusta viettävä yhteisö, johon uudet jäsenet otetaan Pyhän Kolminaisuuden nimeen toimittettavan kasteen kautta. Sen tulee olla opetuslasten yhteisö, jossa apostolit, Sanaa julistaen, kastaen ja Herran pyhää ehtoollista viettäen, ohjaavat uusia uskovia noudattamaan kaikkea mitä Jeesus itse on käskennyt heidän noudattaa.

3. Helluntaiaamuna Pyhä Henki laskeutui opetuslasten päälle varustaakseen heidät aloittamaan heille uskotun tehtävän (ks. Ap.t. 2:1–41). Jumalan suunnitelma maailman pelastamiseksi (johon joskus viitataan latinankielisellä käsitteellä *missio Dei* eli ”Jumalan lähetys”) toteutuu Pojan ja Pyhän Hengen lähettämisen kautta. Tämä Pyhän Kolminaisuuden pelastava toiminta on keskeistä kirkon luonteen ymmärtämisessä. Kuten Faith and Order -komission dokumentissa *Tunnustamme yhden uskon (Confessing the One Faith)* todetaan: ”Kristityt uskovat ja tunnustavat uskontunnustuksen mukaisesti, että Jumalan Jeesuksessa Kristuksessa suorittaman työn ja kirkon *todellisuuden* välillä on purkamaton yhteys. Tämä on Raamatun todistus. Kirkon alkuperäiset juuret ovat suunnitelmassa, joka Kolmiyhteisellä Jumalalla on ihmiskunnan pelastamiseksi.”¹

4. Jeesus kuvasi oman palvelustehtävänsä olevan hyvän sanoman julistaminen köyhille, vangittujen vapauttaminen, näkökyvyn antaminen sokeille, sorrettujen vapauttaminen ja Herran riemuvouden julistaminen (ks. Luuk. 4:18–19, lainaus kohdasta Jes. 61:1–2). ”Kirkon tehtävä nousee kirkon luonteesta Kristuksen ruumiina. Kirkko on osallinen Kristuksen tehtävästä olla välittäjä Jumalan ja luomakunnan välillä. Kirkon kutsumuksen keskiössä tässä maailmassa on Jumalan valtakunnan julistaminen, joka on pantu alulle Herrassa Jeesuksessa, ristiinnaulitussa ja ylösnousseessa. Kirkot pyrkivät toteuttamaan tätä evankelista kutsumustaan sisäiseen elämäänsä kuu-

¹ *Tunnustamme yhden uskon*. Apostolisen uskon ekumeeninen selitys Nikaian-Konstantinopolin uskontunnustuksen (381) mukaan, Kirkkojen Maailmanneuvoston Faith and Order -komission asiakirja n:o 153, suom. ja toim. Kari Mikael Rönttilä (Helsinki: Suomen ekumeenisen neuvoston opillisten kysymysten jaosto, 1998), § 216. Tämä kohta on suomennettu kuitenkin suoraan Kirkko-dokumentissa esitetyn lainauksen pohjalta.

luvan eukaristisen jumalanpalveluksen, kiittämisen ja esirukousten kautta, suunnitelmallisella lähetys- ja evankeliointityöllä, elämällä arkea solidaarisuudessa köyhien kanssa sekä vaikuttamistoiminnalla, jopa asettumalla avoimesti vastustamaan niitä voimia, jotka sortavat ihmisiä.”²

B. Kirkon lähetystehtävä historiassa

5. Kirkon tehtävä on alusta asti ollut julistaa sanoin ja teoin hyvää sanomaa pelastuksesta Kristuksessa, viettää sakramenteja, erityisesti eukaristiaa, ja muodostaa kristillisiä yhteisöjä. Tämä toiminta on ajoittain kohdannut katkeraa vastarintaa. Joskus sitä ovat estäneet vastustajat, joskus sanansaattajien syntisyys on tuottanut pettymyksen. Vaikeuksista huolimatta julistus on tuottanut suurta satoa (ks. Mark 4:8, 20, 26–32).

6. Yksi kirkon haasteista on ollut julistaa Kristuksen evankeliumia niin, että se herättää vastauksen erilaisissa ympäristöissä, eri kielillä ja eri kulttuureissa. Paavalin tapa julistaa Kristusta Ateenan Areiopagilla (Apt. 17:22–34) käyttäen hyväksi paikallisia uskomuksia ja kirjallisuutta osoittaa, kuinka ensimmäisen sukupolven kristityt pyrkivät jakamaan hyvää sanomaa Jeesuksen kuolemasta ja ylösnousemuksesta. He käyttivät hyväkseen ja tarvittaessa muokkasivat Pyhän Hengen ohjaamina kuulijoiden kulttuurista perintöä. Näin he toimivat hapatteena ja edistivät sen yhteiskunnan hyvinvointia, jossa elivät. Vuosisatojen aikana kristityt ovat todistaneet evan-

keliumista yhä laajemmilla alueilla, Jerusalemissa maailman ääriin (ks. Apt. 1:8). Heidän todistuksensa Jeesuksesta johti usein marttyyriuteen, mutta sen seurauksena usko levisi ja kirkko vakiintui kaikkialle maailmaan. Evankeliumia julistettaessa vastaanottajien kulttuurista ja uskonnollista perintöä ei aina ole kunnioitettu asianmukaisella tavalla. Näin tapahtui esimerkiksi silloin, kun evankelioijat olivat mukana imperialistisessa siirtomaaherruudessa, jonka kautta vahvemmat valloittajakansat ryöstivät ja jopa tuhosivat puolustuskyvyttömiä kansoja. Näistä järkyttävistä tapahtumista huolimatta Jumalan armo, joka on voimakkaampi kuin ihmisen syntisyys, sai aikaan sen, että monissa maissa kasvoi todellisia Kristuksen opetuslapsia ja ystäviä ja kirkko vakiintui monien eri kulttuurien alueella. Tämä moninaisuus yhden kristillisen yhteisön ykseyden piirissä ilmensi monille varhaisille kirjoittajille sitä kauneutta, joka Raamatussa liitetään Kristuksen morsiamen (ks. Ef. 5:27 ja Ilm. 21:2).³ Nykyään uskovat niistä kirkoista, jotka aikoinaan ottivat vastaan ulkomaisia lähetystyöntekijöitä, ovat voineet tulla niiden kirkkojen avuksi, joiden kautta he ensi kertaa kuulivat evankeliumin.⁴

7. Nykypäivänä Jumalan valtakuntaa julistetaan nopeasti muuttuvassa maailmassa. Jotkut muutokset ovat erityisen haastavia kirkon tehtävälle ja itseymmärrykselle. Laajalle levinnyt tietoisuus uskontojen moninaisuudesta haastaa kristittyjä syventämään pohdintaansa siitä, miten julistus Jeesuksesta, joka on yksi ja ainoa maailman Pelastaja, ja toisaalta muiden

² ”Mission and Evangelism: An Ecumenical Affirmation” teoksessa J. Matthey (toim.), *You are the Light of the World, Statements on Mission by the World Council of Churches* (Geneva: WCC, 2005), 8.

³ Ks. esim. Augustinus, ”Enarationes in Psalmos” 44, 24–25 teoksessa J.P. Migne, *Patrologia Latina* 36, 509–510.

⁴ Tällainen solidaarinen vastavuoroinen auttaminen tulee selkeästi erottaa proselytismitä, jossa toiset kristilliset yhteisöt virheellisesti nähdään oikeutettuina käännystyön alueina.

uskontojen totuusvaatimukset suhtautuvat toisiinsa. Viestinnän välineiden kehittyminen haastaa kirkkoja etsimään uusia tapoja julistaa evankeliumia ja luoda sekä ylläpitää kristillisiä yhteisöjä. *Uudenlaiset kirkot (emerging churches)* jotka ehdottavat uutta tapaa olla kirkko haastavat muita kirkkoja etsimään tuoreita tapoja vastata nykypäivän haasteisiin ja kiinnostuksen kohteisiin, jotka ovat uskollisia sille, minkä kirkko on vastaanottanut alusta asti. Maailmanlaajan maallisen kulttuurin leviäminen haastaa kirkkoa, sillä monet kyseenalaistavat uskon mahdollisuuden ylipäätään ja ajattelevat, että inhimillinen elämä on itsessään riittävää ilman mitään suhdetta Jumalaan. Joillakin alueilla kirkkojen haasteena on radikaalisti vähenevä jäsenmäärä ja se, että monet eivät enää koe kirkkoa oman elämänsä kannalta merkitykselliseksi. Nämä tilanteet saavat ne, jotka vielä uskovat, puhumaan uuden evankelioinnin tarpeesta. Näiden sekä muiden erilaisista tilanteista nousevien haasteiden äärellä evankelioiminen on kaikkien kirkkojen yhteinen tehtävä.

C. Ykseyden merkitys

8. Kristittyjen ykseyden tärkeys kirkon tehtävälle ja luonteelle on ilmeinen jo Uudessa testamentissa. Apostolien tekojen 15. luvun sekä Galatalaiskirjeen 1.–2. lukujen perusteella on selvää, että pakanoiden keskuuteen suuntautunut lähetys aiheutti jännitteitä ja uhkasi jakaa kristittyjä. Moderni ekumeeninen liike elää jossain mielessä uudelleen ensimmäisen Jerusalemissa pidetyn kirkolliskokouksen tunnelmia. Käsillä oleva lähentymisasiakirja on kutsu kaikkien kirkkojen johtajille, teologeille ja uskoville tavoitella sitä ykseyttä, jota Jeesus rukoili sinä iltana, jona hän

antoi henkensä maailman pelastuksen puolesta (ks. Joh. 17:21).

9. Näkyvän ykseyden edellytyksenä on, että kirkot voivat tunnistaa toinen toisissaan todellisesti läsnä olevaksi sen, mitä Nikean-Konstantinopolin uskontunnustus kutsuu ”yhdeksi, pyhäksi, katoliseksi ja apostoliseksi kirkoksi”. Joissakin tapauksissa tämä tunnistaminen voi edellyttää muutoksia yhteisön opissa, käytännön elämässä tai virassa. Tämä on merkittävä haaste kirkkojen tiellä kohti ykseyttä.

10. Tällä hetkellä jotkut tunnistavat Kristuksen kirkon läsnäolon ainoastaan omassa yhteisössään, kun taas toiset näkevät, että muissa yhteisöissä on myös todellisesti, vaikkakin epätäydellisesti läsnä elementtejä, jotka tekevät kirkon. Jotkut yhteisöt ovat sopimusten kautta luoneet toisiinsa suhteita, joihin joissakin tapauksissa liittyy yhteinen jumalanpalveluselämä.⁵ Joidenkin mielestä Kristuksen kirkko on läsnä kaikissa niissä yhteisöissä, jotka voivat vakuutavalla tavalla väittää olevansa kristillisiä, kun taas toisten mukaan Kristuksen kirkko on näkymätön eikä sitä näin ollen voi riittävästi tunnistaa kirkon maallisen vaelluksen aikana.

Keskeisiä kysymyksiä matkalla ykseyteen

Kirkkojen Maailmanneuvosto on Toronton julistuksesta (1950) asti haastanut kirkkoja ”tunnistamaan, että Kristuksen kirkon jäse-

⁵ Ks. anglikaanis-luterilainen raportti ”Growth in Communion”, teoksessa J. Gros, FSC, T.F. Best and L.F. Fuchs, SA (toim.), *Growth in Agreement III: International Dialogue Texts and Agreed Statements 1998–2005* (Geneva-Grand Rapids: WCC-Eerdmans, 2007), 37–425, jossa kuvataan merkittäviä anglikaanis-luterilaisia kirkkoliittoja (Meissen, Reuilly, Waterloo, jne.)

nyys on kattavampi kuin yksittäisen kirkon jäsenyys”. Tämän lisäksi ekumeeniset kohtaamiset ovat merkittävästi edistäneet kirkkojen ja niiden jäsenten välistä vastavuoroista kunnioitusta. Joissakin peruskysymyksissä jää vielä eroja ja niitä tulee käsitellä yhdessä. ”Miten voimme tunnistaa sen kirkon, jota uskontunnustuksissa kuvataan yhdeksi, pyhäksi, katoliseksi ja apostoliseksi?”; ”Mikä on Jumalan tahto kirkon ykseyden suhteen?”; ”Mitä meidän tulisi tehdä, jotta Jumalan tahto toteutuisi?” Tämä dokumentti on kirjoitettu kirkkojen avuksi, kun ne käsittelevät tällaisia kysymyksiä ja etsivät yhteisiä vastauksia.⁶

⁶ Käsillä oleva teksti pyrkii rakentamaan Kirkkojen maailmanneuvoston Porto Alegren yleiskokouksen ykseysjulkilausumalle ”Called to Be the One Church” (Yhdeksi kirkoksi kutsuttu), jonka alaotsikko on ”kutsu kirkkoille uudistaa sitoumuksensa ykseyden etsimiseen ja dialogin syventämiseen” (An Invitation to the Churches to Renew their Commitment to the Search for Unity and to Deepen Their Dialogue), teoksessa *Growth in Agreement III*, 606–610.

LUKU II

Kolmiyhteisen Jumalan kirkko

A. Jumalan kirkkoa koskevan tahdon ymmärtäminen

11. Kaikki kristityt jakavat vakaumuksen, että Raamatun teksti on ohjeellinen. Tästä syystä raamatullinen todistus on korvaamaton lähde suuremman kirkkoa koskevan yhteisymmärryksen saavuttamiseksi. Uudessa testamentissa ei ole systemaattista kirkko-oppia. Sen kirjoituksissa on kuitenkin kuvauksia varhaisten yhteisöjen uskosta, jumalanpalveluksesta ja opetuslapseudesta, erilaisista palvelu- ja johtotehtävistä sekä niistä kuvista ja metaforista, joilla kirkon identiteettiä pyrittiin ilmaisemaan. Kirkon sisällä näitä kuvauksia on aikojen saatossa tulkittu eri tavoin. Myöhempi tulkinta kirkon sisällä, pyrkien aina olemaan uskollinen Raamatun opetukselle, on aikojen saatossa tuottanut suuren joukon kirkkopillisiä näkemyksiä. Sama Pyhä Henki, joka ohjasi varhaisia yhteisöjä tuottamaan inspiroidun Raamatun tekstin, johtaa Jeesuksen seuraajia edelleen, sukupolvesta toiseen, heidän pyrkiessään olemaan uskollisia evankeliumille. Tätä tarkoitetaan kirkon ”elävällä Traditiolla”.¹ Useimmat kirkolliset yhteisöt ovat tun-

¹ Kuten neljännen Faith and Order -maailmankonferenssin raportissa *Raamattu, Traditio ja traditiot (Scripture, Tradition and Traditions)* (1963), osa II, § 39, todetaan: ”Traditiolla tarkoitetaan itse evankeliumia, joka välitetään kirkossa ja kirkon kautta sukupolvelta toiselle. Kyseessä on itse Kristuksen läsnäolo kirkossa. Pienellä kirjoitettuna traditio viittaa tradition siirtämisen prosessiin. Traditioilla taas viitataan sekä ilmaisumuotojen moninaisuuteen että myös tunnustuksellisiin perinteisiin.” Englanninkielinen alkuteksti P.C. Roger ja L. Vischer (toim.) *The Fourth World Conference on Faith and Order: Montreal 1963* (London: SCM Press, 1964), 50. Ks. myös *A Treasure in Earthen*

nustaneet Tradition suuren merkityksen, vaikkakin niiden käsitys Tradition auktoriteetin suhteesta Raamatun auktoriteettiin vaihtelee.

12. Uuden testamentin eri kirjat ja myöhempi traditio sisältävät useita erilaisia kirkko-opillisia näkemyksiä. Tämä näkemysten moninaisuus sisältyy Uuden testamentin kaanoniin, mikä osoittaa sen, että moninaisuus mahtuu kirkon ykseyden sisään. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, ettei oikeutetulla moninaisuudella ole rajoja.² Oikeutettu moninaisuus ei ole sattumanvarainen ilmiö kristillisen yhteisön elämässä, vaan kuuluu sen katolisuuteen. Se heijastaa sitä, että Isän suunnitelmaan kuului se, että pelastus Kristuksessa tapahtuisi inkarnaation kautta, että se ”tulisi lihaksi” niiden lukuisien kansojen keskuudessa, joille julistetaan evankeliumia. Kirkon salaisuuden lähestyminen edellyttää monien erilaisten kuvien ja näkökulmien käyttämistä ja niiden vuorovaikutusta (Jumalan kansa, Kristuksen ruumis, Pyhän Hengen tempeli, viiniköynnös, lauma, morsian, perhe, sotilaat, ystävät ja niin edelleen). Käsillä oleva dokumentti pyrkii hyödyntämään raamatullisen todistuksen rikkautta yhdessä tradition tuomien näkökulmien kanssa.

Vessels: An Instrument for an Ecumenical Reflection on Hermeneutics (Geneva: WCC, 1998), §14–37, s. 14–26.

² Tätä teemaa käsitellään § 28–30.

B. Kolmiyhteisen Jumalan kirkko *koinoniana*

Kolmiyhteisen Jumalan, Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen aloite

13. Kirkon kutsuu olemassaoloon Jumala, joka “on rakastanut maailmaa niin paljon, että antoi ainoan Poikansa, jottei yksikään, joka häneen uskoo, joutuisi kadotukseen, vaan saisi iankaikkisen elämän” (Joh. 3:16). Hän lähetti Pyhän Hengen johtamaan uskovia kaikkeen totuuteen ja muistuttamaan heitä kaikesta, mitä Jeesus opetti (ks. Joh. 14:26). Kirkossa uskovat yhdistyvät Pyhän Hengen kautta Jeesukseen Kristukseen ja ovat siksi osallisia elävästä suhteesta Isään. Isä puhuu heille ja saa aikaan heidän luottavan vastauksensa. Raamatullisesta *koinonian* käsitteestä on tullut keskeinen, kun kirkot ekumeenisesti etsivät yhteistä ymmärrystä kirkon elämästä ja ykseydestä. Tämä etsintä edellyttää, että yhteys ei ole yksinkertaisesti nykymuodossaan olemassaolevien kirkkojen yhdistymistä. Sana *koinonia* (yhteisö, osallisuus, kumppanuus, jakaminen) on substantiivi ja se on johdettu teosanasta, joka merkitsee ”olla jotain yhteistä”, ”jakaa”, ”osallistua”, ”olla osallisena” tai ”tehdä yhdessä”. Raamatussa *koinonia* esiintyy teksteissä, joissa kerrotaan Herran ehtoolliseen osallistumisesta (ks. 1. Kor. 10:16–17), Paavalin sovinnonteosta Pietarin, Jaakobin ja Johanneksen kanssa (ks. Gal. 2:7–10), köyhille kerätystä rahalahjasta (ks. Room. 15:26, 2. Kor. 8:3–4) sekä kirkon elämästä ja todistuksesta (ks. Ap.t. 2:42–45). Yhteisönä, jolla on jumalallinen perustus, kirkko ei ole olemassa itseään varten vaan kuuluu Jumalalle. Se on olemukseltaan missi-onaarinen, kutsuttu ja lähetetty todistamaan omassa elämässään siitä yhteydestä, jonka Jumala on tarkoittanut koko ihmiskunnalle ja koko luomakunnalle valtakunnassaan.

14. Kirkon ydin ja perusta on evankeliumi, joka on lihaksi tulleen Sanan, Jeesuksen Kristuksen, Isän Pojan, julistamista. Tämä näkyy Uuden testamentin vakuutuksessa: ”Olettehan te syntyneet uudesti, ette katoavasta siemenestä, vaan katoamattomasta, Jumalan elävästä ja pysyvästä sanasta.”(1. Piet. 1:23) Evankeliumin julistamisen kautta (ks. Room. 10:14–18) ja Pyhän Hengen vaikutuksesta (1. Kor. 12:3) ihmiset voivat tulla pelastavaan uskoon ja sakramenttien kautta Kristuksen ruumiin jäseniksi (ks. Ef. 1:23). Tämän opetuksen mukaisesti jotkut yhteisöt kutsuvat kirkkoa ”evankeliumin luomaksi”, *creatura evangelii*.³ Kirkon elämää määrittää se, että se on yhteisö, joka kuulee ja julistaa Jumalan sanaa. Kirkko saa elämänsä evankeliumista ja löytää siitä aina uudestaan suunnan tielleen.

15. Marian, Jumalansynnyttäjän (*Theotokos*) vastusta enkelin ilmoitukseen, ”Tapahtukoon minulle niin kuin sanot”, (Luuk. 1:38) on pidetty kirkon ja yksittäisen kristityn symbolina ja esimerkkinä. Faith and Order -dokumentissa *Church and World* (Kirkko ja maailma 1990) todettiin Marian olevan ”merkittävä esimerkki kaikille, jotka pyrkivät ymmärtämään

kristillisen yhteisön elämän koko todellisuutta”, sillä hän vastaanottaa Jumalan sanan ja vastaa siihen (Luuk. 1:26–38); jakaa hyvän sanoman tuoman ilon Elisabetin kanssa (Luuk. 1:46–55); mietiskelee, kärsii ja pyrkii ymmärtämään Jeesuksen syntymän ja lapsuuden tapahtumien merkityksen (Matt. 2: 13–23; Luuk. 2:19,41–51); yrittää hahmottaa opetuslapsuuden koko merkityksen (Mark. 3:31–35; Luuk. 18:19–20); on Jeesuksen rinnalla hänen ristinsä juurella, saattaa hänen ruumiinsa hautaan asti (Matt. 27:55–61; Joh. 19:25–27) ja valvoo opetuslasten kanssa ja saa heidän kanssaan Pyhän Hengen helluntaina (Ap.t. 1:12–14;2:1–4).⁴

16. Kristus rukoili Isää lähettämään Henkensä opilailleen ohjaamaan heitä kaikkeen totuuteen (Joh. 15:26, 16:13). Pyhä Henki ei ainoastaan lahjoita uskoa ja muita armolahjoja yksittäisille uskoville vaan myös varustaa kirkon kaikilla olennaisilla lahjoilla, ominaisuuksilla ja järjestyksellä. Pyhä Henki ravitsee ja elävöittää Kristuksen ruumista julistetun evankeliumin elävällä äänellä, sakramentaalisella yhteydellä erityisesti ehtoollisessa sekä palveluvirkkojen kautta.

Profeetallinen, papillinen ja kuninkaallinen Jumalan kansa

17. Kun Jumala kutsui Abrahamin, hän valitsi itselleen pyhän kansan. Profeetat muistuttivat usein tästä valinnasta ja kutsusta näillä voimakkailla sa-

³ Ks. myös jakso *The Church as Creature of the Gospel* (Kirkko evankeliumin luomuksena) luterilais-roomalaiskatolisen dialogin dokumentissa, *Church and Justification*, teoksessa J. Gros FSC, H. Meyer ja W.G. Rusch (toim.), *Growth in Agreement II: Reports and Agreed Statements of Ecumenical Conversations on a World Level, 1982–1998* (Geneva-Grand Rapids: WCC-Eerdmans, 2000), 495–498, jossa viitataan Martti Lutherin tapaan käyttää tätä ilmaisua kirjoituksessaan, joka on julkaistu teoksessa *WA 2*, 430. Jotkut kahdenväliset dialogit ovat käyttäneet latinankielistä käsitettä *creatura verbi* ilmaisemaan samaa ajatusta. Ks. reformoitujen kirkkojen ja Roomalaiskatolisen kirkon välisen dialogidokumentin *Towards a Common Understanding of the Church* luku *Two Conceptions of the Church* (§ 94–113), jossa kirkkoa kuvataan käsitteillä *creatura verbi* ja *armon sakramentti*. Englanninkielinen teksti teoksessa *Growth in Agreement II*, 801–805. Ks. myös julkilausuma *Called to Be One Church*, §10, ks. alaviite 1.

⁴ Ks. Faith and Order -raportti *Church and World: The Unity of the Church and the Renewal of Human Community* (Geneva: WCC 1990), 64; ks. myös anglikaanis-roomalaiskatolinen dokumentti (ARCIC II) ”Mary: Grace and Hope in Christ” (2004), teoksessa *Growth in Agreement III*, 82–112, sekä Groupe des Dombes -ryhmän dokumentti, *Mary in the Plan of God and in the Communion of Saints* (1997–1998) (Mahwah, NJ: Paulist Press, 2002).

noilla: ”Minä olen heidän Jumalansa, ja he ovat minun kansani.” (Jer. 31:33; Hes. 37:27; ks. myös 2. Kor. 6:16; Hepr. 8:10) Liitto Israelin kanssa oli merkittävä hetki pelastussuunnitelman toteutumisessa. Kristityt uskovat, että Jeesuksen toiminnassa, kuolemassa ja ylösnousemuksessa sekä Pyhän Hengen lähettämässä Jumala toteutti uuden liiton yhdistääkseen kaikki ihmiset itseensä ja toisiinsa. Kristuksessa solmittu liitto oli aidosti uusi, vaikka Jumalan suunnitelmassa kirkko liittyy aina syvästi ensimmäisen liiton kansaan, jolle Jumala on aina pysyvä uskollisena (vrt. Room. 11:11–36).

18. Vanhassa testamentissa Israelin kansa kulkee kohti sen lupauksen täyttymistä, että Abrahamissa kaikki maailman kansat tulevat siunatuiksi. Ristillä Kristus kaatoi juutalaisten ja pakanoiden väliset raja-aidat ja Kristuksessa Jumalan lupaus täyttyy kaikille, jotka kääntyvät hänen puoleensa (ks. Ef. 2:14). Kirkko on ”valittu suku, kuninkaallinen papisto, pyhä heimo, Jumalan oma kansa” (1. Piet. 2:9–14). Samalla kun tunnustetaan Jeesuksen Kristuksen pappeuden ainutkertaisuus ja hänen kertakaikkisen uhrinsa aikaansaama uusi liitto (ks. Hepr. 9:15), uskovat kutsutaan ilmaisemaan elämällään sitä, että heidät on nimetty ”kuninkaalliseksi papistoksi” ja antamaan itsensä ”pyhäksi ja eläväksi, Jumalalle mieluisaksi uhriksi” (Room. 12:1). Jokainen kristitty saa Pyhän Hengen lahjoja kirkon rakentamiseksi ja Kristuksen lähetystehtävän toteuttamiseksi omalta osaltaan. Nämä lahjat annetaan yhteiseksi hyväksi (ks. 1. Kor. 12:7; Ef. 4:11–13) ja ne velvoittavat jokaista yksilöä ja paikallisyhteisöä sekä koko kirkkoa, kaikilla tasoillaan, vastuuseen ja vastavuoroiseen toisensa huomiointiin ottamiseen. Erilaisten palvelutehtävien kautta kristittyjä kutsutaan Hengen vahvistamana toteuttamaan opetuslapseuttaan.

19. Koko Jumalan kansa on kutsuttu olemaan profeetallinen kansa, joka todistaa Jumalan sanasta, papillinen kansa, joka kantaa uhriksi opetuslapsena eletyn elämän, ja kuninkaallinen kansa, joka palvelee Jumalan valtakunnan tulemisen välineenä. Kaikki kirkon jäsenet ovat osallisia tästä kutsumuksesta. Kun Jeesus kutsui ja lähetti ne kaksitoista, hän loi perustan johtajuudelle seuraajiansa yhteisössä heidän julistaessaan Jumalan valtakuntaa. Uskollisina Jeesuksen esimerkille jo varhaisina aikoina joitakin uskovia valittiin Pyhän Hengen johduksesta ja heille annettiin erityinen valta ja vastuu. Virkaan vihityt ”kokoavat ja rakentavat Kristuksen ruumista julistamalla ja opettamalla Jumalan sanaa, viettämällä sakramenteja sekä johtamalla yhteisön jumalanpalveluselämää, lähetystehtävää ja diakoniatyötä.”⁵ Kaikki ruumiin jäsenet, virkaan vihityt ja maallikot, ovat toisiinsa liitettyjä Jumalan papillisen kansan jäseniä. Virkaan vihityt muistuttavat yhteisöä siitä, että se on riippuvainen Jeesuksesta Kristuksesta, joka on sen ykseyden ja sille annetun tehtävän lähde samalla kun he itse ymmärtävät palveluvirkansa olevan riippuvainen Kristuksesta. Toisaalta he voivat toteuttaa kutsumustaan vain kirkossa ja kirkkoa varten; he tarvitsevat kirkon tunnustuksen, tuen ja rohkaisun.

20. Eri perinteitä edustavien kirkkojen keskuudessa vallitsee laaja yksimielisyys kirkon viran keskeisestä merkityksestä. Tämä yksimielisyys on ilmaistu tiiviissä muodossa Faith and Order -dokumentissa *Kaste, ehtoollinen ja virka* (1982), jossa todetaan: ”Kirkossa on aina ollut henkilöitä, joilla on erityinen valta ja vastuu” ja: ”Jeesus valitsi ja lähetti opetus-

⁵ *Kaste, ehtoollinen ja virka*, Faith and Order -asiakirja 111 (Helsinki: Suomen kirkon seurakuntatoiminnan keskusliitto, 1982) Virka, § 13.

lapsensa todistamaan Jumalan valtakunnasta”.⁶ Matteuksen evankeliumin 28. luvussa Jeesuksen kirkolle antama tehtävä on ”Kristuksen kirkolle antama sanan, sakramenttien ja kaitsennan virka, jota jotkut kirkon jäsenet hoitavat yhteiseksi hyväksi. Tämä viran kolminainen tehtävä varustaa kirkon toteuttamaan mis-siotaan maailmassa.”⁷ Kirkkojen välisten sopimus-tekstien valossa on selvää, että koko Jumalan kansan kuninkaallinen pappuus (ks. 1. Piet. 2:9) ja erityinen vihkimysvirka ovat kumpikin kirkon keskeisiä elementtejä eikä niitä tule nähdä toisiaan poissulkevinä vaihtoehtoina. Kirkot ovat kuitenkin eri mieltä siitä, kuka on pätevä tekemään lopullisia päätöksiä koko yhteisön puolesta. Joissakin kirkoissa tämä tehtävä on rajoitettu vihitylle papistolle, kun taas toisissa kirkoissa maallikot ottavat osaa päätöksentekoon.

Kristuksen ruumis ja Pyhän Hengen temppeli

21. Kristus on ruumiinsa, kirkon, pysyvä pää, joka ohjaa, puhdistaa ja parantaa sen (ks. Ef. 5:26). Samalla hän on läheisesti liittynyt ruumiiseensa ja tekee kokonaisuuden eläväksi Hengessä (Room. 12:5; ks. 1.

⁶ *Kaste, ehtoollinen ja virka*, Virka, § 9.

⁷ Reformoitu-roomalaiskatolinen dialogi, *Towards a Common Understanding of the Church*, §132, teoksessa *Growth in Agreement II*, 810. Ks. myös luterilais-roomalaiskatolinen raportti *Ministry in the Church*, § 17, teoksessa H. Meyer, L. Vischer, *Growth in Agreement: Reports and Agreed Statements of Ecumenical Conversations on a World Level* (Ramsey–Geneva: Paulist Press–WCC, 1984), 252–253: ”Uudessa testamentissa on nähtävissä, kuinka virkojen keskeltä erottautui erityinen virka, jonka ymmärrettiin olevan yhteydessä Kristuksen lähettämiin apostoleihin. Tällainen erityinen virka osoittautui yhteisöjen johtajuuden kannalta välttämättömäksi. Näin ollen voidaan sanoa, että Uuden testamentin mukaan tällainen Jeesuksen Kristuksen apostolien kutsumisen kautta aikaansaama ”erityinen virka” oli oleellinen silloin ja oleellinen kaikkina aikoina ja kaikissa tilanteissa”. Metodistis-roomalaiskatolinen teksti *Towards a Statement on the Church*, §29 on todennut, että ”kirkko on aina tarvinnut Jumalalta saatua virkaa”, ks. *Growth in Agreement II*, 588.

Kor. 12:12). Usko Kristukseen on ruumiin jäsenyyden kannalta perustavanlaatuista (Room. 10:9). Monissa kristillisissä perinteissä ihminen tulee Kristuksen jäseneksi erityisten toimitusten tai sakramenttien kautta. Herran ehtoollisella osallisuus Kristuksen ruumiiseen uudistuu kerta toisensa jälkeen (ks. 1. Kor. 10:16). Pyhä Henki antaa jäsenille monenlaisia lahjoja ja luo ykseyden ruumiin rakennukseksi (ks. Room.12:4–8; 1. Kor. 12: 4–30). Hän uudistaa kristittyjen sydämen ja varustaa ja kutsuu heitä tekemään hyviä tekoja.⁸ Näin hän tekee mahdolliseksi sen, että he palvelevat Herraa ja edistävät valtakunnan asiaa maailmassa. Näin ollen kuva ”Kristuksen ruumiista”, joka selkeästi ja lähtökohtaisesti liittyy kirkon Kristukseen, ilmentää Uuden testamentin todistuksen mukaan myös suhdetta Pyhään Henkeen. Ilmeikäs esimerkki tästä on kertomus tulisten kielten laskeutumisesta yläsaliin kokoontuneiden opetuslasten päälle helluntaiaamuna (Ap.t. 2:1–4). Pyhän Hengen voimasta uskovat kasvavat ”Herran pyhäksi temppeliksi” (Ef. 2:21–22), ”hengelliseksi rakennukseksi” (1. Piet. 2:5). Pyhän Hengen täyttämänä heitä kutsutaan elämään kutsumuksensa arvoista elämää jumalanpalveluksessa, todistuksessa ja palvelussa, innokkaina ylläpitämään Hengen ykseyttä rauhan sitein (Ef. 4:1–3). Pyhä Henki elävöittää ja varustaa kirkon toteuttamaan tehtävänsä julistaa ja saada aikaan yleinen muodonmuutos, jota koko luomakunta huoaten kaipaa (ks. Room. 8:22–23).

Yksi, pyhä, katolinen ja apostolinen kirkko

22. Konstantinopolissa vuonna 381 pidetystä toisesta ekumeenisesta kirkolliskokouksesta lähtien

⁸ Ks. luterilais-roomalaiskatolinen *Yhteinen julistus vanhurskauttamisopista* (Helsinki: Kirkkohallitus, Ulkoasiainosasto, 1997), §15 (englanninkielinen teksti: *Growth in Agreement II* 568–569).

useimmat kristityt ovat sisällyttäneet liturgiaansa uskontunnustuksen, jossa tunnustetaan kirkon olevan yksi, pyhä, katolinen ja apostolinen. Nämä tunnusmerkit, jotka eivät ole toisistaan erillisiä vaan jotka tukevat toisiaan ja liittyvät toisiinsa, ovat Jumalan lahjoja kirkolle. Uskovia kutsutaan kaikessa inhimillisessä heikkoudessaan tekemään niitä jatkuvasti todeksi.

- Kirkko on yksi, koska Jumala on yksi (ks. Joh. 17:11; 1. Tim. 2:4). Tästä seuraa, että apostolinen usko on yksi; uusi elämä Kristuksessa on yksi; Kirkon toivo on yksi.⁹ Jeesus rukoili, että kaikki hänen opetuslapsensa olisivat yhtä, niin että maailma uskoisi (ks. Joh. 17:20–21). Hän lähetti Hengen tekemään heistä yhden ruumiin (ks. 1. Kor. 12:12–13). Kirkkojen sisällä ja niiden välillä vallitseva hajaannus on vastoin tätä ykseyttä; ”hajaannus tulee voittaa Pyhän Hengen lahjojen, uskon, toivon ja rakkauden avulla, niin että erossa oleminen ja ulos sulkeminen eivät ole lopullista”.¹⁰ Silti, hajaannuksesta huolimatta, kaikki kirkot pitävät perustuksenaan yhtä evankeliumia (ks. Gal. 1:5–9) ja niiden kesken vallitsee yhteys monella elämän osa-alueella (ks. Ef. 4:4–7).
- Kirkko on pyhä, koska Jumala on pyhä (ks. Jes. 6:3; 3; Moos. 11:44–45). Jeesus ”rakasti kirkkoa [seurakuntaa] ja antoi henkensä sen puolesta pyhittääkseen sen. Hän pesi sen puhtaaksi vedellä ja sanalla voidakseen asettaa

sen eteensä kirkkaana, pyhänä ja moitteetomana, vailla tahraa, ryppyä tai virhettä” (Ef. 5:26–27). Pyhät miehet ja naiset kaikissa sukupolvissa todistavat kirkon perusluonteesta pyhyydestä. Pyhillä sanoilla ja teoilla kirkko julistaa ja toimii Jumalan, Kaikkein Pyhimmän nimessä. Synti, joka on voimakkaassa ristiriidassa tämän pyhyiden kanssa ja vastakkainen kirkon todelliselle luonteelle ja kutsumukselle, on kuitenkin yhä uudestaan vääristänyt uskovien elämän. Tästä syystä kirkon pyhyyteen kuuluu tehtävä kutsua ihmisiä katumukseen, parannukseen ja uudistumiseen.

- Kirkko on katolinen, koska Jumala on ylitsevuotavan hyvä. ”Hän tahtoo, että kaikki ihmiset pelastuisivat ja tulisivat tuntemaan totuuden.” (1. Tim. 2:4) Jumalan elämää luovan voiman avulla kirkon missio ylittää kaikki raja-aidat ja julistaa evankeliumia kaikille kansoille. Missä koko Kristuksen salaisuus on läsnä, siellä on läsnä myös katolinen kirkko (ks. Ignatios Antiokialainen, Kirje smyrnalaisille, 6). Näin tapahtuu esimerkiksi ehtoollisen vietossa. Kirkon olennaista katolisuutta vähätellään, jos kulttuuristen ja muiden eroavaisuuksien annetaan kehittyä hajaannukseksi. Kristittyjen kutsumus on poistaa kaikki esteet sen totuuden ja elämän täyteen toteutumisen tieltä, joka on annettu kirkolle Pyhän Hengen voimassa.
- Kirkko on apostolinen, koska Isä lähetti Pojan perustamaan sen. Poika puolestaan valitsi ja lähetti apostolit ja profeetat toimimaan helluntain Pyhän Hengen lahjojen voimalla kirkon

⁹ “Called to be One Church”, §5, teoksessa *Growth in Agreement III*, 607.

¹⁰ “Called to be One Church”, §5, teoksessa *Growth in Agreement III*, 607.

perustana ja kaitsemaan sen lähetystehtävän toteutumista. (ks. Ef. 2:20; Ilm. 21:14 ja Clemens Roomalainen, Kirje korinttilaisille 42). Kristillinen yhteisö on kutsuttu pysymään uskollisena tälle apostoliselle alkuperälle. Jos emme ole uskollisia jumalanpalveluksessa, todistuksessa tai palvelussa, toimimme vastoin kirkon apostolisuutta. Viran apostolisen seuraannon tarkoitus on Pyhän Hengen ohjauksessa palvella kirkon apostolisuutta.¹¹

23. Aiempien kappaleiden valossa (13–22) on selvää, että kirkko ei ole vain yksittäisten uskovien keskinäinen summa. Kirkko on perustavalla tavalla yhteyttä Kolmiyhteisen Jumalan sisäisessä yhteydessä ja samanaikaisesti yhteisö, jonka jäsenet yhdessä osallistuvat Jumalan elämään ja missioon (vrt. 2 Piet. 1:4). Kolmiyhteinen Jumala on sen yhteyden lähde ja tähtäyspiste. Kirkko on siten sekä jumalallinen että inhimillinen todellisuus.

24. Vaikka yleisesti tunnustetaan, että kirkossa jumalallinen ja inhimillinen kohtaavat, kirkoilla on erilaisia käsityksiä ja jopa vastakkaisia näkemyksiä tavasta, jolla Pyhän Hengen toiminta liittyy kirkon institutionaalisiin rakenteisiin tai virkajärjestykseen. Joidenkin mukaan tietyt oleelliset kirkkojärjestykseen kuuluvat seikat ovat pysyvästi itse Kristuksen tahtomia ja alulle panemia. Tästä syystä, uskollisuudesta evankeliumille, kristityillä ei ole valtaa perustavalla tavalla muuttaa tätä jumalallisesti alulle pantua rakennetta. Joidenkin mukaan kirkkojärjestys voi

Jumalan antaman kutsun mukaan saada useita eri muotoja, kun taas toisten mukaan mitään yksittäistä vakiintunutta rakenteellista ratkaisua ei voida pitää Jumalan haluamana. Jotkut ajattelevat, että uskollisuus evankeliumille voi joskus vaatia muuttamaan vakiintuneita rakenteita, kun taas toiset haluavat ajatella, että sellainen uskollisuus voidaan saavuttaa ratkaisemalla ongelmat ilman hajaannukseen johtavia ristiriitoja.

Miten kirkon jatkuvuus ja muutos liittyvät Jumalan tahtoon?

*Kärsivällisten kohtaamisten kautta ja vasta-
vuoroisen kunnioituksen ja tarkkaavaisuuden
hengessä monet kirkot ovat syventäneet ymmärrystään näistä erilaisista kirkon jatkuvuuteen ja muutokseen liittyvistä käsityksistä ja vakaumuksista. Syventyneen ymmärryksen kautta on tullut selväksi, että sama aikomus – Jumalan tahdon noudattaminen kirkon järjestyksessä – saattaa joillakin saada aikaan sitoutumista jatkuvuuteen ja toisilla taas sitoutumista muutokseen. Kutsumme kirkkoja tunnistamaan ja kunnioittamaan toistensa sitoutumista Jumalan tahdon etsimiseen koskien kirkon rakenteita. Kutsumme kirkkoja edelleen pohtimaan yhdessä niitä perusteita, joihin nojaten eri kirkot käsittelevät jatkuvuuden ja muutoksen kysymyksiä. Missä määrin nämä perusteet voivat kehittyä, kun otetaan huomioon Kristuksen hellittämätön kutsu sovitukseen (ks. Matt. 5:23–24)? Voisiko nyt olla aika uudelle lähestymistavalle?*

¹¹ Kirkkojen Maailmanneuvoston julkilausuman *Called to Be the One Church* § 3–7 esitetään samantyyppinen näkemys uskontunnustuksen vakuutuksesta, että kirkko on ”yksi, pyhä, katolinen ja apostolinen”. Englanninkielinen teksti teoksessa *Growth in Agreement III*, 607.

C. Kirkko Jumalan maailmaa koskevan suunnitelman merkinä ja palvelijana

25. Jumalan suunnitelma on koota ihmiskunta ja koko luomakunta yhteyteen Kristuksen herruuden alaisuudessa (ks. Ef. 1:10). Kirkon, joka heijastaa Kolmiyhteisen Jumalan persoonien yhteyttä, on tarkoitus palvella tätä tavoitetta. Sen tulee tuoda ilmi Jumalan laupeus ihmisiä kohtaan ja auttaa heitä saavuttamaan tarkoitus, jota varten heidät on luotu ja jossa heidän ilonsa tulee täydelliseksi: ylistää ja kunnioittaa Jumalaa yhdessä taivaan joukkojen kanssa. Tämä kirkon tehtävä tulee täytetyksi, kun kirkon jäsenet todistavat elämällään ja julistavat mahdollisuuksien salliessa avoimesti hyvää sanomaa Jeesuksesta Kristuksesta. Kirkon tehtävä on palvella tätä tarkoitusta. Jumalan tahto on, että kaikki ihmiset pelastuvat ja tulevat tuntemaan totuuden. (ks. 1. Tim. 2:4). Tästä syystä kristityt tunnustavat, että Jumala lähestyy niitä, jotka eivät ole suoraan kirkon jäseniä tavoilla, jotka eivät ole aina ihmiselle ilmeisiä. Vaikka kunnioitetaan toisissa uskonnoissa ja uskonnottomien keskuudessa ilmeneviä totuuden ja hyvyyden elementtejä, kirkon tehtävänä pysyy kutsua todistuksellaan kaikkia miehiä ja naisia tuntemaan Jeesus Kristus ja rakastamaan häntä.

26. Joissakin Uuden testamentin teksteissä käytetään sanaa salaisuus (*mystērion*) kuvaamaan sekä Jumalan Kristuksessa ilmenevää pelastussuunnitelmaa (ks. Ef. 1:9; 3: 4–6) että Kristuksen ja kirkon välistä läheistä suhdetta (ks. Ef. 5:32; Kol. 1:24–28). Tämä merkitsee, että kirkolla on hengellinen ja aistihavainnot ylittävä ominaisuus, jota ei voida ymmärtää yksinkertaisesti tarkastelemalla sen näkyvää muotoa. Kirkon maallista ja hengellistä ulottuvuutta ei voida erottaa toisistaan. Kristillisen yhteisön rakenteet pitää ymmärtää ja niitä tulee arvioida, niin myönteises-

sä kuin kielteisessä mielessä, Jumalan Kristuksessa antamien pelastuksen lahjojen valossa, joita vietetään liturgiassa. Kirkko, jonka omassa elämässä ruumiillistuu pelastuksen salaisuus ja ihmiskunnan kirkastuminen, osallistuu näin Kristuksen tehtävään sovitaa kaikki niin Jumalan kanssa kuin toinen toisensa kanssa Kristuksen kautta (ks. 2. Kor. 5:18–21; Room. 8:18–25).

27. Vallitsee laaja yhteisymmärrys siitä, että Jumala perusti kirkon maailmanlaajan pelastussuunnitelmansa toteuttamisen erityiseksi välineeksi. Joidenkin kristillisten yhteisöjen näkökulmasta tämä voidaan parhaiten ilmaista kutsumalla kirkkoa sakramentiksi, kun taas toiset joko eivät yleensä käytä tällaista kielikuvaa tai eivät lainkaan hyväksy sitä. Jos kirkosta puhutaan sakramenttina, se tarkoittaa, että kirkko ymmärretään vaikuttavaksi merkiksi ja välineeksi (joskus käytetään sanaa välikappale, [*instrumentti*]) ihmisten keskinäiselle yhteydelle, joka syntyy heidän yhteydestään Kolmiyhteiseen Jumalaan.¹² Ne, jotka eivät käytä tätä kielikuvaa, ajattelevat, että sen käyttö voi hämärtää koko kirkon ja yksittäisten sakramenttien välillä olevaa eroa ja että sen käyttö

¹² Esimerkiksi Vatikaanin toisessa kirkolliskokouksessa katoliset piispat totesivat, että “Kirkko on Kristuksessa ikään kuin sakramentti, ts. mitä läheisimmän Jumala-yhteyden ja koko ihmiskunnan ykseyden merkki ja välikappale” (Dogmaattinen konstituutio *Lumen Gentium* Kirkosta, 1; suomenkielinen käännös ks. http://katolinen.fi/?page_id=733; alkukielinen teksti: www.vatican.va). Tässä yhteydessä sanan “välikappale” on tarkoitus viestiä myönteisellä tavalla kirkon “vaikuttavuudesta”. Jotkut kristityt, jotka selkeästi ymmärtävät kirkon sakramenttina, eivät pidä asianmukaisena puhua kristillisestä yhteisöstä “välineenä”. Kirkkojen Maailmanneuvoston Upsalassa 1968 pidetyn neljännen yleiskokouksen raportti *The Holy Spirit and the Catholicity of the Church* ilmentää yleisesti hyväksyttyä ajatusta kirkosta merkinä: “Rohkeasti kirkko puhuu itsestään ihmiskunnan tulevan ykseyden merkinä”, N. Goodall (toim.), *The Uppsala Report* (Geneva: WCC, 1968), 17.

voi hämärtää tietoisuutta yhteisön jäsenissä edelleen läsnä olevasta syntisyydestä. Kaikki ovat yhtä mieltä siitä, että Jumala saa aikaan pelastuksen; eroavaisuudet ilmenevät siinä, miten eri yhteisöt käsittävät kirkon ja sen toimitusten luonteen ja tehtävän osana Jumalan pelastavaa toimintaa.

Ilmaisu ”kirkko sakramenttina”

Ne, jotka puhuvat kirkosta sakramenttina, eivät kiellä sakramenttien erityistä ”sakramentaalisuutta” eivätkä myöskään inhimillisten kirkon palvelijoiden haurautta. Toisaalta ne, jotka hylkäävät tämän ilmaisun käytön, eivät kiellä sitä, että kirkko on Jumalan läsnäolon ja toiminnan vaikuttava merkki. Voitaisiinko kirkon sakramentaalisuutta näin ollen pitää kysymyksenä, jossa oikeutetusti voidaan pitää erilaisia muotoiluja yhteensopivina ja vastavuoroisesti hyväksyttävinä?

D. Yhteisö ykseydessä ja moninaisuudessa

28. Yhteisön elämän oikeutettu moninaisuus (*legitimate diversity*) on Herran lahja. Pyhä Henki lahjoittaa erilaisia toisiaan täydentäviä lahjoja uskoville yhteisen hyvän edistämiseksi (ks. 1. Kor. 12: 4–7). Opetuslapset on kutsuttu olemaan täydellisesti yhtä (vrt. Ap.t. 2:44–47: 4:32–37) ja samalla kunnioittamaan toistensa erilaisuutta, joka rikastuttaa heitä (1. Kor. 12: 14–26). Kulttuuriset ja historialliset tekijät edesauttavat rikasta monimuotoisuutta kirkon sisällä. Evankeliumia tulee julistaa niillä kielillä, symboleilla ja kuvilla, jotka ovat merkityksellisiä kussakin ajassa ja paikassa, niin että evankeliumi voidaan elää aidosti todeksi kaikkina aikoina ja kaikissa paikoissa. Mis-

sä kristityt ajattelevat, että heidän oman kulttuurinsa tapa ilmaista evankeliumia on ainoa oikea ja se että pitäisi pakottaa myös muissa kulttuureissa eläville kristityille, siellä oikeutettu moninaisuus vaarantuu.

29. Ykseyttä ei kuitenkaan saa menettää. Yhteisen Kristus-uskon kautta, joka ilmenee Sanan julistamisessa, sakramenttien viettämisessä sekä elämässä palvelen ja todistaen, jokainen paikalliskirkko on yhteydessä kaikkiin paikalliskirkkoihin kaikissa paikoissa ja kaikkina aikoina. Paimenvirka, joka palvelee ykseyttä ja moninaisuutta, on yksi merkittävistä kirkolle annetuista keinoista auttaa ihmisiä erilaisine lahjoineen ja eri näkökulmineen pysymään vastuussa toisistaan.

30. Ykseyteen ja moninaisuuteen liittyvät kysymykset ovat olleet merkittävässä asemassa aina siitä asti kun kirkko ymmärsi pyhän Hengen auttamana, että pakanakansat tuli toivottaa tervetulleiksi kirkon yhteyteen (ks. Ap.t. 15:1–29; 10:1–11:18). Jerusalemin kokouksesta Antiokian kristityille lähetetyssä kirjeessä esitettyä voitaisiin kutsua ykseyden ja moneuden hallinnan peruseriaatteenksi: ”Pyhä Henki ja me olemme nähneet hyväksi, ettei teidän kannettavaksenne pidä panna mitään taakkaa. Annamme ainoastaan nämä välttämättömät ohjeet”. (Ap.t. 15:28) Myöhemmin ekumeeniset kirkolliskokoukset tarkensivat ”välttämättömiä ohjeita”. Esimerkiksi ensimmäisessä ekumeenisessa kirkolliskokouksessa (Nikea, 325) piispat opettivat selkeästi, että yhteys uskossa edellyttää Kristuksen jumaluuden tunnustamista. Viime aikoina kirkot ovat yhdessä tuoneet julki vahvaa kirkollista opetusta, joka ilmaisee tämän perusluonteen opinkohdan merkitystä. Näin on tapahtunut esimerkiksi, kun monet kristilliset yhteisöt tuomitsivat

apartheid-politiikan.¹³ Oikeutettua moninaisuutta on rajoitettava, jos monimuotoisuus leviää hyväksyttävien rajojen yli ja uhkaa ykseyden lahjaa. Kirkon sisällä heresiat ja skismat sekä poliittiset ristiriidat ja vihan ilmaiset ovat uhanneet Jumalan antamaa yhteyden lahjaa. Kristittyjä kutsutaan paitsi työskentelemään väsymättä hajaannuksen ja harhaoppien voittamiseksi myös säilyttämään ja arvostamaan oikeutettua erilaisuutta liturgiassa, tavoissa ja laissa sekä edistämään oikeutettua moninaisuutta hengellisyyden, teologisen menetelmän ja muotoilujen alueella, niin että ne voivat tukea ykseyttä ja katolisuutta kirkossa kokonaisuutena.¹⁴

¹³ World Council of Churches' Consultation with Member-Churches in South Africa - Cottesloe, Johannesburg, 7-14 December, 1960, *The Ecumenical Review* XIII, no. 2 (1961): 244–250; *Statement on Confessional Integrity*, teoksessa *In Christ a New Community – The Proceedings of the Sixth Assembly of the Lutheran World Federation: Dar-es-Salaam, Tanzania June 13–25, 1977*, (Geneva: Lutheran World Federation, 1977), 179–180, 210–212; *Resolution on Racism and South Africa*, teoksessa *Ottawa 82 - Proceedings of the 21st General Council of the World Alliance of Reformed Churches (Presbyterian and Congregational) Held at Ottawa, Canada, August 17–27, 1982* (Geneva: Offices of the Alliance, 1983), 176–180; The Belhar Confession, <http://www.urcsa.org.za/documents/The%20Belhar%20Confession.pdf>.

¹⁴ Ks. Kirkkojen Maailmanneuvoston julkilausuma *The Unity of the Church as Koinonia: Gift and Calling*: “Teologisista perinteistä sekä moninaisista kulttuurisista, etnisistä ja historiallisista yhteyksistä nouseva monimuotoisuus kuuluu olennaisesti kirkkoyhteisön luonteeseen. Monimuotoisuudella on kuitenkin myös rajansa. Monimuotoisuus ei ole oikeutettua, jos se esimerkiksi ehkäisee yhteisen tunnustuksen Jeesuksesta Kristuksesta Jumalana ja Pelastajana, joka on sama eilen, tänään ja ikuisesti (Hepr. 13:8). Pyhä Henki sovittaa eri lahjat harmonisesti yhteen kirkkoyhteisön sisällä, niin että ne rakentavat Jumalan kirkon moninaisuutta ja täyteyttä.” teoksessa M. Kinnamon (toim.), *Signs of the Spirit: Official Report Seventh Assembly* (Geneva-Grand Rapids: WCC-Eerdmans 1991). Oikeutettua moninaisuutta on käsitelty paljon kahdenvälisissä dialogeissa. Esimerkiksi anglikaanis-ortodoksisissa dialogeissa todetaan paikalliskirkkojen suuri monimuotoisuus: “Niin kauan kun kirkot voivat tunnustaa yhtä uskoa, moninaisuutta ei pidä nähdä vikana tai syynä hajaannukseen vaan ilmentävän Hengen täyteyttä, jossa Henki antaa jokaiselle oman tahtonsa mukaan”, teoksessa *The Church of the Triune God: The Cyprus Agreement of the International Commission for Anglican-Orthodox*

Oikeutettu ja jakava moninaisuus

Ekumeeninen dialogi, joka etsii Kristuksen rukouksen mukaista ykseyttä, on paljolti ollut eri kirkkojen edustajien yritystä ymmärtää Pyhän Hengen avulla, mikä on Jumalan tahdon mukaan ykseydelle välttämätöntä ja mikä voidaan oikeammin ymmärtää oikeutetuksi moninaisuudeksi. Vaikka kaikilla kirkkoilla on omat menetelmänsä erottaa oikeutettu ja epäoikeutettu moninaisuus toisistaan, on ilmiselvää, että kirkoilta puuttuvat (a) yhteiset kriteerit tai päätöksenteon välineet ja (b) vastavuoroisesti tunnustetut rakenteet, joiden kautta näitä välineitä voisi käyttää tehokkaasti. Kaikki kirkot pyrkivät noudattamaan Herran tahtoa ja silti ne edelleen ovat erimielisiä joistakin uskoa ja kirkkojärjestystä koskevista kysymyksistä sekä ennen kaikkea siitä, ovatko nämä erimielisyydet kirkkoa jakavia vai sittenkin osa oikeutettua moninaisuutta. Pyydämme kirkkoja harkitsemaan, mitä askeleita voidaan ottaa yhteisen arvioinnin tekemiseksi mahdolliseksi.

E. Paikalliskirkkojen yhteyt

31. Kommuunio-ekkleziologia tarjoaa hyödyllisen viitekehyksen paikallisen ja maailmanlaajan kirkon välisen suhteen käsittelemiseen. Useimmat kristityt

Dialogue, 2006 (London: Anglican Communion Office 2006), 91. Ks. myös: luterilais-roomalaiskatolinen dialogi, *Facing Unity*, § 5–7, 27–30, erityisesti § 31–34, teoksessa *Growth in Agreement II*, 445–446, 449–450; ARCIC, *The Gift of Authority*, § 26–31, teoksessa *Growth in Agreement III*, 68–69; metodistis-roomalaiskatolinen dialogi, *Speaking the Truth in Love* (2001), § 50, teoksessa *Growth in Agreement III*, 154.

voivat olla samaa mieltä siitä, että kirkko on “kastettujen uskovien yhteisö, jossa saarnataan Jumalan sanaa, tunnustetaan apostolista uskoa, toimitetaan sakramentteja, todistetaan maailmalle Kristuksen sovittavasta työstä ja jossa piispat tai muut kirkon palvelijat harjoittavat kaitsentavirkaa (*episkopē*) kirkkoyhteisöä palvellena.”¹⁵ Kulttuuri, kieli ja yhteinen historia punoutuvat paikalliskirkossa yhteen. Kukin paikallinen kristillinen yhteisö on samanaikaisesti osallinen muiden paikalliskirkkojen kanssa kaikesta siitä, mikä on oleellista elämälle yhteydessä (*communio*). Jokainen paikallinen kirkko sisältää kirkkona olemisen täyteen. Paikalliskirkko on täydesti kirkko, mutta se ei ole koko kirkko. Paikalliskirkot ovat elävässä yhteydessä toisiinsa; niitä ei pitäisi käsitellä erillisinä. Alusta asti paikalliskirkkojen yhteyttä ylläpidettiin kolehdeilla, kirjeenvaihdolla, vierailuilla, ehtoollisvieraanvaraisuudella sekä käytännön yhteistyöön ilmauksilla (ks. 1. Kor. 16; 2. Kor. 8:1–9; Gal. 2:1–10). Ensimmäisten vuosisatojen aikana paikalliskirkot kokoontuivat ajoittain yhteen neuvottelemaan. Kaikilla näillä tavoilla kirkot ylläpitivät keskinäistä riippuvuutta ja yhteyttä. Paikalliskirkkojen yhteys ei ole valinnainen lisä. Maailmanlaaja kirkko on kaikkien paikalliskirkkojen muodostama yhteisö, jotka uskossa ja jumalanpalveluksessa ovat yhtä.¹⁶ Se ei ole vain paikalliskirkkojen summa, federaatio tai ver-

¹⁵ Ks. roomalaiskatolisen kirkon ja Kirkkojen Maailmanneuvoston yhteistyöryhmän raportti “The Church: Local and Universal,” luku 15, teoksessa *Growth in Agreement II*, 866. “Paikallinen” ei tässä yhteydessä tarkoita “tunnustuskuntaa”.

¹⁶ Ks. Kirkkojen Maailmanneuvoston New Delhin, Upsalan ja Nairobi yleiskokousten julkilausumat teoksissa W. A. Visser ‘t Hooft (toim.), *The New Delhi Report: The Third Assembly of the World Council of Churches 1961* (London: SCM, 1962), 116–134; N. Goodall (toim.), *The Uppsala Report 1968: Official Report of the Fourth Assembly of the World Council of Churches* (Geneva: WCC, 1968), 11–19; ja D. M. Paton (toim.), *Breaking Barriers Nairobi 1975: The Official Report of*

kosto, vaan kaikki paikalliskirkot yhdessä ovat sama kirkko, joka on läsnä ja toimii tässä maailmassa. Katolisuus, niin kuin se on kuvattu Kyrillos Jerusalemilaisen kasteopetuksessa, ei merkitse ainoastaan maantieteellistä laajuutta vaan myös paikalliskirkkojen moninaisuutta ja niiden osallisuutta uskon ja elämän täyteydestä, joka yhdistää ne osaksi samaa yhteyttä (*koinonia*).¹⁷

32. Tämän paikalliskirkkoja ja maailmanlaajaa kirkkoa koskevan yhteisen käsityksen puitteissa kirkkoilla on erilaisia käsityksiä sekä siitä, miten laajaa maantieteellistä aluetta *paikalliskirkolla* tarkoitetaan että siitä, miten se liittyy piispojen tehtävään. Jotkut kirkot ovat vakuuttuneita siitä, että piispat apostolien seuraajina kuuluvat oleellisesti paikalliskirkon rakenteeseen ja todellisuuteen. Tästä näkökulmasta katsottuna paikalliskirkolla tarkoitetaan tiukasti ottaen hiippakuntaa, joka koostuu useammasta seurakunnasta. Toiset kirkot, joiden itseymmärrys on kehittynyt toisella tavalla, eivät käytä käsitettä *paikalliskirkko* yhtä usein, eikä niissä paikalliskirkon käsitettä määritellä suhteessa piispan virkaan. Joissakin näistä kirkoista *paikalliskirkko* merkitsee yksinkertaisesti uskovien seurakunnan kokoontumista yhteen kuulemaan sanaa ja osallistumaan sakramenttien viettämiseen. Sekä ne, jotka pitävät piispuutta olennaisena että ne, jotka eivät pidä, ovat voineet käyttää ilmaisua *paikalliskirkko* tarkoittamaan kirkkojen alueellista yhteen liittymää, joka on synodaalisesti järjestetty johtajan alaisuuteen (*under presidency*). Kirkkoilla ei kuitenkaan vielä ole jaettavaa ymmärrystä siitä, miten

the Fifth Assembly of the World Council of Churches (London-Grand Rapids: SPCK-Eerdmans), 1976, 59–69.

¹⁷ Kyrillos Jerusalemilainen, *Catechesis 18* teoksessa P. Migne (toim.) *Patrologia Graeca* 33, 1044.

kirkon paikallinen, alueellinen ja maailmanlaaja järjestys liittyvät toisiinsa, vaikka sekä monenkeskisissä että kahdenvälisissä dialogeissa on pystytty ottamaan merkittäviä askeleita kohti näihin suhteisiin liittyvää yhteisymmärrystä.¹⁸

Paikalliskirkon ja maailmanlaajan kirkon välinen suhde

Monet kirkot voivat hyväksyä saavutetun yhteisymmärryksen paikalliskirkkojen perusluonteisista suhteista ja yhteydestä maailmanlaajan kirkon sisällä. Kirkot jakavat ymmärryksen Kristuksen läsnäolosta, joka Isän tahdosta ja Pyhän Hengen voimasta tulee todellisesti esiin paikalliskirkossa (paikalliskirkko on ”täydesti kirkko”) ja siitä, että tämä Kristuksen läsnäolo velvoittaa paikalliskirkkoa olemaan yhteydessä maailmanlaajan kirkon kanssa (paikalliskirkko ei ole ”koko kirkko”). Tästä yhteisymmärryksestä huolimatta käsitettä ”paikalliskirkko” voidaan käyttää monella eri tavalla. Osana yhteistä lähemmän ykseyden tavoittelua kutsumme kirkkoja etsimään täsmällisempää yhteistä näkemystä

ja yhteisymmärrystä tästä asiasta: mikä olisi kirkon elämän eri tasojen sopiva suhde täysin yhdistyneessä kirkossa ja mitä erityisiä johtajan virkoja tarvitaan palvelemaan ja ylläpitämään näitä suhteita?

¹⁸ Hyvä esimerkki multilateraalisesta työskentelystä on Kirkkojen Maailmanneuvoston ja Roomalaiskatolisen kirkon yhteistyöryhmän raportti ”The Church: Local and Universal” - saatavissa verkkosivulta <http://www.oikoumene.org/en/resources/documents/wcc-commissions/>. Ks. myös *Growth in Agreement II*, 862–875. Kahdenvälisistä dialogeista ks. luterilais-roomalaiskatolisen dialogin ”Church and Justification” luku ”Ecclesial Communion – Communion of Churches” teoksessa *Growth in Agreement II*, 505–512; sekä erityisesti ortodoksis-roomalaiskatolisen dialogin julkilausuma ”Ecclesiological and Canonical Consequences of the Sacramental Nature of the Church: Ecclesial Communion, Conciliarity and Authority” (2007) - saatavilla sivulta: http://www.pcf.va/romancuria/pontifical_councils/chrstuni/ch_orthodox_docs/re_pc_chrstuni_doc_20071013_documento-ravenna_en.html.

LUKU III

Kirkko: Kasvaminen yhteisöksi

A. Jo nyt mutta ei vielä

33. Kirkko on eskatologinen (viimeisiä aikoja koskeva) todellisuus, joka jo ennakoi Jumalan valtakuntaa, mutta ei vielä toteuta sitä täydellisesti. Pyhä Henki saa ensisijaisesti aikaan Jumalan valtakunnan. Pyhä Henki ohjaa kirkkoa, niin että se voi palvella Jumalan työtä tässä tapahtumaketjussa. Alamme ymmärtää kirkon salaisuutta ainoastaan, jos tarkastelemme nykyisyyttä Pyhän Hengen toiminnan valossa, Hengen ohjatessa koko pelastushistoriaa kohti lopullista täyttymystä Kristuksessa, Isän Jumalan kunniaksi.

34. Kirkko on yhtäältä uskovien yhteisö, joilla on henkilökohtainen suhde Jumalaan. Tällaisena kirkko on jo nyt Jumalan tahtoma eskatologinen yhteisö. Näkyviä ja käsin kosketeltavia merkkejä siitä, että uusi elämä Jumalan yhteydessä on tosiasiallisesti toteutunut, ovat apostolien uskon vastaanottaminen ja jakaminen, kaste, eukaristisen leivän murtaminen ja jakaminen, rukoileminen toisten kanssa ja toisten puolesta ja maailman hädän vuoksi, toisten palveleminen rakkaudessa, osallistuminen toinen toisensa iloihin ja suruihin, aineellisen avun antaminen, hyvän sanoman julistaminen ja siitä todistaminen läheyksessä sekä yhteinen työ oikeudenmukaisuuden ja rauhan puolesta. Toisaalta, historiallisena todellisuutena, kirkko koostuu ihmisistä, jotka elävät maailman olosuhteiden ehdoilla. Yksi näistä on muutos, joka voi olla joko myönteistä kasvua ja kehitystä tai kielteistä

muutosta eli rappeutumista ja vääristymistä.¹ Muita olosuhteita ovat kulttuuriset ja historialliset tekijät, joilla voi olla joko myönteisiä tai kielteisiä vaikutuksia kirkon uskolle, elämälle ja todistukselle.

35. Pyhiinvaeltavana yhteisönä kirkko kilvoittelee synnin todellisuuden kanssa. Ekumeeniset dialogit ovat osoittaneet, että kirkon pyhyiden ja ihmisen syntisyyden välistä suhdetta koskevien, usein ristiriitaisina pidettyjen käsitysten taustalla on perustavia yhteisiä vakaumuksia. Kristittyjen tavat puhua näistä yhteisistä vakaumuksista kuitenkin eroavat merkittävästi. Joidenkin kirkollinen perinne pitää selvänä, että kirkko on synniton, sillä synnittömän Kristuksen ruumiina se ei voi tehdä syntiä. Toisten mukaan on oikein viitata kirkkoon syntiä tekevänä, sillä synnistä voi tulla rakenteellista, niin että se vaikuttaa kirkkoon instituutiona. Vaikka synti on ristiriidassa kirkon todellisen identiteetin kanssa, se on kuitenkin totta. Tähän kysymykseen voi myös vaikuttaa eri kristillisten yhteisöjen tapa ymmärtää synnin luonne esimerkiksi moraalisenä epätäydellisyytenä tai ensisijaisesti suhteen rikkoutumisena sekä käsitys siitä, voiko synti voi olla rakenteellista ja miten se voi olla sitä.

36. Kirkko on Kristuksen ruumis. Kristuksen lupauksen mukaisesti tuonelan portit eivät voita sitä (ks. Matt. 16:18). Kristuksen voitto synnistä on täydellinen ja peruuttamaton. Kristuksen lupauksen ja armon kautta kristityt voivat luottaa siihen, että kirkko tulee aina olemaan osallinen tämän voiton hedelmistä. Samalla he ymmärtävät, että tässä ajassa uskovat ovat alttiita synnin vallalle sekä yksilöinä että yhteisönä.

¹ Muutoksen todellisuuden ei ole tarkoitus hämärtää Jeesuksen Kristuksen ja hänen evankeliuminsa pysyvää merkitystä: "Jeesus Kristus on sama eilen, tänään ja ikuisesti." (Hepr. 13:8).

Kaikki kirkot tunnustavat synnin todellisuuden ja sen usein raskaat seuraukset uskovien joukossa. Kaikki tunnustavat jatkuvan tarpeen kristilliseen itsetutkisteluun, katumukseen, kääntymykseen (*metanoia*), sovitukseen ja uudistukseen. Pyhyys ja synti liittyvät kirkon elämään erilaisilla ja epäsuhtaisilla tavoilla. Pyhyys ilmentää Jumalan tahdon mukaista kirkon identiteettiä, kun taas synti on ristiriidassa tämän identiteetin kanssa (ks. Room. 6:1–11).

B. Kasvaminen kirkollisen yhteyden perusasioissa: usko, sakramentit, virka

37. Matka kohti Jumalan lahjoittaman kirkollisen yhteyden täyttää toteutumista edellyttää, että kristilliset yhteisöt ovat yhtä mieltä kirkon elämän perusasioista. ”Kirkolliset elementit, joita vaaditaan ekumeenisen liikkeen tavoitteena olevaan täyteen kirkolliseen yhteyteen näkyvästi yhdistyneessä kirkossa ovat yhteys apostolisen uskon täyteydessä, sakramentaalisessa elämässä, yhdessä vastavuoroisesti tunnustetussa virassa, konsiliaaristen suhteiden ja päätöksenteon rakenteissa sekä yhteisessä todistuksessa ja palvelussa maailmassa”.² Nämä ominai-

² Tekstistä *The Church: Local and Universal*, § 25 (*Growth in Agreement II*, 868). Tämän tekstin kappaleet 10–11 ja 28–32 osoittavat lainauksin ja alaviittein, että tekstissä esiintyvä käsitys kirkkoyhteisöstä pohjautuu laajaan valikoimaan ekumeenisia dialogeja, joissa on ollut mukana anglikaaneja, luterilaisia, metodisteja, ortodokseja, reformoitujen kirkkojen edustajia, roomalaiskatolinen kirkko sekä useisiin KMN:n yleiskokousten hyväksymiin ykseyslausumiin (ks. alaviite 1, luku 1). Kirkkojen Maailmanneuvoston julkilausuma ”The Unity of the Church as *Koinonia*: Gift and Calling” korostaa viran merkitystä lisäämällä sanan ”sovitettu” sanan ”tunnustettu” yhteyteen [M. Kinnamon (toim.) *Signs of the Spirit, Official Report Seventh Assembly* (Geneva: WCC, 1991). Luterilais-roomalaiskatolinen teksti *Facing Unity (Growth in Agreement II*, 456–477) esittelee samantyyppisen luettelon kirkollisen yhteisön perusosatekijöistä. Tekstissä kirkkoa kuvataan uskon,

suudet luovat välttämättömän kehyksen, jonka sisällä voidaan ylläpitää ykseyttä oikeutetussa moninaisuudessa. Tämän lisäksi kirkkojen kasvuun kohti ykseyttä yhdessä kirkossa liittyy läheisesti niiden kutsumus edistää koko ihmiskunnan ja luomakunnan ykseyttä, sillä Kristus, joka on kirkon pää, on se, jossa kaikki tulevat sovitetuksi. Esimerkiksi *Kaste, ehtoollinen ja virka* -dokumentin kirjoittamisen ja vastaanottamisprosessin yhteydessä käydyssä vuoropuhelussa on nähty merkittävää lähentymistä kirkollisen yhteyden perustekijöiden suhteen – tosin vähemmän suhteessa virkaan kuin kahteen muuhun. Käsillä olevan tekstin ei ole tarkoitus kerrata näitä menneitä saavutuksia vaan lyhyesti viitata niihin sekä kiinnittää huomiota joihinkin viime vuosien edistysaskeleisiin.

Usko

38. Kirkollisen yhteyden ensimmäisen perustekijän suhteen kirkkojen kesken vallitsee laaja yhteisymmärrys siitä, että kirkko on kutsuttu julistamaan jokaisen sukupolven aikana uskoa, ”joka pyhille

sakramenttien ja palvelun yhteisönä. Metodistis-roomalaiskatolinen teksti *The Apostolic Tradition (Growth in Agreement II, 610–613)* kuvaa kirkon elävää ruumista käsitteillä usko, jumalanpalvelus ja virka. Myös KMN:n klassiset ykseyslausumat New Delhin (1961), Nairobin (1975), Canberran (1991) ja Porto Alegren (2006) yleiskokouksista kuvaavat ykseyden perusolemusta, joka ilmenee esimerkiksi seuraavasta Porto Alegren ykseyslausuman lainauksesta: ”Kirkkomme ovat tunnustaneet, että se ykseys, jota me rukoilemme, toivomme ja jonka vuoksi me työskentelemme on *koinonia*, joka on annettu ja joka ilmaistaan yhteisessä apostolisen uskon tunnustuksessa; jaetussa sakramentaalisessa elämässä, josta tullaan osalliseksi kasteen kautta ja jota vietetään yhdessä ehtoollisella; jaetussa elämässä, jossa kirkon jäsenet ja virat on vastavuoroisesti tunnustettu ja sovitettu ja yhteisessä lähetystehtävässä, jossa todistetaan Jumalan armon evankeliumia kaikille ihmisille ja palveleaan koko luomakuntaa.” Tällaista *koinoniaa* tulee ilmentää joka paikassa ja eri paikoissa olevien kirkkojen konsiliaarisen suhteen kautta”; tekstistä *Called to Be the One Church, § 2 (Growth in Agreement III, 606–607)*.

on kertakaikkisesti annettu” (Juud. 3) ja pysymään vankkumatta apostolien välittämässä opetuksessa. Jumalan sana synnyttää uskon ja Pyhän Hengen armo innoittaa sitä. Pyhät kirjoitukset todistavat uskosta, ja se siirretään eteenpäin kirkon elävän tradition kautta. Se tunnustetaan jumalanpalveluksessa, elämässä, palvelussa ja lähetyksessä. Uskoa tulee tulkita muutuvien aikojen ja paikkojen näkökulmasta. Uskontulkinnan tulee kuitenkin olla osa alkuperäisen todistuksen ja sen uskollisen selityksen jatkumoa kautta aikojen. Se puhuttelee yksilöitä ja yhteisöjä erilaisissa tilanteissa – myös sellaisissa tilanteissa, joissa ilmenee epäoikeudenmukaisuutta, ihmisarvon vahingoittamista sekä luomakunnan turmelemista.

39. Ekumeeninen vuoropuhelu on osoittanut, että monien keskeisten opinkohtien suhteen uskovilla on hyvin paljon yhteistä.³ *Asiakirja Tunnustamme yhden uskon (Confessing the One Faith* vuodelta 1991) ei osoittanut ainoastaan, että kristittyjen kesken vallitsee huomattava sisällöllinen yksimielisyys useimpien kirkkojen jumalanpalveluksessa tunnustetun Nikean uskontunnustuksen merkityksestä. Se myös selvitti, miten uskontunnustuksessa tunnustettu usko perustuu Raamattuun, miten se tunnustetaan ekumeenisissa uskontunnustuksessa ja kuinka se tulee tunnustaa aina uudelleen vastauksena maailman sillä hetkellä asettamiin haasteisiin. Projektin tarkoituksena ei ollut ainoastaan auttaa kirkkoja tunnistamaan itsessään ja toisissaan uskollisuus tälle uskolle vaan

³ Ks. *Fundamentals of our Common Faith: Jesus Christ and the Holy Trinity sekä Salvation, Justification, Sanctification* Walter Kasperin teoksessa *Harvesting the Fruits: Basic Aspects of Christian Faith in Dialogue* (London/New York: Continuum, 2009), 10–47, joka kuvaa yhteisymmärryksen syntymistä näissä teemoissa anglikaanien, luterilaisten, metodistien, reformoitujen sekä roomalaiskatolisten keskuudessa.

myös tarjota kirkkoille toimiva ekumeeninen työkalu julistaa uskoa nykypäivänä. Vuonna 1998 *A Treasure in Earthen Vessels (Aarre saviastioissa)* tarttui kysymykseen Raamatun tekstien ja tradition jatkuvasta tulkinnasta osana uskon välittämistä eteenpäin ja totesi: ”Pyhät kirjoitukset innoittavat ja johtavat kaikkia kirkkoja ajattelemaan ja tulkitsemaan omaa perinnettään uudelleen vuoropuhelussa toistensa kanssa samalla, kun ne pyrkivät ilmentämään yhtä Traditiota Jumalan kirkon ykseydessä”.⁴ Kirkot ovat yleisesti ottaen yhtä mieltä tradition merkityksestä Raamatun syntymisessä ja sen myöhemmässä tulkinnassa. Viimeaikaisissa dialogeissa on pyritty ymmärtämään sitä, miten kristillinen yhteisö tekee näitä tulkintoja. Monissa kahdenvälisissä dialogeissa on todettu, että Jumalan sanan ajankohtaiseen kirkolliseen tulkintaan kuuluu koko kansan uskonkokemus, teologien näkökulmat sekä virkaan vihittyjen harkinta.⁵ Kirkkojen

⁴ *A Treasure in Earthen Vessels*, § 32. Varhaisemmassa *Kaste, ehtoollinen ja virka* -dokumentissa todetaan: ”Apostolinen traditio kirkossa tarkoittaa jatkuvuutta suhteessa apostolien kirkon pysyviin tunnusmerkkeihin. Näitä tuntomerkkejä ovat apostolisen uskon todistus, evankeliumin julistus ja sen tuore tulkinta, kasteen ja ehtoollisen toimittaminen, kirkon viran ja sen tehtävien siirtäminen uusille henkilöille, keskinäinen yhteys rukouksessa, rakkaudessa, ilossa ja kärsimyksessä, sairaiden ja avun tarpeessa olevien palveleminen, ykseys paikalliskirkkojen kesken ja yhteinen osallisuus lahjoihin, joita Herra kullekin on antanut”. *Kaste, ehtoollinen ja virka, Virka*, 34.

⁵ Ks. esimerkiksi luterilais-ortodoksinen dialogi *Scripture and Tradition, Growth in Agreement II*, 224–225; metodistis-roomalaiskatolinen dialogi *The Word of Life*, § 62–72, joissa kuvataan ”päätöksenteon välineitä”, *Growth in Agreement I*, 632–634; anglikaanis-roomalaiskatolinen dialogi *Gift of Authority, Growth in Agreement III*, 60–81; reformoitu (Disciples of Christ)-roomalaiskatolinen dialogi *Receiving and Handing on the Faith, Growth in Agreement III*, 121–137; *The Mission and Responsibility of the Church* teoksessa *Growth in Agreement III*, 121–137; *Teaching Authority among Catholics and Methodists* teoksessa *Growth in Agreement III*, 138–176 sekä reformoitu-ortodoksinen Report, § 22–28, jossa käsitellään teemoja ”Traditio ja Pyhän kirjoitukset” sekä ”Teologin rooli kristillisessä yhteisössä”, *Growth in Agreement III*, 43–44.

haasteena on nyt päästä yhteisymmärrykseen siitä, miten nämä tekijät toimivat yhdessä.

Sakramentit

40. Kirkot ovat merkittävässä määrin hyväksyneet sen tavan, jolla *Kaste, ehtoollinen ja virka* (1982) kuvaa kasteen ja ehtoollisen merkitystä sekä näiden sakramenttien viettämistapaa.⁶ *Kaste, ehtoollinen ja virka* -tekstissä avattiin reittejä syvemmän yhteisymmärryksen etsimiseen myös tärkeimmissä vielä ratkaisemattomissa kysymyksissä: kenet voidaan kastaa, Kristuksen läsnäolo ehtoollisessa ja ehtoollisen suhde Kristuksen uhuriin ristillä. Lukuun ottamatta lyhyttä mainintaa mirhalla voitelusta tai konfirmaatiosta *Kaste, ehtoollinen ja virka* -asiakirja ei käsitellyt muita kirkollisia toimituksia, joita monissa yhteisöissä vietetään ja joita jotkut pitävät sakramentteina. Teksti ei myöskään ota huomioon niitä yhteisöjä, joiden näkemyksen mukaan heidän kutsumukseensa ei kuulu kasteen tai ehtoollisen viettäminen siitä huolimatta, että he vakaasti kokevat olevansa osallisia kirkon sakramentaalisesta elämästä.

41. Kirkkojen välillä vallitseva kasvava yhteisymmärrys kasteen luonteesta voidaan tiivistää seuraavasti.⁷ Kolmiyhteisen Jumalan, Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen vedellä kastaen kristityt liitetään

⁶ Ks. *Baptism, Eucharist and Ministry 1982–1990: Report on the Process and Responses*, Faith and Order Paper No. 149 (Geneva: WCC, 1990), 39, 55–56.

⁷ Tämä kappale viittaa teeman laajempaan käsittelyyn *Kaste, ehtoollinen ja virka* -dokumentin luvussa II ”Kasteen merkitys” (§2–7). Kasperin teoksessa *Harvesting the Fruits* otsikon *Common Understanding of Baptism* (s. 164–168) esitellään hyvin samantyyppisiä näkemyksiä, samoin kuin Faith and Order -tekstissä *One Baptism: Towards Mutual Recognition* (Geneva:WCC, 2011).

Kristukseen sekä toisiinsa kaikkina aikoina ja kaikkialla olevassa kirkossa. Kaste johdattaa uuteen elämään Kristuksessa ja kasteessa vietetään sitä; siinä osallistutaan Kristuksen kasteeseen, elämään, kuolemaan ja ylösnousemukseen (ks. Matt. 3:13–17; Room. 6:3–5). Kasteen vesi pesee uskovat puhtaaksi niin, että he syntyvät Pyhässä Hengessä uudeksi (ks. Tiitus 3:5). Kaste liittää heidät Kristuksen ruumiiseen ja tekee heidät osallisiksi Jumalan valtakunnasta ja tulevan maailman elämästä (ks. Ef. 2:6). Kasteeseen kuuluu syntien tunnustaminen, sydämen kääntymys, anteeksiantaminen, puhdistuminen ja pyhitys; se vihkii uskovan osaksi ”valittua sukua, kuninkaallista papistoa, pyhää heimoa” (1. Piet. 2:9). Kaste sitoo näin ollen ykseyteen. Joissakin kirkoissa ajatellaan, että Pyhän Hengen lahja annetaan erityisellä tavalla mirhalla voitellun tai konfirmaation kautta. Sen katsotaan olevan yksi kristillisen initiaation sakramenteista. Kastetta koskeva yleinen yksimielisyys on saanut jotkut ekumeenisessa liikkeessä mukana olevat esittämään kasteen vastavuoroista tunnustamista.⁸

42. Kasteen ja ehtoollisen välillä on dynaaminen ja syvä suhde. Yhteys, josta kirkkoon liitetty kristitty tulee osalliseksi, ilmenee syvimmin ja tulee ravituksi ehtoollisessa. Ehtoollinen vahvistaa kasteessa lahjoitettua uskoa (*baptismal faith*) ja antaa armon elää uskollisesti todeksi kristillistä kutsumusta. Ekumeenisten dialogien kautta saavutettu ehtoollista koskevan yhteisymmärryksen syventyminen voidaan tiivistää

⁸ Esimerkkinä tällaisesta kasteen vastavuoroisesta tunnustamisesta on Saksan kristillisen neuvoston julkilausuma, jossa 11 neuvoston 16 jäsenestä tunnustaa toistensa kasteen: http://www.ekd.de/english/mutual_recognition_of_baptism.html [katsottu 23.1.2013]

seuraavasti.⁹ Herran pyhä ehtoollinen on toimitus, jossa kristityt vastaanottavat Kristuksen ruumiin ja veren kokoontuneina hänen pöytänsä ääreen. Se on evankeliumin julistamista, Isän ylistämistä kaikesta siitä, mitä hän toteutti luomisessa, lunastuksessa ja pyhityksessä (*doksologia*), Kristuksen Jeesuksen kuoleman ja ylösnousemuksen ja ristillä kertakaikkisesti toteutetun muistoa (*anamnesis*) sekä Pyhän Hengen avuksi huutamista, jotta Pyhä Henki muuttaisi leivän ja viinin elementit sekä ehtoolliselle osallistuvat (*epiklesis*). Kirkon ja maailman tarpeiden puolesta rukoillaan, uskovien yhteyttä syvennetään uudelleen Jumalan valtakunnan ennakoituna ja esimakuna. Tämä velvoittaa uskovia lähtemään ja olemaan osallisina Kristuksen lähetystehtävästä, jonka tarkoituksena on panna alulle Jumalan valtakunta jo nyt. Paavali korostaa Herran pyhän ehtoollisen ja kirkon jokapäiväisen elämän välistä yhteyttä. (ks. 1. Kor. 10:16–17; 11:17–33).

43. Aivan niin kuin uskon tunnustaminen ja kaste kuuluvat yhteen kristillisen palvelun ja todistuksen kanssa, myös ehtoollinen edellyttää sovintoa ja jakamista kaikilta niiltä, jotka ovat veljiä ja sisaria yhdessä Jumalan perheessä. ”... kristittyjä kutsutaan ehtoollisessa osoittamaan solidaarisuutta hyljeksityille ja olemaan täten merkinä Kristuksen rakkaudesta, joka eli ja uhraisi itsensä kaikkien puolesta ja nyt antaa itsensä ehtoollisessa... Ehtoollinen tuo nykyyhetken uuden todellisuuden, joka muuttaa kristityt Kristuksen kuvan kaltaisiksi ja tekee heistä hänen

⁹ Tässä tiivistelmässä viitataan *Kaste, ehtoollinen ja virka* -dokumentin lukuun II *Ehtoollisen merkitys* (Ehtoollinen, §2–26). Anglikaanien, luterilaisen, metodistien, reformoitujen ja roomalaiskatolisen kirkon välisistä eriasteisista yhteisymmärryksen muodoista ks. luku *The Eucharist* teoksessa Kasper, *Harvesting the Fruits*, 168–190.

eläviä todistajiaan.”¹⁰ Joissakin kirkoissa toteutetun liturgisen uudistuksen voi katsoa osaltaan ilmentävän ekumeenisten dialogien kautta saavutetun sakramentteja koskevan suuremman yhteisymmärryksen vastaanottamista.

44. Eri kristillisissä perinteissä on erilaisia käsitteitä siitä, tulisiko kastetta, ehtoollista ja muita kirkollisia riittejä kutsua *sakramenteiksi* vai *säädetyiksi toimituksiksi* (*ordinance*). Sana *sakramentti* (jota käytetään kreikankielisen *mysterion*-sanan käännökseenä) viittaa siihen, että Jumalan pelastava työ välitetään riitin toimittamisessa, kun taas sana *säädetty toimitus* painottaa sitä, että riitti toimitetaan kuuliaisena Kristuksen sanalle ja esimerkille.¹¹ Näitä kahta näkemystä on usein pidetty toisilleen vastakkaisina. Kuten Faith and Order -tekstissä *One Baptism* todetaan: ”useimmat perinteet, käyttävät ne sitten käsitettä ’sakramentti’ tai ’säädetty toimitus’, ymmärtävät tapahtuman olevan sekä instrumentaalinen (ts. että Jumala käyttää sitä välineenä luodakseen uuden todellisuuden) että ekspressiivinen (ts. ilmaisee jo olemassa olevaa todellisuutta). Joissakin perinteissä korostetaan välineellistä ulottuvuutta [...] toisissa taas olemassa olevaa todellisuutta ilmentävää ulottuvuutta.”¹² Voisiko tässä eroavaisuudessa olla enemmän kysymys painotuksesta kuin opillisesta erosta? Nämä riitit ilmentävät sekä kirkon *institutionaalista* että *karismaattista* ulottuvuutta. Ne ovat Kristuksen asettamia näkyviä, vaikuttavia tekoja, ja

¹⁰ *Kaste, ehtoollinen ja virka*, Ehtoollinen, § 24, § 26.

¹¹ Latinan kielessä sana *sacramentum* tarkoitti valaa, jonka tulokas antoi astuessaan asepalvelukseen. Tertullianus (160–220), ensimmäinen merkittävä latinan kielellä kirjoittanut teologi, käytti tätä käsitettä viitatessaan kasteeseen.

¹² *One Baptism: Towards Mutual Recognition*, § 30.

Pyhän Hengen toiminta tekee ne vaikuttaviksi. Niiden kautta Pyhä Henki varustaa sakramenteista osallisiksi tulevat erilaisilla lahjoilla rakentaakseen kirkkoa ja tukeakseen kirkon lähetystehtävää maailmassa ja maailman puolesta.

Sakramentit ja säädetyt toimitukset

Kasteen ja ehtoollisen ymmärtämisessä tapahtuneen lähentymisen ja käsitteiden historiallisten juurten sekä ilmaisujen ”sakramentti” ja ”säädetty toimitus” (ordinance) mahdollisen yhteensopivuuden tarkemman tutkimisen valossa kirkkoja haastetaan pohtimaan, olisiko niiden mahdollista saavuttaa vieläkin suurempi yhteisymmärrys niillä kirkon elämän alueilla, joihin nämä riitit liittyvät. Tällainen lähentyminen voisi johtaa kirkkoja tarkastelemaan useita muitakin kysymyksiä. Useimpien kirkkojen jumalanpalveluselämään kuuluu muitakin riittejä tai sakramentteja, kuten mirhalla voitelu/konfirmaatio, avioliittoon vihkiminen sekä virkaan vihkiminen. Monilla kirkoilla on toimituksia syntien anteeksi antamiseksi sekä sairaiden siunaamista varten. Eikö näiden sakramenttien tai toimitusten lukumäärää ja kirkollista asemaa voisi käsitellä ekumeenisissa dialogeissa? Kutsumme kirkkoja arvioimaan, olisiko niiden nyt mahdollista päästä nykyistä laajempaan yhteisymmärrykseen siitä, kuka voi ottaa vastaan kasteen ja kuka voi johtaa kirkon liturgisia toimituksia. Tämän lisäksi kysymme, millä tavoin voisimme saada aikaan syvempää yhteisymmärrystä niiden kirkkojen ja kristillisten yhteisöjen välillä, joista toiset viettävät näitä riittejä ja toisten mukaan osal-

lisuus Kristuksen elämästä ei edellytä sakramenttien tai muiden riittien viettämistä.

Kirkon virka

Vihkimysvirka

45. Kaikki kirkot tunnustavat sen raamatullisen opetuksen, että toisin kuin monet vanhan liiton papit (ks. Hepr. 7:23), Jeesus, ylipappimme (ks. Hepr. 8:10) uhraisi lunastavan uhrinsa kertakaikkisesti (ks. Hepr. 7:27; 9:12; 9:26; 10:10, 12–14). Kirkot eroavat sen suhteen, mitä johtopäätöksiä ne tekevät näistä teksteistä. *Kaste, ehtoollinen ja virka* -tekstissä todettiin, että virkaan vihittyjä pappeja ”voidaan oikeutusti nimittää papeiksi, koska he toimittavat erityistä pappispalvelusta vahvistamalla ja rakentamalla uskovien kuninkaallista ja profeettallista pappeutta sanan ja sakramenttien avulla, rukouksin ja esirukouksin sekä kaitsemalla sielunhoitajina seurakuntaa.”¹³ Tätä näkökulmaa seuraten jotkut kirkot katsovat, että vihkimysvirka on erityisessä suhteessa Kristuksen ainutkertaiseen pappeuteen, joka on erillinen, vaikkakin suhteessa siihen kuninkaalliseen pappeuteen, jota kuvataan 1. Pietarin kirjeen jakeessa 2:9. Näissä kirkoissa ajatellaan, että jotkut vihittää erityiseen papilliseen tehtävään papiksi vihkimisen sakramentin kautta.¹⁴ Toisissa kirkoissa virkaan vihittyjä ei ymmärretä ”papeiksi”, eivätkä kaikki pidä virkaan vih-

¹³ *Kaste, ehtoollinen ja virka*, Virka, 17. Katso myös tähän liittyvä selitys suomenkielisen julkaisun sivuilla 36-37.

¹⁴ Ks. anglikaanis-roomalaiskatolinen teksti *Ministry and Ordination* sekä *Elucidation* teoksessa *Growth in Agreement I*, 78–87 sekä ortodoksis-roomalaiskatolinen teksti: *The Sacrament of Order in the Sacramental Structure of the Church* teoksessa *Growth in Agreement II*, 671–679.

kimistä sakramenttina. Kristityt ovat eri mieltä myös perinteestä, joka rajoittaa sanan ja sakramenttien viran vain miehille.

Vihkimysvirka

Ekumeenisissa dialogeissa on toistuvasti osoitettu, että kirkon vihkimysvirkaan liittyvät kysymykset muodostavat merkittäviä esteitä ykseyden tiellä. Jos esimerkiksi virkaan vihittyjen pappeuteen liittyvät erot estävät täyden ykseyden, kirkkojen tulee edelleen pitää ensisijaisena ja kiireellisenä pyrkimystä löytää tie niiden voittamiseksi.

46. Uudessa testamentissa ei ole yhtä mallia kirkon virasta. Kaikki kirkot kuitenkin pyrkivät Raamatun avulla seuraamaan Herran tahtoa siinä, miten vihkimysvirka tulisi ymmärtää, järjestää ja miten sitä tulisi toteuttaa. Välillä Henki on ohjannut kirkkoa muokkaamaan virkojaan vastaamaan tilanteiden asettamia vaatimuksia (ks. Ap.t. 6: 1-6). Pyhä Henki on siunannut lahjoilla erilaisia viran muotoja. Varhaiset kirjoittajat, kuten Ignatios Antiokialainen, pitivät kiinni viran kolmisäikeisestä rakenteesta, johon kuului piispan, presbyterin/papin ja diakonin virka.¹⁵ Tämän kolmen toisiinsa liittyvän viran mallin voi nähdä pohjaavan Uuteen testamenttiin. Lopulta siitä tuli yleisesti hyväksytty malli, ja monet kirkot pitävät sitä edelleen ohjeellisena. Reformaation ajoista lähtien jotkut kirkot ovat omaksuneet toisenlaisia kirkon viran rakenteita.¹⁶ Kirkolla on monia välineitä, joilla

¹⁵ Ignatios Antiokialaisen kirjeet: *Kirje magnesiaalaisille* 6 and 13; *Kirje trallislaisille* 7; *Kirje filadelfialaisille* 4; *Kirje smyrnalaisille* 8.

¹⁶ Reformoitujen ja roomalaiskatolisen kirkon välisissä dialogeissa on kaksi oivaltavaa tekstiä näistä reformaation jälkeisistä kehityskuluista:

ylläpidetään kirkon apostolisuutta. Näitä ovat esimerkiksi Raamatun kaanon, kirkon oppi ja liturginen järjestys. Vihkimysviralla on ollut merkittävä osuus näiden välineiden joukossa. Viran jatkumon (*suksessio*) tehtävä on palvella kirkon apostolista jatkuvuutta.

47. Nykyään lähestulkoon kaikilla kristillisillä yhteisöillä on muodollinen viran rakenne. Hyvin usein tämä rakenne on jollain tavalla jakautunut ja heijastelee enemmän tai vähemmän suorasti kolmisäikeistä *episkopos-presbyteros-diakonos* -rakennetta. Kirkot ovat kuitenkin eri mieltä siitä, ilmeneekö Kristuksen tarkoitus yhteisöään varten ”historiallisessa piispuudessa” (ts. piispojen vihkiminen apostolisen seurannon mukaan aina varhaisimmista kirkon sukupolvisista asti) tai vihkimysviran apostolisessa sukseksiössä yleisemmin. Joidenkin mukaan piispan, papin ja diakonin kolmisäikeinen virka on merkki jatkuvasta uskollisuudesta evankeliumille ja koko kirkon jatkuvuuden kannalta elintärkeä.¹⁷ Toiset taas eivät katso, että uskollisuus evankeliumille olisi läheisessä yhteydessä viran jatkumoon. Jotkut suhtautuvat historialli-

Towards a Common Understanding of the Church, § 12–63, otsikolla ”Toward a reconciliation of memories” teoksessa *Growth in Agreement II*, 781–795 sekä luterilais- roomalaiskatolinen teksti *The Apostolicity of the Church* (Minneapolis, 2006), § 65–164, s. 40–71.

¹⁷ Tässä kohdin luterilais-roomalaiskatolinen *Church and Justification* (1993) kpl 185 toteaa: ”Vanhurskauttamisoppi ei ole ristiriidassa sen kanssa, että vihkimysvirka on Jumalan asettama ja välttämätön kirkolle” (*Growth in Agreement II*, 529). Sama teksti jatkaa kuitenkin muutamaa kappaletta myöhemmin: ”Ero katolisen ja luterilaisen näkemyksen välillä arvioitaessa piispuutta teologisesti ja kirkollisesti ei ole niin radikaali, että luterilainen viran hylkääminen tai jopa välinpitämättömyys sen suhteen on ristiriidassa katolisen näkemyksen kanssa sen kirkollisesta välttämättömyydestä. Kysymys on enemmänkin selkeistä tämän viran arvioinnin vivahde-eroista, joita voidaan ilmentää ja on ilmenneetty katolisuudessa sellaisilla määreillä kuten ”välttämätön” tai ”luovuttamaton” ja luterilaisuudessa taas määreillä ”tärkeä”, ”merkityksellinen”, ja siksi ”toivottava”, § 197 teoksessa *Growth in Agreement II*, 532.

seen piispuuteen vastahakoisesti, koska he pitävät sitä alttiina väärinkäytöksille ja tästä syystä mahdollisesti vahingollisena yhteisön elämälle. *Kaste, ehtoollinen ja virka* -dokumentti puolestaan totesi ainoastaan, että ”kolmisäikeinen virka voi nykyisin palvella sekä etsimämme ykseyden ilmaisijana että keinona sen saavuttamiseksi.”¹⁸

Kolmisäikeinen virka

Koska on merkkejä siitä, että yhteisymmärrys vihkimysviran paikasta kirkossa on kasvanut, voimme kysyä, voisivatko kirkot saavuttaa yksimielisyyden siitä, kuuluuko kolmisäikeinen virka Jumalan tahtoon kirkkoa kohtaan sen toteuttaessa Jumalan tahdon mukaista ykseyttä.

Auktoriteetin lahja kirkon virassa

48. Kaikki kirkon valta tulee kirkon Herralta ja päältä, Jeesukselta Kristukselta. Uudessa testamentissa tätä valtaa kuvattiin sanalla *eksousia* (valta, annettu auktoriteetti, moraalinen auktoriteetti, vaikutusvalta, kirjaimellisesti ”tulla ulos olemuksestaan”). Tätä valtaa Jeesus käytti opetuksessaan (ks. Matt. 5:2; Luuk. 5:3), tehdessään ihmetekoja (ks. Mark. 1:30–34; Matt. 35–36), ajaessaan ulos pahoja henkiä (ks. Mark. 1:27; Luuk. 4: 35–36), antaessaan syntejä anteeksi (ks. Mark. 2:10; Luuk. 5:4) sekä johtaessaan oppilaitaan pelastuksen tiellä (ks. Matt. 16:24). Koko toiminnassaan Jeesus asetti itsensä ihmisten palvelijaksi (Mark. 1:27; Luuk. 4:36). Saatuaan ”kaiken vallan taivaassa ja maan päällä” (ks. Matt. 28:18) Jeesus antoi osalli-

¹⁸ *Kaste, ehtoollinen ja virka*, Virka, § 22.

suuden vallastaan apostoleille (ks. Joh. 20:22). Heidän seuraajansa kaitsentavirassa (*episkopē*) käyttivät tätä valtaa julistaessaan evankeliumia, toimittaessaan sakramenteja, erityisesti ehtoollista sekä ohjatessaan ja johtaessaan uskovia.¹⁹

49. Kirkon vallan erityislaatu voidaan ymmärtää ja sitä voidaan käyttää oikein vain suhteessa siihen valtaan, joka on Kristuksella, kirkon ristiinnaulitulla päällä, joka ”luopui omastaan” ja ”oli kuuliainen kuolemaan asti, ristinkuolemaan asti” (Fil. 2:7–8). Tämä valta tulee ymmärtää yhteydessä Jeesuksen lopunajalliseen lupaukseen, jonka mukaan Jeesus on luvannut johtaa kirkon Jumalan valtakunnan täyteyteen. Niinpä kirkon valta on erilaista kuin maallinen valta. Kun opetuslapset yrittivät käyttää valtaa toisiinsa, Jeesus ojensi heitä sanoen, ettei hän tullut palveltavaksi vaan palvelemaan ja antamaan henkensä toisten puolesta (ks. Mark. 10:41–45; Luuk. 22:25). Kirkossa valta tulee ymmärtää nöyränä palvelutehtävänä, joka ruokkii ja rakentaa kirkon yhteyttä (*koinonia*) uskossa, elämässä ja todistuksessa. Jeesuksen antaa esi-merkin kirkon vallankäytöstä pesemällä opetuslasten jalat (ks. Joh. 13:1–17). Se on rakkauden palvelua (*diakonia*) ilman ylivaltaa tai pakottamista.

50. Näin ollen kirkossa käytetty moninainen ja monen tasoinen valta tulee erottaa pelkästä hallintavallasta. Kirkon valta tulee Isältä Jumalalta Pojan kautta Pyhän Hengen voimassa. Sellaisena se heijas-

¹⁹ Tämä kuvaus Jeesuksen auktoriteetista ja osallisuuden antaminen siitä kirkolle seuraa ortodoksis-roomalaiskatolista Ravennan julkilausumaa (*Ravenna Statement*, 2007), joka käsittelee kirkon sakramentaalisen luonteen kirkko-opillisia ja kanonisia seurauksia (*Ecclesiological and Canonical Consequences of the Sacramental Nature of the Church: Ecclesial Communion, Conciliarity and Authority*, §12, ks. luku II, alaviite 18 yllä).

taa Jumalan pyhyyttä. Kirkkojen eri tavoin tunnustamat auktoriteetin lähteet, kuten Raamatun kirjoitukset, Traditio, jumalanpalvelus, kirkolliskokoukset ja synodit, heijastavat myös Kolmiyhteisen Jumalan pyhyyttä. Näin ymmärretty auktoriteetti voidaan tunnistaa siellä, missä pyhyyteen johtava totuus tulee ilmi ja Jumalan pyhyys tulee julki ”lasten ja imeväisten suusta” (Ps. 8:2; ks. Matt. 21:16). Pyhyys merkitsee kasvavaa totuudenmukaisuutta suhteessa Jumalaan, toisiin ihmisiin ja luomakuntaan. Kirkko on koko historiansa ajan tunnistanut tietynlaisen auktoriteetin pyhien ihmisten elämässä, luostarielämän todistuksessa sekä monissa eri tavoissa, joilla uskovien ryhmät ovat eläneet todeksi ja ilmentäneet evankeliumin totuutta. Ekumeenisilla dialogeilla ja niiden tuottamilla julkilausumilla on tietynlaista auktoriteettia silloin, kun ne ilmentävät yhteistä totuuden etsimistä ja totuuden löytämistä rakkaudessa (ks. Ef. 4:15), kannustavat uskovia etsimään Herran tahtoa kirkollisen yhteyden suhteen sekä kutsuvat jatkuvaan parannusentekoon (*metanoia*) ja elämän pyhyyteen.

51. Valta, jonka Jeesus Kristus, kirkon pää, antaa johtotehtävissä oleville ei ole pelkästään henkilökoh- taista, mutta se ei ole myöskään pelkästään yhteisöltä saatua. Se on Pyhän Hengen lahja, jonka tarkoitus on palvella (*diakonia*) kirkkoa rakkaudessa. Vallankäyt- tö edellyttää koko yhteisön osallistumista, koska sen uskon taju (*sensus fidei*) myötävaikuttaa Jumalan sanan kaikinpuolisen ymmärtämisen ja jonka vastaus virkaan vihittyjen ohjaukseen ja opetukseen todistaa tämän johtajuuden aitoudesta. Rakkaus ja vuoropu- helu yhdistävät ne, jotka toimivat auktoriteetilla ja ne, jotka ovat sen alaisia. Keinona ohjata kristillisiä yhteisöjä uskossa, jumalanpalveluselämässä ja palve- lussa ristiinnaulitun ja ylösnousseen Herran voimassa (*eksousia*) auktoriteetti voi kehottaa kuuliaisuuteen.

Sellainen kehoitus on kuitenkin tarkoitettu vastaan otettavaksi vapaaehtoisessa yhteistyössä ja suostuen, koska tarkoitus on auttaa uskovia kasvamaan täyteen kypsyyteen Kristuksessa (ks. Ef. 4:11–16).²⁰ Koko Jumalan kansalle yhteisen evankeliumin aidon merkityksen ”taju”, Raamatun ja teologian tutkimiseen erityisesti omistautuneiden näkemykset ja erityiseen kaitsentavirkaan vihittyjen ohjaus kaikki vaikuttavat siihen, että ymmärretään Jumalan tahto yhteisöä kohtaan. Kirkon päätöksentekomekanismien kautta pyritään tunnistamaan ja paljastamaan kaikkien kesken vallitseva yhteisymmärrys. Päätöksentekoprosessi riippuu Pyhän Hengen ohjauksesta, joka tunnistetaan kuuntelemalla aktiivisesti Jumalan sanaa sekä toinen toistaan. Pyhä Henki ratkaisee ajan kanssa päätösten mahdolliset epäselvyydet aktiivisen vastaanottamisprosessin kautta (*receptio*). Kirkkojen jakaantuneisuudesta huolimatta ekumeeninen liike on tehnyt mahdolliseksi sen, että joidenkin kristillisten johtajien auktoritatiivinen opetus on vaikuttanut oman yhteisön rajojen ulkopuolella, jopa nykyisessä jakautuneisuuden tilassamme. Esimerkiksi voidaan ottaa arkkipiispa Desmond Tutun johtajuus hänen lausueksaan, että ”apartheid oli liian voimakas, jotta jakautunut kirkko olisi voinut voittaa sen”²¹, ekumeenisen patriarkka Bartholomeoksen toiminta kristittyjen johtajien yhdistämiseksi ympäristönsuojelun tueksi, paavi Johannes Paavali II:n ja paavi Benedictus XVI:n pyrkimykset kutsua kristittyjä ja muiden uskontojen johtajia rukoilemaan rauhan puolesta ja

²⁰ Ks. *Ecclesiological and Canonical Consequences of the Sacramental Nature of the Church: Ecclesial Communion, Conciliarity and Authority*, §14–14; ks. luku II, viite 18 yllä.

²¹ Desmond Tutu, *Towards Koinonia in Faith, Life and Witness*, teoksessa T. Best and G. Gassmann (toim.), *On the Way to Fuller Koinonia* (Geneva, WCC) 1994, 96–97.

edistämään rauhaa tai veli Roger Schutz, kun hän innoitti lukuisia kristittyjä, erityisesti nuoria, tulemaan yhteen ja palvelemaan Kolmiyhteistä Jumalaa.

Auktoriteetti ja sen käyttö kirkossa

Monet kahdenväliset dialogit osoittavat, että kirkot ovat ottaneet merkittäviä askeleita kohti yhteisymmärrystä koskien auktoriteettia, kirkollista valtaa ja sen käyttämistä.²² Kirkkojen välillä on kuitenkin eroja suhteiden, minkälainen painoarvo auktoriteetin erilaisille lähteille olisi annettava, missä mittakaavassa ja millä tavoin kirkko voi tulla normatiiviseen uskonilmaukseen ja mikä rooli erityisellä vihkimysviralla on auktoritatiivisessa ilmoituksen tulkinnassa. Näistä erimielisyyksistä huolimatta kaikilla kirkoilla on huoli siitä, että evankeliumia tulee julistaa, tulkita ja elää maailmassa todeksi nöyrästi, mutta vakuuttavalla auktoriteetilla. Eikö sillä, että etsitään ekumeenista lähentymistä tavasta, jolla kirkollinen valta tunnustetaan ja sitä käytetään, tule olla luova merkityksensä tässä kirkkojen lähetystehtävässä?

Kaitsentavirka (episkopē)

52. ”Pyhä Henki perustaa kirkon Kristuksen ruumiina ja eskatologisena Jumalan kansana erilaisten

²² Ks. esimerkiksi anglikaanis-roomalaiskatoliset raportit *Authority in the Church* teoksessa *Growth in Agreement I*, 88–105; *Authority in the Church II* teoksessa *Growth in Agreement I*, 106–18; *The Gift of Authority* teoksessa *Growth in Agreement III*, 60–81; metodistis-roomalaiskatolisen dialogin dokumentti *Speaking the Truth in Love: Teaching Authority among Catholics and Methodists*, §§ 83–84 teoksessa *Growth in Agreement III*, 163–164 heijastelee samoja ajatuksia.

lahjojen tai virkojen kautta. Tämä lahjojen moninaisuus edellyttää koordinoivaa virkaa, jotta nämä lahjat voisivat palvella koko kirkkoa, sen ykseyttä ja tehtävää.”²³ Kirkon olemassaolon ja kirkolle annetun tehtävän toteuttamisen kannalta on ehdottoman tärkeää, että tällaista kaitsentavirkaa (*episkopē*) varten valitut henkilöt toimivat virassaan uskollisena evankeliumille. Kaitsentaviran (*episkopē*) rakenteet ovat kehittyneet eri aikoina ja eri paikoissa erilaisiksi. Kaikissa yhteisöissä, olipa niillä piispallinen järjestys tai ei, on nähty tärkeäksi erityinen kaitsennan virka (*episkopē*). Kaikissa muodoissaan kaitsentavirka palvelee apostolisen uskon ja elämän ykseyden jatkuvuutta. Sanan saarnaamisen ja sakramenttien hoitamisen lisäksi tämän viran keskeinen tehtävä on uskollisesti turvata ja viedä eteenpäin ilmoitettua totuutta, ylläpitää paikallisseurakuntien yhteyttä, antaa vastavuoroista tukea ja johtaa evankeliumista todistamista. Tämän kaitsennan piiriin kuuluvat myös ne monet kristilliset palvelujärjestöt, jotka ovat sitoutuneet inhimillisen elämän laadun parantamiseen ja kärsimyksen lievittämiseen. Tämä kuuluu kirkon palvelutehtävään (*diakonia*) koko maailmassa, ja palaamme siihen seuraavassa luvussa. Kaikkia näitä kaitsentavirkaan (*episkopē*) kuuluvia toimintoja harjoittavat henkilöt ovat suhteessa sekä oman yhteisönsä uskoviin että niihin henkilöihin, jotka hoitavat samaa tehtävää muissa paikallisyhteisöissä. Tähän viitataan sillä, että kaitsentavirkaa, kuten kaikkia kirkon virkoja, tulee hoitaa henkilökohtaisella, kollegiaalisella ja yhteisöllisellä tavalla.²⁴ Nämä kaitsentaviran hoitami-

sen tavat on lyhyesti kuvattu *Kaste, ehtoollinen ja virka* -asiakirjassa seuraavasti: ”*Persoonallisesti*, koska sellainen henkilö, joka on vihitty julistamaan evankeliumia ja kutsumaan yhteisöä palvelemaan Herraa elämän ja todistuksen ykseydessä, soveltuu parhaiten todistamaan Kristuksen läsnäolosta kansansa keskelä. *Kollegiaalisesti*, koska tarvitaan virkaan vihittyjen kollegio jakamaan yhteistä tehtävää edustaa yhteisön asiaa ja pyrkimyksiä. Lopulta kirkon viran ja yhteisön välisen kiinteän yhteyden tulisi näkyä myös *yhteisöllisessä* ulottuvuudessa: kirkon viran hoitamisen juuret ovat yhteisön elämässä ja se tarvitsee tuekseen yhteisön aktiivista osallistumista Jumalan tahdon ja Pyhän Hengen johdatuksen etsimiseen.”²⁵

53. Yksi kaitsennan muodoista heijastelee kirkon *synodaalisuudeksi* tai *konsiliaarisuudeksi* kutsuttua ominaisuutta. Sana *synodi* tulee kreikan kielen sanoista *syn* (kanssa) ja *odos* (tie), jotka muodostavat merkityksen ”kulkea yhdessä”. Sekä synodaalisuus että konsiliaarisuus viittaavat siihen, että ”kasteen perusteella jokaisella Kristuksen ruumiin jäsenellä on oma paikkansa ja siihen kuuluva vastuu” kirkkoyhteisössä.²⁶ Pyhän Hengen ohjauksessa koko kirkko on synodaalinen/konsiliaarinen kaikilla kirkon elämän tasoilla: paikallisella, alueellisella ja maailmanlaajal-

²³ *Kaste, ehtoollinen ja virka*, Virka, § 23.

²⁴ Jo ensimmäisessä Faith and Order -konferenssissa Lausannessa 1927 pantiin merkille, että kirkot ovat järjestäytyneet sekä episkopaalisesti, presbyteerisesti että kongregationalistisesti. Näiden eri järjestäytymistapojen takana olevia arvoja pidettiin yleisesti

olennaisina hyvälle kirkkojärjestykselle. Teoksessa H.N. Bate (toim.) Faith and Order Proceedings of the World Conference: Lausanne, August 3–21, 1927 (London: Student Christian Movement, 1927), 379. 55 vuotta myöhemmin, *Kaste, ehtoollinen ja virka* -asiakirjan § 26 selityksessä lainaa tätä Lausannen tekstiä puhuessaan henkilökohtaisen, kollegiaalisen ja yhteisöllisen viran hoitamisen puolesta.

²⁵ *Kaste, ehtoollinen ja Virka*, Virka, §26.

²⁶ Ks. kansainvälinen ortodoksis-roomalaiskatolinen dialogi *Ecclesial Communion, Conciliarity and Authority* § 5, jossa todetaan, muun muassa, että synodaalisuutta ja konsiliaarisuutta voidaan pitää synonyymeinä.

la tasolla. Kirkon elämän synodaalinen eli konsiliaarinen luonne heijastelee Jumalan kolminaisen elämän salaisuutta, ja kirkon rakenteet ilmaisevat tätä luonnetta siten, että kirkollisen yhteisön elämä toteutuu yhteytenä. Paikallisessa ehtoollista viettävässä yhteisössä tämä kirkon luonne voidaan kokea yhteisön jäsenten ja yhteisöä johtavan paimenen syvässä rakkauten ja totuuden yhteydessä. Ratkaisevissa tilanteissa synodit ovat kokoontuneet arvioimaan apostolista oppia vastauksena opillisiin tai moraalisen opetuksen vaaroihin tai harhoihin luottaen Pyhän Hengen ohjaukseen, jonka Jeesus lupasi lähettää palattuun Isän luo (ks. Joh. 16:7, 12–14). Ekumeenisissa kirkolliskokouksissa oli paikalla johtajia koko kirkon piiristä. Koko kirkko otti niiden päätökset vastaan (*receptio*) tunnustaen niiden palvelutehtävän merkityksen kirkon yhteyden hoitamisessa ja ylläpitämisessä.²⁷ Nykyisin kirkoilla on erilaisia näkemyksiä ja käytäntöjä maallikoiden osallistumisesta ja roolista kirkolliskokouksissa.

Ekumeenisten kirkolliskokousten auktoriteetti

Useimmat kirkot hyväksyvät varhaisten ekumeenisten kirkolliskokousten opillisten mää-

²⁷ Koko kristillistä maailmaa edustavaa synodia voidaan kutsua *ekumeeniseksi* konsiiliksi. Nikean kirkolliskokousta 325 pidetään yleisesti ensimmäisenä tällaisena konsiilina. Tässä kirkolliskokouksessa vahvistettiin Kristuksen jumaluus reaktionä Aereioksen opetukselle, jossa kiistettiin Pojan samanarvoisuus Isän kanssa. Kirkot ovat eri mieltä siitä, kuinka monta tällaista kirkolliskokousta on pidetty. Ekumeenisista konsiileista ja niiden auktoriteetista ks. esim. luterilais-ortodoksinen *Authority in and of the Church: The Ecumenical Councils, Growth in Agreement III*, 12-14 sekä reformoidun Disciples of Christ -kirkon ja roomalaiskatolisen kirkon välinen dokumentti *Receiving and Handing on the Faith: The Mission and Responsibility of the Church*, luku *Councils and the Declaration of the Faith* teoksessa *Growth in Agreement II*, 125-127; ks. myös *Councils and the Ecumenical Movement* (Geneva: WCC, 1968).

*ritelmien ilmaisevan Uuden testamentin ope-
tusta. Joidenkin kirkkojen mielestä Raamatun
jälkeiset opilliset päätökset ovat kuitenkin
muokattavissa, kun taas toisissa kirkoissa
ajatellaan, että jotkin opilliset määritelmät
ovat normatiivisia uskon ilmauksia eivätkä
siksi uudistettavissa. Onko ekumeeninen dia-
logi tehnyt mahdolliseksi arvioida varhaisten
ekumeenisten kirkolliskokousten opetusten
normatiivisuutta yhdessä?*

54. Kun kirkko kokoontuu neuvottelemaan ja tekemään tärkeitä päätöksiä, jonkun pitää toimia koollekutsujana ja johtaa puhetta hyvän järjestyksen ylläpitämiseksi sekä yhteisen näkemyksen edistämiseksi, yhteisymmärryksen havaitsemiseksi sekä sen artikuloimiseksi. Kokousta johtavien on aina oltava niiden palveluksessa, joita he johtavat, jotta Jumalan kirkko tulisi kirkastetuksi rakkaudessa ja totuudessa. He ovat velvoitettuja kunnioittamaan paikalliskirkkojen identiteettiä ja antamaan äänen niille, joilla ei sitä ole, sekä ylläpitämään ykseyttä moninaisuudessa.

55. Sana *primaatti* (suom. huom. *etusija*) viittaa jo ensimmäisten ekumeenisten kirkolliskokousten tunnustamaan tapaan ja käytäntöön, jossa Aleksandrian, Rooman ja Antiokian, sekä myöhemmin Jerusalemin ja Konstantinopolin piispat, harjoittivat henkilökohtaista kaitsentavirkaansa omaa kirkollista provinsiaan paljon laajemmalla alueella. Tällaista laajennettua kaitsentaa (*primaatti*) ei pidetty vastakkaisena synodaalisuudelle tai konsiliaarisuudelle, joka ilmaisee enemmän ykseyden palvelemisen kollegiaalista ulottuvuutta. Historiallisesti primaatin muotoja on ollut eri tasoilla. Apostolisten kanonien 34. kanonissa, joka ilmentää ensimmäisten vuosisatojen kirkon itseymmärrystä ja jota monet, joskaan ei-

vät kaikki, kirkot edelleen pitävät arvossa, todetaan, että priimas eli ensimmäinen piispojen joukossa jokaisen kansakunnan keskuudessa voi tehdä päätöksiä vain yhteisymmärryksessä muiden piispojen kanssa. Muut piispat eivät vastaavasti saa tehdä merkittäviä päätöksiä ilman priimaksen suostumusta.²⁸ Jopa varhaisina vuosisatoina erilaisia priimasten virkoja vaivasi ajoittain kirkonjohtajien välinen kilpailu. As-teittain Rooman piispa otti itselleen primaatin kirkollisessa päätöksenteossa (*jurisdiktio*) ja opillisena auktoriteettina koko Jumalan kansan suhteen. Tämä perustui Rooman paikalliskirkon suhteeseen apostoli Pietariin ja apostoli Paavaliin. Vaikka monet kirkot varhaisina vuosisatoina tunnustivat Rooman piispan johtavan aseman, sen olennainen rooli ja johtamisen tavat aiheuttivat merkittäviä kiistoja. Viimeisten vuosien aikana ekumeeninen liike on saanut aikaan sovinollisemman ilmapiirin, jonka vallitessa voidaan keskustella koko kirkon ykseyden palveluvirasta.

56. Osittain johtuen edistysaskelista, joita on otettu kahdenvälisissä ja monenkeskisissä dialogeissa, Faith and Order -liikkeen viides maailmankonferenssi nosti esiin kysymyksen ”kristittyjen ykseyden maailmanlaajuisesta virasta.”²⁹ Paavi Johannes Paavali II lainasi kiertokirjeessä *Jotta he yhtä olisivat (Ut unum sint)* tätä tekstiä kutsuessaan kirkonjohtajia ja heidän teologejaan ”ryhtymään kärsivälliseen ja veljelliseen vuoropuheluun” hänen kanssaan koskien tätä vir-

²⁸ Tämä kanoni on luettavissa <http://www.newadvent.org/fathers/3820.htm> [haettu 5.2. 2013]

²⁹ *Report of Section II: Confessing the One Faith to God's Glory*, § 31.2, teoksessa T.F. Best ja G. Gassmann (toim.) *On the Way to Fuller Koinonia* (Geneva: WCC, 1994), 243.

kaa.³⁰ Tätä seuranneessa keskustelussa jotkut muiden kirkkojen edustajat ovat edelleen jatkuvista erimielisyyksistä huolimatta ilmaisseet avoimuutta pohtia sitä, kuinka tällainen virka voisi ylläpitää paikalliskirkkojen ykseyttä kautta maailman ja edistää, ei vaarantaa, niiden todistuksen erityislaatuisuutta. Ottaen huomioon tämän arkaluontoisen kysymyksen ekumeenisen herkkyyden on tärkeää erottaa toisistaan yhtäältä johtava kaitsentavirka itsessään ja toisaalta ne tavat, joilla tällaista virkaa on joskus hoidettu tai parhaillaan hoidetaan. Kaikki ovat yhtä mieltä siitä, että tällaista henkilökohtaista priimaksen virkaa, oli se muodoltaan millainen tahansa, tulee harjoittaa yhteisöllisillä ja kollegiaalisilla tavoilla.

57. On tehtävä vielä paljon työtä, jotta kirkkojen kesken saataisiin aikaan suurempaa lähentymistä tässä asiassa. Tällä hetkellä kristityt eivät ole yhtä mieltä siitä, onko maailmanlaaja priimaksen virka välttämätön tai edes toivottavaa. Näin siitä huolimatta, että useat kahdenväliset dialogit ovat todenneet, että koko kristillisen yhteisön ykseyden palveluksessa olevalla viralla olisi oma arvonsa ja jopa, että tällaisen viran voisi ymmärtää kuuluvan osaksi Kristuksen kirkkoa kohtaan osoittamaa tahtoa. Erimielisyyttä ei ole ainoastaan tiettyjen kirkkoperheiden välillä vaan myös

³⁰ Johannes Paavali II, *Ut unum sint* (London: Catholic Truth Society, 1995), § 96. *Petrine Ministry*-niminen raportti esittää tiivistelmän ja analyysin useista ekumeenisista dialogeista, jotka vuoteen 2001 mennessä ovat käsitelleet priimaksen viran kysymystä, samoin kuin paavi Johannes Paavalin saamia vastauksia pyyntöön käydä keskustelua tästä virasta. Raportti ryhmittelee keskeiset asiaa koskevat kysymykset neljän otsikon alle: *Raamatullinen perusta, De iure divino* – kysymys siitä, voiko tällaista virkaa perustella Jumalan tahdolla, *universaali päätöksentekovalta (jurisdiktio)* – kysymys auktoriteetin tai vallan käytöstä kirkossa ja *paavin erehtymättömyys*. Tämä alustava raportti on luettavissa julkaisussa *Information Service*, I-II/109 (2002): 29–42. Raportti osoittaa, kuinka eri kirkolliset perinteet eroavat merkittävällä tavalla toisistaan käsityksissään ”Pietarin virasta”.

joidenkin kirkkojen sisällä. Koko kirkon laajempaa ykseyttä palvelevan viran, kuten Pietarin ja Paavalin viran, uustestamentillisista perusteista on käyty merkittävää ekumeenista keskustelua. Tästä huolimatta erimielisyys vallitsee edelleen heidän palvelutehtävänsä merkityksestä sekä siitä, mitä tästä seuraisi Jumalan mahdolliselle tarkoitukselle koskien jonkinlaista koko kirkon ykseyttä ja kirkon missiota palvelevaa virkaa.

Maailmanlaaja ykseyden virka

Jos Kristuksen tahdon mukaisesti voitetaan nykyinen hajaannus, miten kirkossa voitaisiin ymmärtää ja harjoittaa virkaa, jonka tehtävänä on ylläpitää ja edistää kirkon ykseyttä maailmanlaajalla tasolla?

LUKU IV

Kirkko: maailmassa ja maailmaa varten

A. Jumalan suunnitelma luomakuntaa varten: valtakunta

58. Jeesuksen tehtävän perusta on tiiviisti ilmaistu seuraavassa: ”Jumala rakasti maailmaa niin paljon, että hän antoi ainoan Poikansa” (Joh. 3:16). Siten rakkaus on Jumalan ensimmäinen ja ylimmäinen asenne maailmaan ja jokaiseen lapseen, naiseen ja mieheen, joka on koskaan ollut osa ihmiskunnan historiaa sekä koko luomakuntaan. Jumalan valtakunta on koko maailmankaikkeuden lopullinen päämäärä. Sitä Jeesus julisti vertauskuvoin, ja se pantiin alulle hänen voimallisten tekojensa kautta – erityisesti pääsiäisen salaisuuden, hänen kuolemansa ja ylösnousemuksensa kautta. Kirkko tuli olemaan Jumalan tahdosta, ei itsensä takia vaan palvellakseen jumalallista suunnitelmaa, joka tähtää maailman muutokseen. Tästä syystä palvelu (*diakonia*) kuuluu kirkon olemukseen. *Kirkko ja maailma (Church and World)* -tekstissä tätä palvelutehtävää kuvataan seuraavasti: ”Kristuksen ruumiina kirkko osallistuu jumalalliseen salaisuuteen. Salaisuutena se paljastaa Kristuksen maailmalle julistamalla evankeliumia, toimittamalla sakramenteja (joita myös kutsutaan ”salaisuuksiksi” [*mysterion*]) ja ilmentämällä hänen antamaansa elämän uutuutta näin ennakoiden Jumalan valtakuntaa, joka on jo läsnä hänessä.”¹

¹ *Church and World: The Unity of the Church and the Renewal of the Human Community* (Geneva: WCC, 1990), luku III, §21, s. 27.

59. Kirkon tehtävä maailmassa on julistaa kaikille ihmisille sanoin ja teoin hyvää sanomaa pelastuksesta Jeesuksessa Kristuksessa (ks. Mark. 16:15). Evankelointi on näin ollen yksi kirkon keskeisimpiä tehtäviä kirkon pysyessä kuuliaisena Jeesuksen käskylle (ks. Matt. 28:18–20). Kristus kutsuu kirkkoa todistamaan Pyhässä Hengessä Isän toteuttamasta luomakunnan sovittamisesta, parantamisesta ja kirkastumisesta. Tästä syystä oikeudenmukaisuuden ja rauhan edistäminen on evankelioinnin oleellinen ulottuvuus.

60. Nykyään kristityt ovat yhä enemmän tietoisia muista uskonnoista, niiden sisältämistä myönteisistä totuuksista ja arvoista.² Tämä antaa tilaisuuden kristityille nostaa esiin niitä evankeliumitekstejä, joissa Jeesus itse puhuu myönteiseen sävyyn niistä, jotka ovat *vieraita* tai *toisia* suhteessa hänen kuulijoihinsa (ks. Matt. 8:11–12; Luuk. 7:9; 19:28–30). Kristityt tunnustavat, että uskonnonvapaus kuuluu perustavalla tavalla ihmisarvoon. Kristuksen itsensä kehoittaman rakkauden hengessä he pyrkivät kunnioittamaan ihmisarvoa ja käymään vuoropuhelua toisten kanssa - ei ainoastaan jakaakseen kristillisen uskon rikkauksia, vaan myös arvostaakseen muissa uskonnoissa läsnä olevia totuuden ja hyvyyden elementtejä.

² Tähän aiheeseen liittyvistä kysymyksistä ks. *Religious Plurality and Christian Self-Understanding* (2006). Tämä raportti esittelee 2002 KMN:n keskuskomiteassa kolmelle KMN:n henkilöstöstä koostuvalle työryhmälle (Faith and Order, Interreligious relations, Mission and Evangelism) tehtyjen ehdotusten pohjalta aloitetun tutkimusprosessin satoa. Raportti on luettavissa: <http://www.oikoumene.org/en/resources/documents/assembly/porto-alegre-2006/3-preparatory-and-background-documents/religious-plurality-and-christian-self-understanding.html> [haettu 5.2.2013]. Tämä julkilausuma on seurausta keskustelusta, joka koski lähetystyön ja maailmanuskontojen suhdetta ja joka käytiin San Antoniossa Maailmanlähetyksen ja Evankelioinnin komission tapaamisessa 1989. Koska uskontojen väliset suhteet ovat merkittäviä tämän luvun teemoille, niitä tullaan käsittelemään jokaisessa tämän luvun kolmessa osassa.

Muita uskontoja ei menneisyydessä ole aina kunnioitettu asianmukaisella tavalla, kun evankeliumia on julistettu niille, jotka eivät sitä olleet vielä kuulleet. Evankeloidessa tulee aina kunnioittaa niitä, joilla on toinen usko. Uudessa testamentissa ilmoitetun totuuden hyvän sanoman jakaminen ja toisten kutsuminen elämän täyteyteen Kristuksessa ilmentävät kunnioittavaa rakkautta.³ Nykyään, kun tietoisuus uskontojen monimuotoisuudesta on yhä suurempaa, kysymys siitä, onko pelastus mahdollinen niille, jotka eivät nimenomaisesti tunnusta uskoa Kristukseen, nousee kristittyjen kesken usein keskustelun ja pohdinnan aiheeksi. Samoin mietitään, mikä on uskontodialogin suhde julistukseen, että Jeesus on Herra.

Ekumeeninen vastaus uskontojen moninaisuuteen

Kirkkojen sisällä ja niiden välillä on edelleen vakavia erimielisyyksiä uskontojen moninaisuuteen liittyvistä kysymyksistä. Uusi testa-

³ Euroopan kirkkojen konferenssin (EKK) ja Euroopan katolisten piispainkokousten neuvoston (CCEE) yhteisessä asiakirjassa *Charta Oecumenica* (2001) § 2 todetaan: ”Me sitoudumme tunnustamaan, että jokaisella on oikeus valita vapaasti omantuntonsa mukaan uskontonsa ja kirkkoon kuulumisensa. Tämä merkitsee sitä, että ketään ei houkutella kääntymään moraalisen painostuksen keinoin tai aineellisilla eduilla, muttei myöskään estetä ketään omasta vapaasta tahdostaan kääntymään toiseen uskoon tai kirkkoon.” Suomenkielinen käännös sekä alkuperäiset tekstit saatavissa: http://www.ekumenia.fi/sen_toimii/opillinen_vuorovaikutus/asiakirjoja_-_documents/charta_oecumenica/ [haettu 6.2.2013] Ks. myös Paavillinen uskontojen välisen dialogin neuvosto (PCID), Kirkkojen Maailmanneuvosto (KMN), Maailman Evankelinen Allianssi (WEA), *Kristillinen todistus moniuskontoisessa maailmassa* 2011. Teksti hyväksyttiin 28.1.2011 ja sen suomenkielinen käännös on saatavissa: <http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content29EE93>. Englanninkielinen alkuteksti: http://www.vatican.va/roman_curia/pontifical_councils/interrelg/documents/rc_pc_interrelg_doc_20111110_testimoniaanza-cristiana_en.html [haettu 6.2.2013]

mentti opettaa, että Jumalan tahto on, että kaikki ihmiset pelastuvat (ks. 1. Tim. 2:4) ja samalla, että Jeesus on maailman ainoa pelastus (ks. 1. Tim. 2:5; Apt. 4:13). Mitä johtopäätöksiä voimme tehdä tästä raamatullisesta opetuksesta pelastuksen mahdollisuudesta niille, jotka eivät usko Kristukseen? Joidenkin mielestä jollain, vain Jumalan tuntemalla tavalla pelastus Kristuksen kautta Pyhän Hengen voimassa on mahdollinen myös niille, jotka eivät selväpiirteisesti ole osallisia kristillisestä uskosta. Toiset eivät näe, miten tällainen ajatus olisi riittävässä määrin yhtenevä niiden raamatunkohtien kanssa, joissa uskoa ja kastetta pidetään pelastuksen edellytyksenä. Tähän kysymykseen liittyvät erimielisyydet vaikuttavat siihen, miten kirkon lähetystyö ymmärretään ja miten sitä harjoitetaan. Tänä päivänä tietoisuus eri uskontojen elinvoimaisuudesta eri puolilla maailmaa kasvaa. Miten tässä tilanteessa kirkot voisivat saavuttaa suurempaa yksimielisyyttä uskontojen moninaisuuteen liittyvissä kysymyksissä ja todistaa yhdessä tehokkaammin evankeliumista sanoin ja teon?

B. Evankeliumin moraalinen haaste

61. Kristittyjä kutsutaan katumaan syntejään, antamaan anteeksi toisilleen ja uhraamaan elämänsä palvelulle: opetuslapseus vaatii moraalista sitoutumista. Ihmiset eivät kuitenkaan, kuten Paavali painokkaasti opettaa, tule vanhurskaaksi lain tekojen kautta vaan uskon kautta armosta (ks. Room. 3:21–26; Gal. 2:19–21). Kristillinen yhteisö eläkin jumalallisen anteeksiantamuksen ja armon piirissä, joka

kutsuu esiin ja muokkaa uskovien moraalista elämää. Ykseyden palauttamisen kannalta on hyvin merkittävää, että ne kaksi kirkkoyhteisöä, joiden erosta protestanttinen reformaatio alkoi, ovat päässeet yksimielisyyteen vanhurskauttamisopin keskeisistä näkökulmista. Tämä oppi oli jakaantumisen yhteydessä paljolti kiistan polttopisteessä.⁴ Moraalinen sitoutuminen ja yhteinen toiminta ovat mahdollisia uskon ja armon kautta, ja ne olisi tunnustettava kirkon elämään ja olemukseen sisäisesti kuuluviksi.

62. Kristittyjen etiikka opetuslapsina perustuu Jumalaan, joka on luoja ja ilmoittaja. Kristillinen etiikka saa muotonsa, kun kristillinen yhteisö pyrkii ymmärtämään Jumalan tahdon eri aikojen ja paikkojen olosuhteissa. Kirkko ei ole erillään koko ihmiskunnan moraalisisistä kamppailuista. Kristittyjen tulee, yhdessä toisten uskontojen edustajien ja muiden hyvän tahdon ihmisten kanssa, ei vain edistää niitä yksilöeettisiä moraalisia arvoja, jotka kuuluvat aitoon ihmispersonan toteuttamiseen vaan myös yhteisöllisiä oikeudenmukaisuuden, rauhan ja ympäristön suojelemisen arvoja, sillä evankeliumin viesti ulottuu sekä ihmiselämän henkilökohtaiselle että yhteisölliselle alueelle. Näin ollen kristilliseen yhteyteen (*koinonia*) kuuluu sekä yhden uskon tunnustaminen ja yhteinen jumalanpalvelus että myös evankeliumin näkökulmia heijastavat ja sen innoittamat yhteiset arvot. Kirkkojen jakautuneesta nykytilasta huolimatta

⁴ Ks. Luterilaisen maailmanliiton ja Roomalaiskatolisen kirkon Kristittyjen ykseyden edistämisen neuvoston lopullinen asiakirjaehdotus, *Yhteinen Julistus Vanhurskauttamisopista* (Helsinki: Kirkkohallitus, Ulkoasiain osasto, 1997). Englanninkielinen teksti, jossa on mukana myös nk. Annex-asiakirja, on julkaistu nimellä: Lutheran World Federation and Pontifical Council for Promoting Christian Unity, *Joint Declaration on the Doctrine of Justification*, English language edition (Grand Rapids, Michigan; Cambridge, UK: Eerdmans, 2000).

kirkot elävät jo nyt niin läheisessä yhteydessä, että ne tiedostavat jokaisen kirkon toiminnan vaikutukset toisiin kirkkoihin. Tästä syystä kirkot tiedostavat yhä enemmän oman vastuullisuutensa toisia kohtaan käydessään eettistä keskustelua ja tehdessään eettisiä ratkaisuja. Kun kirkot pohtivat ja antavat julkilausumia yhdessä, ne ilmaisevat sitä mikä niille on yhteistä: osallisuuttaan Kristuksessa.

63. Moraalikysymykset ovat aina aiheuttaneet jännitteitä kirkossa. Filosofian, sosiaalisen elämän ja kulttuurin alueella tapahtuneet kehityskulut ovat johtaneet useiden moraalinormien uudelleenmäärittelyyn. Tämä on luonut kirkkojen ykseyteen vaikuttavia uusia, moraaliperiaatteita ja eettisiä kysymyksiä koskevia, ristiriitoja. Moraaliset kysymykset liittyvät kristilliseen antropologiaan. Moraalisen ajattelun uusia kehityssuuntia tulee arvioida ensisijaisesti evankeliumin näkökulmasta. Yksittäiset kristityt ja kirkot ovat joskus eri mieltä siitä, mitkä henkilökohtaisen tai yhteisöllisen moraalin periaatteet ovat yhteensopivia Jeesuksen Kristuksen evankeliumin kanssa. Tämän lisäksi jotkut ovat sitä mieltä, että moraalikysymykset eivät ole luonteeltaan ”kirkkoja jakavia”, kun taas toiset ovat vakuuttuneita, että ne ovat juuri sitä.

Moraalikysymykset ja kirkon ykseys

Monenkeskiset ja kahdenväliset ekumeeniset dialogit ovat alkaneet hahmotella joitakin kirkon moraaliopetuksen reunaehtoja ja niiden merkitystä kristittyjen ykseydelle.⁵ Jos nykyi-

⁵ Esimerkiksi anglikaanis-roomalaiskatolinen (ARCIC II) dokumentti *Life in Christ: Morals, Communion and the Church* (1993), teoksessa *Growth in Agreement II*, 344, 370; sekä KMN:n ja roomalaiskatolisen kirkon yhteistyöryhmän dokumentti: *The Ecumenical dialogue on Moral Issues: Potential Sources of Common Witness or of Divisions* (1995),

sen ja tulevan ekumeenisen dialogin on tarkoitus palvella sekä kirkon tehtävää että sen ykseyttä, on tärkeää, että nykyiset moraalikysymyksissä ilmenevät haasteet kirkkojen lähentymiselle otetaan selkeästi osaksi ekumeenista dialogia. Kutsumme kirkkoja tutkimaan näitä kysymyksiä vastavuoroisen ymmärtämyksen ja tuen antamisen hengessä. Kuinka kirkot voisivat, Hengen ohjaamana, yhdessä arvioida, millaista Jeesuksen opetuksille ja asenteelle uskollinen elämä olisi tänä päivänä? Kuinka kirkot voisivat, yhteiseen moraaliseen päätöksentekoon pyrkiessään, tuoda asianmukaisia keskustelun ja päätöksenteon malleja niiden yhteiskuntien käyttöön, joita kirkot on kutsuttu palvelemaan?

C. Kirkko yhteiskunnassa

64. Maailma, jota ”Jumala niin paljon rakasti” on niiden ongelmien ja tragedioiden arpeuttama, jotka huutavat kristittyjen myötätuntoista osallistumista. Kristittyjen innon lähde muuttaa maailmaa on heidän jumalayhteytensä Jeesuksessa Kristuksessa. He uskovat, että Jumala, joka on täydellinen rakkaus, armo ja oikeudenmukaisuus, voi Pyhässä Hengessä tehdä työtään heidän kauttaan. He elävät sen Kristuksen oppilaina, joka huolehti sokeista, rammoista ja lepraa sairastavista, joka otti luokseen köyhät ja ulkopuolelle suljetut ja joka haastoi ne vallanpitäjät, jotka eivät olleet kiinnostuneita ihmisarvosta tai Ju-

The Ecumenical Review 48, no. 2 (1996): 143–154. Viimeaikaiseen työskentelyyn kirkkojen moraalisen päätöksenteon teemaan liittyen ks. myös Faith and Order-raportti 215, *Moral Discernment in the Churches*, KMN Geneve 2013

malan tahdosta. Kirkon tulee auttaa niitä, joilla ei ole valtaa yhteiskunnassa, tulemaan kuulluksi. Joskus kirkon on tultava ääneksi niille, joilla ei ole ääntä. Uskonsa tähden kristilliset yhteisöt eivät voi jäädä toimeettomiksi kanssaihminen elämään vaikuttavien luonnonkatastrofien tai HIV/AIDS -pandemian kaltaisten terveyden uhkien äärellä. Usko edellyttää niiltä myös toimintaa oikeudenmukaisen yhteiskunnallisen järjestyksen aikaansaamiseksi, niin että luomakunnan tarjoamat lahjat voidaan jakaa tasapuolisesti, köyhien kärsimystä lievitetään ja äärimmäinen puutteenalaisuus vältetään. Ihmiskuntaa piinaavan, usein globaalien pohjoisen ja globaalien etelän välisenä eroina ilmenevän, järkyttävän taloudellisen epäoikeudenmukaisuuden on oltava pysyvästi kirkkojen asialistalla. ”Rauhan ruhtinaan” seuraajina kristityt toimivat edistääkseen rauhaa, erityisesti pyrkimällä ehkäisemään sodan syitä (keskeisimpiä näistä ovat taloudellinen epäoikeudenmukaisuus, rasismi, etninen ja uskonnollinen viha, liioiteltu kansallismielisyys, sorron ja väkivallan käyttäminen erimielisyyksien ratkaisemisessa). Jeesus sanoi tullessaan, jotta ihmisillä olisi yltäkylläinen elämä (ks. Joh. 10:10); hänen seuraajansa tunnustavat vastuunsa puolustaa inhimillistä elämää ja ihmisarvoa. Nämä ovat sekä kirkkojen että yksittäisten kristittyjen velvollisuuksia. Jokainen toimintaympäristö tarjoaa omia vihjeitään siitä, millainen voisi olla sopiva kristillinen reaktio mihinkin yksittäiseen tilanteeseen. Jo nyt jakautuneet kristilliset yhteisöt voivat arvioida ja arvioivat yhdessä tilanteita ja toimivat yhdessä tuodakseen helpotusta kärsiville ihmisille sekä auttavat luomaan ihmisarvoa ylläpitävää yhteiskuntaa.⁶ Kristityt pyrkivät edistä-

⁶ Ks. esim. reformoitu-roomalaiskatolinen teksti *The Church as Community for Common Witness to the Kingdom of God*, jonka toisessa luvussa kerrotaan näiden kahden kirkon yhteistyöstä liittyen Kanadan

mään Jumalan valtakunnan arvoja työskentelemällä yhdessä muiden uskontojen edustajien kanssa sekä niiden kanssa, joilla ei ole uskonnollista vakaumusta.

65. Monet historialliset, kulttuuriset ja demografiset olosuhteet vaikuttavat kirkon ja valtion sekä kirkon ja yhteiskunnan väliseen suhteeseen. Monet paikallisiin olosuhteisiin perustuvat tavat järjestää nämä suhteet voivat oikeutetulla tavalla ilmentää kirkon katolisuutta. Aina on asianmukaista, että uskovat osallistuvat myönteisellä tavalla yhteiskunnan elämään. Joskus kristityt ovat kuitenkin lyöttäytyneet maallisten vallanpitäjien kanssa yhteen ja suvainneet tai jopa edistäneet synnillistä ja epäoikeudenmukaista toimintaa. Jeesuksen suora kutsu opetuslapsilleen olla *maan suola ja maailman valo* (ks. Matt. 5:13–16) on saanut kristityt toimimaan yhdessä poliittisten ja taloudellisten vallanpitäjien kanssa Jumalan valtakunnan arvoja edistääkseen ja vastustaakseen toimenpiteitä ja aloitteita, jotka ovat niiden kanssa ristiriidassa. Tämä edellyttää kriittistä analyysia ja epäoikeudenmukaisten rakenteiden paljastamista, työskentelyä näiden rakenteiden muuttamiseksi sekä viranomaisten hallinnollisten toimien tukemista, kun ne edistävät oikeudenmukaisuutta, rauhaa, ympäristönsuojelua sekä köyhistä ja sorretuista huolehtimista. Tällä tavalla kristityt liittyvät Vanhan testamentin profeettojen perintöön, jotka julistivat Jumalan tuomiota kaikelle vääryydelle. Hyvin todennäköisesti tällainen toiminta altistaa vainolle ja kärsimykselle.

alkuperäisväestön oikeuksien toteutumiseen, apartheidiin Etelä-Afrikassa sekä Pohjois-Irlannin rauhanprosessiin. Tekstin kolmas luku kuvaa päätöksenteon malleja kussakin näistä yhteisöistä. Teksti on luettavissa julkaisusta: Paavillinen kristittyjen ykseyden edistämisen neuvosto (PCPCU), *Information Service* 135, no. III (2007): 121–138 sekä *Reformed World* 57, no. 2/3 (2007): 105–107.

Palvelijan asema, jonka Kristus omaksui, johti hänet antamaan henkensä ristillä, ja hän itse ennusti, että hänen seuraajiensa tulee odottaa samaa kohtaloa. Kirkon todistus (*martyria*) tuo sekä yksilölle että yhteisöille mukanaan ristin tien, jopa marttyyrikuolemaan asti (ks. Matt. 10:16–33).

66. Kirkko muodostuu kaikista sosio-ekonomisista luokista: niin rikkaat kuin köyhät tarvitsevat sitä pelastusta, jonka vain Jumala voi tarjota. Jeesuksen esimerkin perusteella kirkko on kutsuttu ja erityisellä tavalla varustettu jakamaan kärsivien osan ja huolehtimaan tarvitsevista ja syrjäytetyistä. Kirkko julistaa evankeliumin toivon ja lohdutuksen sanoja ja tekee myötätunnon ja armon tekoja (ks. Luuk. 4:18–19). Kirkko on lähetetty parantamaan ja sovittamaan rikkoutuneita ihmissuhteita ja palvelemaan Jumalaa rakentamalla sovintoa niiden välille, jotka ovat vihan tai vieraantumisen takia erossa toisistaan (ks. 2. Kor. 5:18–21). Yhdessä kaikkien hyvän tahdon ihmisten kanssa kirkko pyrkii pitämään huolta luomakunnasta, joka odottaa ja huokaa (ks. Room. 8:20–22) päästäkseen osalliseksi Jumalan lasten vapaudesta, ja vastustaa maan hyväksikäyttöä ja tuhoamista sekä osallistuu Jumalan työhön luomakunnan ja ihmisten rikkoutuneitten suhteiden korjaamiseksi.

JOHTOPÄÄTÖS

67. Kristuksen ruumiin ykseys muodostuu yhteyden - *koinonia* tai kommuunio - lahjasta, jonka Jumala armollisesti antaa ihmisille. Yhä enemmän ollaan yhtä mieltä siitä, että *koinonia* yhteytenä Pyhään Kolminaisuuteen ilmenee kolmella toisiinsa liittyvällä tavalla: uskon yhteytenä, sakramentaalisen elämän yhteytenä ja palvelun yhteytenä (kaikissa muodoissaan, sisältäen kirkon viran ja lähetyksen). Liturgia, erityisesti ehtoollisen viettäminen, on dynaaminen viitekehys sille, miltä tällainen *koinonia* tänä päivänä näyttää. Liturgiassa Jumalan kanssa saa kokea yhteyttä Jumalan kanssa ja kumppanuutta kristittyjen kanssa kaikkina aikoina ja kaikissa paikoissa. Se kokoontuu yhdessä jumalanpalvelukseen, julistaa hyvää sanomaa, tunnustaa uskonsa, rukoo, opettaa ja oppii, ylistää ja kiittää, vastaanottaa Herran ruumiin ja veren ja tulee lähetetyksi maailmaan.¹ Pyhä Johannes Krysostomos puhui kahdesta alttarista: yksi on kirkossa ja toinen köyhien, kärsivien ja ahdistettujen joukossa.² Liturgian vahvistamana ja ruokkimana kirkon tulee jatkaa Kristuksen elämää antavaa työtä palvelemalla profeetallisesti ja myötätuntoa osoittaen maailmaa ja taistellen kaikkia ihmisten aiheuttamia epäoikeudenmukaisuuden ja sarron, epäluottamuksen ja ristiriitojen muotoja vastaan.

¹ Edellä olevat lauseet pääosin toistavat ja tiivistävät 9. kahdenvälisiä neuvotteluita käsittelevän konferenssin (9th Forum on Bilateral Dialogues) julkilausuman. Konferenssi pidettiin Breklumissa, Saksassa, vuoden 2008 maaliskuussa. Julkilausuma on saatavissa sekä julkaisussa The Ecumenical Review 61, no. 3 (2009): 343–347 että osoitteessa: <http://www.oikoumene.org/fileadmin/files/wcc-main/documents/p2/breklum-statement.pdf>

² Johannes Krysostomos, Matteusta käsittelevä saarna 50, 3–4, J. P. Migne (toim.) *Patrologia Graeca* 58, 508–509.

68. Yksi ekumeenisen liikkeen siunauksista on ollut se, että kirkot ovat ymmärtäneet, kuinka monia opetuslapseuden ulottuvuuksia kirkot jo jakavat siitä huolimatta, etteivät ne ole vielä saavuttaneet täyttä ykseyttä. Meidän rikkonaisuutemme ja hajaannuksemme on ristiriidassa sen kanssa, että Kristus tahtoo opetuslastensa olevan yhtä. Hajaannus hankaloittaa kirkon tehtävän toteutumista. Tästä syytä kristittyjen ykseyden palauttaminen Pyhän Hengen johdatussa on ensisijaisen tärkeää. Yhteisöllisyydessä kasvaminen toteutuu siinä laajemmassa uskovien yhteisössä, joka ulottuu kauas sekä menneisyyteen että tulevaisuuteen ja johon koko pyhien yhteisö kuuluu. Kirkon lopullinen päämäärä on tulla osalliseksi Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen *koinioniasta/kommuuniosta*, tulla osaksi uudesta luomisesta ylistäen ja iloiten Jumalasta ikuisesti (ks. Ilm. 21:1–4; 22:1–5).

69. ”Ei Jumala lähettänyt Poikaansa maailmaan sitä tuomitsemaan, vaan pelastamaan sen” (Joh 3:17). Uusi testamentti päättyy näkyyn Jumalan armon kautta muuttuneesta uudesta taivaasta ja uudesta maasta (ks. Ilm. 21:1–22:5). Tämä uusi maailman-kaikkeus on luvattu historian loppuksi, mutta sitä ennakoidaan jo nyt, kun kirkko, jota usko ja toivo ylläpitävät sen ollessa pyhiinvaelluksella aikojen halki, lausuu rakkaudella ja palvoen: ”Tule, Herra Jeesus” (Ilm. 22:20). Kristus rakastaa kirkkoaan niin kuin sulhanen rakastaa morsiantaan (ks. Ef. 5:25) aina siihen asti, kun Karitsan hääjuhla toteutuu taivasten valtakunnassa (ks. Ilm. 19:7). Kristus on läsnä kirkon toteuttaessa tehtävänsä tuoda valoa ja parannusta ihmisille, kunnes hän tulee kunniassaan.

Asiakirjan syntyvaiheet

Miten Kirkko: yhteistä näkyä kohti synty

Kirkkojen Maailmanneuvosto on ”niiden kirkkojen yhteisö, jotka tunnustavat Herran Jeesuksen Kristuksen Jumalaksi ja Vapahtajaksi niin kuin Raamatussa on kuvattu ja jotka sen vuoksi pyrkivät yhdessä toteuttamaan yhteistä kutsumustaan yhden Jumalan, Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen, kunniaksi”.¹ Tämä ”yhteinen kutsumus” velvoittaa kirkkoja etsimään yhdessä lähentymisen mahdollisuuksia ja suurempaa yhteisymmärrystä niissä kirkko-opillisissa kysymyksissä, jotka vielä jakavat kirkkoja: Mikä on kirkko? Mikä on kirkon rooli Jumalan kosmisessa suunnitelmassa saattaa kaikki yhteen Jeesuksessa Kristuksessa?

Viimeisten vuosisatojen aikana kristillisten kirkkojen tapaa vastata näihin kysymyksiin on värittänyt se, että kirkot elävät ja tekevät teologiaa epäluonnollisessa hajaannuksen tilassa. Siksi ei ole lainkaan yllättävää, että moderni ekumeeninen liike on painottanut voimakkaasti ekklesiologisia kysymyksiä eli teologista pohdintaa kirkon luonteesta.

Vuoden 1927 Faith and Order -maailmankonferenssi käsitteli seitsemää teologista teemaa.² Yksi näistä tee-

¹ Kirkkojen Maailmanneuvoston perusta ja säännöt: ”Constitution and Rules of the World Council of Churches” teoksessa L.N. Rivera-Pagán (toim.), *God in Your Grace ... Official Report of the Ninth Assembly of the World Council of Churches* (Geneva: WCC, 2007), 448.

² H. N. Bate (toim.), *Faith and Order: Proceedings of the World Conference – Lausanne, August 3–21, 1927* (New York: George H. Doran, 1927), ks. erit. 463–466; *Reports of the World Conference on Faith and Order – Lausanne Switzerland August 3 to 21, 1927* (Boston: Faith and Order Secretariat, 1928), 19–24.

moista liittyi kirkon luonteeseen, toinen siihen suhteeseen, joka vallitsee tunnustamamme yhden kirkon ja historiassa koetun kirkkojen eron välillä. Perustuen kirkkojen reaktioihin tämän kokouksen annista³ vuoden 1937 toisen Faith and Order -maailmankonferenssin järjestäjät ehdottivat kokouksen yleisteemaksi *The Church in the Purpose of God* (Kirkko osana Jumalan tarkoitusta).⁴ Toinen maailmankonferenssi ei pitäytynyt yksinomaan tässä teemassa, mutta kaksi sen jaostoa käsitteli keskeisiä kirkko-opillisia teemoja: *The Church of Christ and the Word of God* (Kristuksen kirkko ja Jumalan sana) sekä *Communion of Saints* (Pyhien yhteisö).⁵ Vuoden 1937 maailmankonferenssi päätyi toteamaan, että jäljellä olevien kirkkojen erottavien asioiden ytimessä on useimmiten kirkon olemusta koskevia kysymyksiä.⁶

Vuonna 1948 käsitys ykseydestä Kristuksessa kasvatti yhteyttä vielä erossa olevien yhteisöjen keskuudessa. Tämä yhteys sai näkyvän muodon Kirkkojen Maailmanneuvostossa. KMN:n ensimmäisen yleiskokouksen raportissa todetaan selkeästi, että Kristuksessa olemassa olevasta ykseydestä huolimatta kirkot ovat syvästi jakautuneet ja että jakautuneisuuden takana on kaksi keskenään ristiriidassa olevaa käsitystä

kirkosta. Toista näistä määrittää *aktiivisempi*, toista *passiivisempi* ymmärrys kirkon roolista Jumalan pelastustyössä.⁷ Kirkkojen Maailmanneuvoston Faith and Order -komissio piti kolmannen maailmankonferenssinsa 1952 tässä uudessa, monimutkaisessa ekumeenisessa tilanteessa, jossa kirkkojen lähentyminen käytännössä eletyn kristologian kautta auttoi niitä tunnistamaan toisissaan yhden kirkon jälkiä siitä huolimatta, että ne olivat edelleen kirkollisesti ja kirkko-opillisesti jakautuneita.

Ei ollut lainkaan yllättävää, että ensimmäinen kolmannen maailmankonferenssin teologisista raporteista⁸ perustui kattavaan työskentelyyn vertailevassa ekumeenisessa kirkko-opissa. Tämän työskentelyn hedelmät koottiin yhteen niteeseen *The Nature of the Church* (Kirkon luonne)⁹, joka puolestaan julkaisiin konferenssin loppuraportin kolmantena lukuna otsikolla ”Christ and His Church” (Kristus ja hänen kirkkonsa)¹⁰. Tätä samaa teemaa käsitteli myös neljännen Faith and Order -maailmakonferenssin jaostolle I yksitoista vuotta myöhemmin esitelty tutki-

³ Osa vastauksista on luettavissa teoksessa: L. Dodgson (toim.), *Convictions: A Selection from the Responses of the Churches to the Report of the World Conference on Faith and Order, Held at Lausanne in 1927* (London: Student Christian Movement Press), 1934.

⁴ L. Hodgson (toim.), *The Second World Conference on Faith and Order held at Edinburgh, August 3–18, 1937* (London: Student Christian Movement Press, 1938), 5.

⁵ L. Hodgson (toim.), *The Second World Conference on Faith and Order held at Edinburgh, August 3–18, 1937* (London: Student Christian Movement Press, 1938), 228–235, 236–238.

⁶ Ks. O. Tomkins, *The Church in the Purpose of God. An Introduction to the Work of the Commission on Faith and Order of the World Council of Churches* (Geneva: Faith and Order, 1950), 34.

⁷ Ks. *The Universal Church in God's Design* teoksessa W. A. Visser 't Hooft (toim.), *The First Assembly of the World Council of Churches held at Amsterdam August 22nd to September 4th, 1948* (London: SCM Press Ltd, 1949), 51–57.

⁸ *The Church: A Report of a Theological Commission of the Faith and Order Commission of the World Council of Churches in preparation for the Third World Conference on Faith and Order to be held at Lund, Sweden in 1952* (London: Faith and Order, 1951).

⁹ R.N. Flew (toim.), *The Nature of the Church: Papers presented to the Theological Commission appointed by the Continuation Committee of the World Conference on Faith and Order* (London: SCM Press, 1952).

¹⁰ *Report of the Third World Conference on Faith and Order – Lund, Sweden: August 15–28, 1952* (London: Faith and Order, 1952), 7–11.

musraportti¹¹, jonka otsikko oli *The Church in the Purpose of God* (Kirkko osana Jumalan tarkoitusta).¹² Kirkkojen Maailmanneuvoston yleiskokousten keskeisimmät julkilausumat ovat ilmentäneet vastaavaa ekumeenisen kirkko-opin painotusta: New Delhin julkilausuma ”kaikkien ykseydestä joka paikassa” (”all in each place”) 1961¹³, Nairobin julkilausuma yhdestä kirkosta konsiliaarisena yhteisönä 1975¹⁴, Canberran julkilausuma kirkosta *koinoniana/kommuniona* 1991¹⁵ ja vuoden 2006 Porto Alegren julkilausuma *Called to be the One Church* (Yhdeksi kirkoksi kutsuttu)¹⁶. Kaikki nämä ovat rakentaneet lähentymistä ja syvempää yhteisymmärrystä kirkko-opista.

Faith and Order -komissiota innoitti näky kaikkien ykseydestä kaikkialla, jonka Pyhä Henki saattaisi täydeksi näkyväksi ykseydeksi apostolisessa uskossa, sakramentaalisessa elämässä, palveluviroissa ja läheyyksessä. Tämän näyn innoittamana Faith and Order

-komissio käytti merkittävän osan ajastaan vuoden 1961 New Delhin yleiskokouksen jälkeen tuottaakseen ekumeenista lähentymistä (convergence) kuvaavan tekstin *Kaste, ehtoollinen ja virka*¹⁷ (*Baptism, Eucharist and Ministry*).

Santiago de Compostelassa pidetty viides maailmankonferenssi oli merkittävä hetki Faith and Order -liikkeen kirkko-opillisessa pohdinnassa. Maailmankonferenssi kokoontui teeman *Towards Koinonia in Faith, Life and Witness* (Kohti uskon, elämän ja todistuksen *koinoniaa*). Useat seikat vaikuttivat tämän maailmankonferenssin ajatteluun. Ensimmäisenä näistä on maailmankonferenssin tulkinta kirkkojen virallisista vastauksista *Kaste, ehtoollinen ja virka*-asiakirjaan. Ne muodostivat yhteensä kuusi julkaistua nidettä.¹⁸ *Kaste, ehtoollinen ja virka*-asiakirjaan saatujen 186 vastauksen huolellinen analyysi tuotti listan useista merkittävistä kirkko-opillisista teemoista, joihin pyydettiin lisäselvitystä. Näitä olivat: kirkon tehtävä osana Jumalan pelastussuunitelmaa, *koinonia*, kirkko Jumalan sanan lahjana (*creatura verbi*), kirkko Jumalan maailmaa kohtaan osoittaman rakkauden salaisuutena tai sakramenttina; kirkko pyhiin vaeltavana Jumalan kansana, kirkko profeettallisena merkinä ja Jumalan tulevan valtakunnan palvelijana.¹⁹ Toinen vuoden 1993 konferenssiin vaikuttanut tekijä oli Faith and Order -komission apostolista uskoa käsitellyt tutkimusprosessi *Towards the Common Expression of the Apostolic Faith Today* (Kohti yh-

¹¹ *Christ and the Church – Report of the Theological Commission for the Fourth World Conference on Faith and Order* (Geneva: WCC, 1963).

¹² P. C. Rodger ja L. Vischer (toim.). *The Fourth World Conference on Faith and Order: Montreal 1963* (New York: Association Press, 1964), 41–49.

¹³ W. A. Visser ‘t Hooft (toim.), *The New Delhi Report – The Third Assembly of the World Council of Churches 1961* (London: SCM Press, 1962), 116.

¹⁴ D. M. Paton (toim.), *Breaking Barriers: Nairobi 1975: The Official Report of the Fifth Assembly of the World Council of Churches, Nairobi, 23 November–10 December, 1975* (London-Grand Rapids: SPCK-Eerdmans, 1976), 60.

¹⁵ M. Kinnamon (toim.), *Signs of the Spirit: Official Report Seventh Assembly – Canberra, Australia, 7–20 February 1991* (Geneva-Grand Rapids: WCC-Eerdmans, 1991), 172–174.

¹⁶ L.N. Rivera-Pagán (toim.), *God, in Your Grace: Official Report of the Ninth Assembly of the World Council of Churches* (Geneva: WCC, 2007), 255–261.

¹⁷ *Kaste, ehtoollinen ja virka*, suom. Olli-Pekka Lassila (Geneve: WCC, 1982).

¹⁸ *Churches Respond to BEM* (Geneva: WCC, 1986–1988), osat I–VI.

¹⁹ Ks. *Baptism, Eucharist & Ministry 1982–1990: Report on the Process and Responses*, Faith and Order Paper 149 (Geneva: WCC, 1990), 147–151.

teistä ilmausta apostolisesta uskosta tänään)²⁰, joka ilmensi selkeää lähentymistä (*convergence*) uskontunnustuksen opillisessa sisällössä, mukaan lukien sen, mitä uskontunnustuksessa lausutaan kirkosta. Kolmantena vaikuttavana tekijänä oli kirkon ykseyttä koskenut tutkimusprojekti *The Unity of the Church and the Renewal of Human Community* (Kirkon ykseys ja ihmisyyhteisön uudistuminen)²¹, jossa korostettiin kirkon luonnetta Jumalan maailman pelastusta koskevan suunnitelman merkinä ja välineenä. Neljäntenä tekijänä olivat *Oikeudenmukaisuus, rauha ja luomakunnan eheys* -prosessin esiin tuomat kirkko-opilliset haasteet.²² Näiden lisäksi kommuunioekkesiologian laajempi hyödyntäminen kahdenvälisissä dialogeissa oli saanut aikaan uutta ekumeenista innostusta. Nämä 1980-luvun ilmiöt johtivat siihen, että Faith and Order -täysistunto päätti 1989 aloittaa uuden tutkimusprojektin, jota silloin kutsuttiin nimellä *The Nature and Mission of the Church – Ecumenical Perspectives on Ecclesiology* (Kirkon luonne ja tehtävä – ekumeenisia näkökulmia kirkko-oppiin).²³ Viidennen Faith and Order -maailmankonferenssin

²⁰ Ks. *Confessing the One Faith – an Ecumenical Explication of the Apostolic Faith as it is Confessed in the Nicene-Constantinopolitan Creed (381)* (Geneva-Eugene: WCC-Wipf & Stock), 2010.

²¹ Ks. *Church and World – The Unity of the Church and the Renewal of Human Community* (Geneva: WCC), 1990.

²² “Final Document: Entering into Covenant Solidarity for Justice, Peace and the Integrity of Creation”, teoksessa D.P. Niles (toim.) *Between the Flood and the Rainbow: Interpreting the Conciliar Process of Mutual Commitment (Covenant) to Justice, Peace and the Integrity of Creation* (Geneva: WCC, 1992), 164–190; ks. T. F. Best & M. Robra (toim.), *Ecclesiology and Ethics: Ecumenical Ethical Engagement, Moral Formation, and the Nature of the Church* (Geneva: WCC, 1997).

²³ Ks. G. Gassmann, “The Nature and Mission of the Church: Ecumenical Perspectives”, teoksessa T. F. Best (toim.), *Faith and Order 1985–1989 – The Commission Meeting at Budapest 1989* (Geneva: WCC, 1990), erit. 202–204, 219.

teema, *Towards Koinonia in Faith, Life and Witness* (Kohti uskon, elämän ja todistuksen koinoniaa) heijasteli näitä kaikkia 1980-luvun tutkimushankkeita. Käsillä oleva teksti *Kirkko: yhteistä näkyä kohti* on osa pitkään Faith and Order-komission piirissä käynnissä ollutta kirkko-opillista pohdintaa. Vuoden 1993 maailmankonferenssi antoi kuitenkin sille uuden viirikkeen.

Useiden vuosien tutkimuksen ja dialogin jälkeen Faith and Order -komission kirkko-opillisen pohdinnan alustavat tulokset julkaistiin 1998 otsikolla *The Nature and Purpose of the Church* (Kirkon luonne ja tarkoitus).²⁴ Sen asema alustavana ehdotuksena tuli selväksi tekstin alaotsikossa: ”askel matkalla kohti yhteistä julkilausumaa” (*A stage on the way to a common statement*). Tekstissä on kuusi lukua, jotka käsittelevät *Kolmiyhteisen Jumalan kirkkoa* (*The Church of the Triune God*), *Kirkko historiassa* (*The Church in History*), *Kirkkoa koinoniana tai kommuuniona* (*Church as Koinonia [Communion]*), *Elämää kirkkoyhteisössä* (*Life in Communion*), *Palvelua maailmassa ja maailmaa varten* (*Service in and for the World*) sekä *Ekumeenisen kutsumuksen seuraamista näkökulmien lähentymisestä vastavuoroiseen tunnustamiseen* (*Following our Calling: From Converging Understandings to Mutual Recognition*). Kirkot, ekumeeniset järjestöt, kansalliset kirkkojen neuvostot, akateemiset instituutiot ja yksityishenkilöt lähettivät vastauksia tähän tekstiin. Kiittävien reaktioiden lisäksi saatiin myös rakentavaa kritiikkiä. Näytti esimerkiksi siltä, että *Nature and Purpose* -teksti oli edelleen epäyhtenäinen: oliko mahdollista käsitel-

²⁴ *The Nature and Purpose of the Church: A Stage on the Way to a Common Statement*, Faith and Order Paper 181 (Geneva: WCC), 1998.

lä kirkkoyhteisön luonnetta irrallaan luvusta, jossa keskusteltiin kirkon ja Kolmiyhteisen Jumalan suhteesta? Saatujen vastausten perusteella näytti ennen kaikkea siltä, että joitakin teemoja ei ollut käsitelty ollenkaan: esimerkiksi kirkon opetusvirkaa ei ollut erikseen mainittu, ja lähetyksen asema oli heikko. Tämän lisäksi Santiagon maailmankonferenssissa tutkimusprosessille oli annettu tehtäväksi tutkia kysymystä kristittyjen ykseyttä ylläpitävästä universaalista virasta.²⁵ Myös tämä teema puuttui tektistä. On huomionarvoista, että paavi Johannes Paavali II lainasi ekumeenista sitoutumista käsitelleessä ensyklikassaan *Ut unum sint* (1995)²⁶ Faith and Order -komission Santiagon maailmankonferenssin suosituksia kutsuessaan kirkkoja vuoropuheluun Rooman piispan palveluvirasta.

Kun eri tahojen reaktioita oli odotettu riittävän pitkään, komissio ryhtyi muokkaamaan kirkko-opillista tekstiään ja tuotti uuden tekstiluonnoksen otsikolla *The Nature and Mission of the Church*²⁷ (Kirkon luonne ja lähetystehtävä), joka esiteltiin Kirkkojen Maailmanneuvoston 2006 yleiskokouksessa Porto Alegressa, Brasiliassa. Tekstiluonnos pyrki ottamaan huomioon eri vastauksissa esitettyjä ehdotuksia. Se koostui neljästä luvusta: *Kolmiyhteisen Jumalan kirkko* (*The Church of the Triune God*), *Kirkko historiassa* (*The Church in History*), *Kirkkoyhteisön elämä*

²⁵ T. F. Best and G. Gassmann (toim.), *On the Way to Fuller Koinonia: Official Report of the Fifth World Conference on Faith and Order* (Geneva: WCC, 1994), 243.

²⁶ Encyclical Letter *Ut Unum Sint* of the Holy Father, John Paul II, on *Commitment to Ecumenism* (Rome: Libreria Editrice Vaticana, 1995), § 89.

²⁷ *The Nature and Mission of the Church: A Stage on the Way to a Common Statement* (Geneva: WCC, 2005).

maailmassa ja maailmaa varten (*The Life of Communion in and for the World*) sekä *Maailmassa ja maailmaa varten* (*In and for the World*). Ensimmäinen luku sisälsi suurimman osan siitä raamatullisesta materiaalista, joka käsitteli kirkkoa Jumalan kansana, Kristuksen ruumiina ja Pyhän Hengen temppelinä korostaen kirkkoa koinuniona (*koinonia*) ja kirkon tehtävää Jumalan valtakunnan palvelijana. Siinä käsiteltiin myös uskontunnustuksen vakuutusta kirkosta yhtenä, pyhänä, katolisena ja apostolisena. Toinen, historiaa käsittelevä luku korosti kirkkojen nykyisessä hajaannuksen tilassa kohtaamia ongelmia: miten monimuotoisuus ja ykseys voivat olla olemassa yhtä aikaa ja mitä tarkoitetaan oikeutetulla monimuotoisuudella? Miten kirkot ymmärtävät paikalliskirkon käsitteen ja mikä on paikalliskirkon suhde kaikkiin muihin kirkkoihin? Mitkä historialliset ja edelleen voimassa olevat kysymykset jakavat kristittyjä? Kolmas luku nosti esiin kirkkojen välisen yhteyden olennaisia osatekijöitä. Näitä ovat esimerkiksi apostolinen usko, kaste, ehtoollinen, virka, piispuus (*episkopē*) sekä konsiilit ja synodit. Tähän osaan oli liitetty kysymykset maailmanlaajasta primaatista ja auktoriteetista. Viimeisessä luvussa käsiteltiin lyhyesti kirkon palvelutehtävää maailmassa. Tähän kuuluu kärsivien palveleminen, sorrettujen puolustaminen, evankeliumin moraalisesta sisällöstä todistaminen, oikeudenmukaisuuden, rauhan ja ympäristön suojelemisen edistäminen sekä yleisellä tasolla Jumalan valtakunnan arvojen edistäminen ihmisyhteisössä.

Tämän muokatun tekstin alaotsikko oli *Askel matkalla kohti yhteistä julkilausumaa*, ja myös se lähetettiin kirkoille kommentoitavaksi. Vastauksia tuli yli kahdeksankymmentä, joista tosin vain noin kolmekymmentä tuli kirkoilta. Suurimmassa osassa kirkoilta, akateemisilta ja ekumeenisilta instituuteilta ja eri-

tyisesti lähetysjärjestöiltä tulleista vastauksista oltiin erityisen tyytyväisiä siihen, että kirkon lähetystehtävä oli saanut merkittävämmän aseman, niin että se oli nostettu jopa tekstin otsikkoon. Joissakin vastauksissa oltiin huolissaan siitä, että kahden käsitteen – luonne ja lähetystehtävä – käyttäminen otsikossa hämärtäisi sitä, että kirkko on luonteeltaan *lähetetty*, toisin sanoen sen luonne perustuu sen tehtävään. Auttaakseen kirkko-opin kanssa työskennellyttä työryhmää arvioimaan *The Nature and Mission of the Church* -dokumenttiin tulleita vastauksia Faith and Order -komission henkilöstö valmisteli yksityiskohtaiset tiivistelmät ja alustavan analyysin kaikista vastauksista.

The Nature and Mission of the Church -dokumentin arvioinnissa oli kolme vaihetta. Ensinnäkin Faith and Order -täysistunnon 120 edustajaa eri kirkoista koontuivat Kreetalla lokakuussa 2009. Monet tämän tapaamisen osallistujista olivat ensikertalaisia. Kokous oli rakennettu tukemaan kirkkojen edustajien täysimittaista osallistumista kolmen Faith and Order -tutkimusprojektin käsittelyyn. Kirkko-opillisella tutkimusprojektilla oli tässä käsittelyssä merkittävä rooli. *The Nature and Mission of the Church* -asiakirjaa käsiteltiin useassa täysistunnossa.²⁸ Kokouksen keskeinen ohjeistus oli lyhentää tekstiä ja tehdä siitä kontekstuaalisempi, jotta teksti heijastelisi paremmin kirkkojen todellisuutta eri puolilla maailmaa sekä olisi lähestyttävämpi laajemmalle lukijakunnalle. Kaksitoista työryhmää keskusteli dokumentista ja valmisteli siitä yksityiskohtaiset arviot.²⁹

²⁸ Ks. John Gibaut (toim.) *Called to be the One Church: Faith and Order at Crete* (Geneva: WCC, 2012), 147–193.

²⁹ Cf. John Gibaut (toim.), *Called to be the One Church: Faith and Order at Crete* (Geneva: WCC, 2012), 207–231.

Toiseksi Faith and Order -pysyväiskomitea päätti pitkällisen harkinnan jälkeen kokouksessaan kesäkuussa 2010 Etchmiadzinissa, Armeniassa, että *The Nature and Mission of the Church* -dokumentin saamien vastausten sekä Faith and Order -täysistunnon arvioiden perusteella oli aika aloittaa tekstin lopullisen version muokkaaminen. Luonnostelutoimikuntaan nimitettiin teologeja anglikaanisesta, luterilaisesta, metodistisesta, ortodoksisesta ja reformoidusta perinteestä. Ryhmän kaksi puheenjohtajaa edustivat metodistista ja ortodoksista perinnettä.

Kolmanneksi komissio huomasi, että idän ortodoksisirkkoilta ja orientaalisilta ortodoksisirkkoilta ei ollut saapunut juurikaan vastauksia. Tästä syystä järjestettiin laaja ortodoksien välinen konsultaatio Agia Napaassa, Kyproksella, pyhän Konstantian metropolin alaisuudessa 2011. Tähän tapaamiseen osallistui neljäkymmentä teologia, jotka edustivat kymmentä idän ortodoksista ja kolmea orientaalisia ortodoksista kirkkoa. Konsultaatio tuotti laajan arvion *The Nature and Mission of the Church* -dokumentista. Arvion keskeisimpiä ehdotuksia oli tuoda kastetta, ehtoollista ja virkaa käsittelevä osuus selkeämmin osaksi osiota, jossa käsiteltiin sitä, mikä on kirkon elämälle oleellista. Konsultaatiolla ja sen raportilla oli merkittävä osa seuraavan kirkko-oppia käsittelevän työryhmän tapaamisessa, ja näin ollen sillä oli keskeinen rooli siinä prosessissa, jonka lopputuloksena lopullinen teksti syntyi.

Saatujen vastausten analysointi jatkui luonnostelukomitean ensimmäisessä tapaamisessa marraskuun lopussa 2010 Genevessä. Prosessi sai uusia virikkeitä ortodoksien välisestä konsultaatiosta maaliskuussa 2011. Kirkko-oppia käsittelevä työryhmä, joka koontui myöhemmin samassa kuussa Columbuk-

nessa, Ohiossa (USA), valmisteli uuden luonnoksen tekstistä. Se esiteltiin Faith and Order -pysyväiskomissiolle Gazzadassa, Italiassa, kesäkuussa 2011. Komission jäseniltä saatiin useita kommentteja, jotka olivat pääosin myönteisiä. Samalla kommentit korostivat, että tekstin tulisi selkeämmin tuoda esiin, kuinka kasvava yhteisymmärrys, erityisesti koskien kirkon virkaa, oli saavutettu ja millä tavalla tämän teeman kanssa oli työskennelty kahdenvälisissä sopimusasiakirjoissa sekä viimeaikaisessa Faith and Order -komission työskentelyssä, esimerkiksi tekstissä *One Baptism: Towards Mutual Recognition* (Yksi kaste: kohti vastavuoroista tunnustamista).³⁰

Näihin pyyntöihin vastattiin vahvistamalla joitakin sanamuotoja ja liittämällä niihin alaviitteitä, jotka antavat lisätietoa saavutetun yhteisymmärryksen taustalla olevasta prosessista. Tämän jälkeen luonnostelutoimikunta valmisteli toisen luonnoksen Bossey'n ekumeenisessa instituutissa Sveitsissä joulukuussa 2011. Luonnostelutoimikunta sai tukea KMN:n maailmanlähetyksen ja evankelioinnin komitean henkilöstöltä. Työskentelyn lopputuloksena syntynyt teksti annettiin neljälle ulkopuoliselle ekumenian alan asiantuntijalle tuoreen arvion saamiseksi. Luonnostelutoimikunta arvioi heidän ehdotuksensa ja otti ne huomioon esityksessä, joka annettiin kirkko-oppia työstäneelle työryhmälle Freisingissä, Saksassa, maaliskuun lopussa 2012. Freisingin tapaamisessa käytyjen keskusteluiden ja reaktioiden pohjalta kirkko-oppia käsitellyt työryhmä päätyi esittelemään lopullisen luonnoksen Faith and Order -pysyväiskomissiolle.

Faith and Order-pysyväiskomissio hyväksyi tekstin yksimielisesti kirkkojen näkemysten lähentymistä kuvaavana konvergenssitekstinä otsikolla *Kirkko: yhteistä näkyä kohti* (*The Church: Towards a Common Vision*) Penangissa, Malesiassa 21.6.2012. Käsillä oleva teksti ei siis ole askel kohti tulevaa yhteistä julklausumaa; se on yhteinen julklausuma, jota kohti sen aikaisemmat versiot – *The Nature and Purpose of the Church* ja *The Nature and Mission of the Church* – kulkivat. *Kirkko: yhteistä näkyä kohti* saattaa päätökseen yhden jakson Faith and Order -komission kirkko-oppia koskevaa työskentelyä. Komissio uskoo, että sen työskentely on kypsytynyt sille tasolle, että tekstiä voidaan pitää näkemysten lähentymistä kuvaavana konvergenssitekstinä, toisin sanoen tekstinä, jolla on sama asema ja luonne kuin 1982 julkaistulla *Kaste, ehtoollinen ja virka* -dokumentilla. Tällaisena se lähetetään kirkkoille, jotta ne voisivat käyttää tekstiä yhteisenä viittauskohteena etsiessään omien kirkko-opillisten näkemystensä lähentymistä ja se voisi näin palvella kirkkojen jatkuvaa pyhiinvaellusta kohti sen ykseyden ilmentämistä, jota Kristus rukoili. Kirkkojen Maailmanneuvoston keskuskomitea vastaanotti tekstin tapaamisessaan Kreetalla, Kreikassa, syyskuun alussa 2012 ja lähetti sen jäsenkirkkoille tutkimista ja muodollisten vastausten antamista varten.

³⁰ *One Baptism: Towards Mutual Recognition* (Geneva: WCC, 2011).

”KMN:n Faith and Order- komissio antaa meille lahjan... Sillä on tärkeä rooli etsittäessä tulevana vuosina seuraavia askeleita kohti kirkon näkyvää ykseyttä.” - Olav Fykse Tveit, Kirkkojen Maailmanneuvoston pääsihteeri

Mitä me voimme sanoa yhdessä Kolmiyhteisen Jumalan kirkosta kasvaaksemme yhteydessä, kamppaillaksemme yhdessä oikeudenmukaisuuden ja rauhan puolesta maailmassa ja voittaaksemme yhdessä menneet ja nykyiset jakautumisemme? *Kirkko: yhteistä näkyä kohti* esittää merkittävän vastauksen tähän kysymykseen. *Kirkko* on mitä laajinta kristillisten traditioiden ja kulttuurien kirjoa edustavien teologien tuottama. Se käsittelee ensin kirkon missiota, ykseyttä ja sen osallisuutta Jumalan kolmiyhteisestä elämästä. Tämän jälkeen aiheena on kasvumme yhteydessä - apostolisessa uskossa, sakramentaalisessa elämässä ja kirkon virassa - kirkkoina, jotka on kutsuttu elämään maailmassa ja sitä varten.

”Kahdenkymmenen vuoden ajan ortodoksisten, protestanttisten, anglikaanisten, evankelikaalisten ja helluntailaisten kirkkojen sekä Roomalais-katolisen kirkon virallisesti valtuutetut edustajat... ovat etsineet globaalia, monenkeskistä ja ekumeenista näkyä kirkon luonteesta, tarkoituksesta ja missiosta.” (Esipuheesta)

